



ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA



UGDymo
PLĖTOTĖS
CENTRAS



VALSTYBĖS
PAŽINIMO
CENTRAS

PAMOKOS VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRE

Mokomoji medžiaga

Vilnius
2017

Turinys

ĮVADAS.....	3
PILietiškumo pagrindai	4
PILietybė ir PILietinis dalyvavimas	4
LIETUVOS RESPUBLIKOS VYKDOMOJI VALDŽIA	14
ISTORIJA.....	20
LIETUVOS POLITINė RAIDA XX-XXI A.....	20
ASMENYBIų VEIKLA, STIPRINANTI VALSTYBę IR GYVENTOJų PILietiškumą	26
LIETUVOS POLITINė RAIDA: IŠ TOTALITARIZMO Į DEMOKRATIJA.....	34
GEOGRAFIJA	39
VALSTYBė IR JOS VALDYMAS	39
LIETUVOS GYVENTOJAI IR MIGRACIJA.....	51
LIETUVOS VALSTYBės TERITORIJA IR JOS PRIPAŽINIMAS	60
LIETUVIų KALBA IR LITERATŪRA	71
VINCO KUDIRKOS DARBAS VISUOMENEI (APIBENDRINIMAS).....	71
SIGIDAS GEDA – LIETUVOS MODERNIOS POEZIJOS, KULTŪROS KŪRėJAS (ĮVADINė PAMOKA)	79
DORINIS UGDYMAS (ETIKA)	85
PILietiškumo ŽENKLAI IR JAUSMAI	85
POLITINė FILOSOFIJA IR PRAKTINIS JOS REALIZAVIMAS (VALSTYBės FILOSOFIJA IR PRAKTIKA).....	96
DORINIS UGDYMAS (KATALIKų TIKYBA).....	111
KOKIAS PILietiškumo PAMOKAS GALėTUME IŠMOKTI IŠ KATALIKų ŠVIETėJų VEIKLOS?	111
LAISVė IR SEKULIARIZACIJA: KRIKŠČIONIų DALYVAVIMAS SPRENDŽIANT PROBLEMAS VISUOMENėJE.....	119
PRADINIS UGDYMAS.....	126
MANO GIMTINė	126
SUSITARIMAS LYGU VIENYBė?	127

IVADAS

Pamokos Valstybės pažinimo centre – tai mokomoji medžiaga, parengta Ugdymo plėtotės centro iniciatyva ir pastangomis. Jos tikslas – sudaryti galimybę mokytojams vesti pamokas edukaciniame centre, kurio ekspozicijose siekiama atsakyti į klausimus, kaip veikia demokratiška valstybė ir jos institucijos, kaip piliečiai gali dalyvauti kuriant ir valdant valstybę, kokiais būdais galima spręsti visai visuomenei ar vietos bendruomenei aktualias problemas. Mokomosios medžiagos komplektą sudaro 16 pamokų planų: pilietiškumo pagrindų, istorijos, geografijos, lietuvių kalbos ir literatūros, etikos, tikybos ir pradinio ugdymo.

Pamokų planus rengė įvairių dalykų mokytojų grupės Valstybės pažinimo centre, Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo dirbtuvėse, vykusiose 2016 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiais. Mokomosios medžiagos rengėjams buvo keliamas toks uždavinys – visos parengtos medžiagos turi būti paremtos Valstybės pažinimo centro ekspozicijų medžiaga, integruojant pilietiškumo ugdymą, tiriamosios veiklos gebėjimų stiprinimą, skaitymo ir rašymo gebėjimų stiprinimą per dalykų pamokas. Dauguma parengtų pamokų buvo išbandytos su mokiniais centre, paskui aptartos ir koreguotos.

Dalyko mokytojus konsultavo ir metodinę pagalbą teikė Ugdymo plėtotės centro darbuotojai: Salomėja Bitlieriūtė (pilietiškumo pagrindai), Nijolė Selvestravičiūtė-Grybovienė (istorija), Šarūnas Gerulaitis (geografija), Zita Nauckūnaitė, Meilė Čeponienė (lietuvių kalba ir literatūra), Vilija Zeliankienė (etika, tikyba), Violeta Jonynienė (pradinis ugdymas) ir Valstybės pažinimo centro darbuotojos Nideta Jarockienė, Justina Juodišiūtė, Lina Kančytė.

Šios pamokos parengtos pagal sutartą plano struktūrą ir orientuotos į kompetencijų ugdymą, tad tai ir tapo pagrindiniu tikslu. Svarbi užduotis – kiekvienos veiklos teminės ir tarpdalykinės integracijos atskleidimas, susietas su dalykų bendrųjų programų temine sritimi ir trumpu susijusių temų aprašu. Vadinas, kiekvienas mokytojas, ruošdamasis pamokai, ne tik turės platesnį integracijos galimybių suvokimą, bet naudodamasis interneto sąsaja galės daugiau patyrinti kitų dalykų bendrųjų programų temines sritis ir taip išvengti nereikalingo kartojimosi arba aptarti kitus svarbius nagrinėjamos temos aspektus.

Pamokų planuose mokymosi veiklos yra susietos su dalomąja medžiaga ir užduotimis mokiniams, kurią mokytojas gali prisitaikyti pagal savo mokinių gebėjimus ar siekiamus tikslus. Medžiagos rengėjai stengėsi pateikti užduotis taip, kad mokiniai galėtų dirbti mažose grupėse, išvengiant bereikalingo stumdymosi prie vieno eksponato ar neproduktyvios veiklos. Be to, pristatomos mokymosi veiklos paremtos mokinių savarankiško tyrimo užduotimis, tad darbas mažose grupėse ar individualiai gali padėti efektyviai organizuoti darbą muziejuje.

Mokytojams, norintiems vesti šias pamokas Valstybės pažinimo centre, būtina detalai susipažinti su centro ekspozicijų išdėstymo aprašymu.

Parengtuose pamokų planuose prie pateiktų veiklų aprašymo yra nuorodos, prie kokių ekspozicijų ar eksponatų įgyvendinama pamoka. Visos mokomosios veiklos yra orientuotos į 2 pamokų (1,5 val.) trukmę, tačiau mokytojas gali pats pasirinkti, ar jis įgyvendins visą siūlomą pamoką ar jos fragmentus. Būtina atkreipti dėmesį, kad pristatomos pamokos nėra ekskursija po visą centrą. Rekomenduojama skirti laiko mokinius supažindinti su visomis Valstybės pažinimo centro ekspozicijomis.

Parengta mokomoji medžiaga „Pamokos Valstybės pažinimo centre“ viešinama Ugdymo plėtotės centro informacinėje sistemoje „[Ugdymo sodas](#)“ (dalyko metodinės medžiagos kataloguose) ir [Valstybės pažinimo centro](#) tinklalapyje. Tikimės, kad šios mokomosios medžiagos komplektas paskatins mokytojus vesti dalyko pamokas netradicinėje, interaktyvioje erdvėje – Valstybės pažinimo centre – ir taps nauja galimybe mokinių mokymosi pasiekimams gerinti.

Salomėja Bitlieriūtė

Ugdymo plėtotės centro Kvalifikacijos tobulinimo skyriaus metodininkė

PILIETIŠKUMO PAGRINDAI

PILIETYBĖ IR PILIETINIS DALYVAVIMAS

KLASĖ: 9–10 (I–II GIMNAZIJOS)

*Mindaugas Olbutas,
Gitana Pranckūnienė*

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: mokėjimo mokytis – savarankiškai nusistatyti pamokos turinio apimtį, užduočių atlikimo strategiją; komunikavimo – gebėjimas dirbti grupėje, diskutuoti, viešai išsakyti savo nuomonę gimtąja ar anglų kalba; socialinė ir pilietinė – tyrinėjant ugdytis pilietines ir tautines vertybes, jomis grįsti savo elgesį ir veiklą.

Dalykinės: gebės analizuoti pilietiško ir pilietybės instituto raišką demokratinėje valstybėje ir ugdysis iniciatyvumo, įvairių pilietinio dalyvavimo formų taikymo realiame gyvenime gebėjimus.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Mokiniai tyrinėdami Valstybės pažinimo centro ekspozicijas gebės individualiai suformuluoti pilietiško apibrėžtį ir 3–5 požymiais apibūdinti piliečio sampratą.
2. Tyrinėdami Valstybės pažinimo centro eksponatus mokiniai supras pilietybės instituto esmę, gebės įvardyti pilietybės įgijimo ir netekties atvejus.
3. Remdamiesi Valstybės pažinimo centro medžiaga mokiniai gebės identifikuoti ir konkrečiais pavyzdžiais apibūdinti 3–5 pilietiško veikimo formas.

MOKYMOSI VEIKLOS

1 veikla. Kas yra pilietis?

2 veikla. Tyrimo rezultatų sklaida.

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

Amfiteatro zona (1–1)

Parodų salė (1–3)

Skaitykla (1–5)

Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ (1–4)

Ekspozicija „Laisvė kurti“ (1–3)

1 veikla. Kas yra pilietis?**Trukmė:** 25–35 min.**Metodai:** darbas grupėse (informacijos paieška tyrinėjant ir pristatant tyrimo rezultatus).**Priemonės:** planšetės, rašikliai, popieriaus lapai.

Mokytojas pristato pamokos temą, uždavinius, darbo metodus, suskirsto mokinius į grupes, naudodamas komandos formavimo ir sutelktumo žaidimus nukreipia grupę link pozityvaus veikimo pradėti užsiėmimus.

Pastabos ir patarimai mokytojui

Grupės formavimo ir sutelktumo žaidimo pavyzdžių galima rasti skiltyje „Naudingos nuorodos“.

Darbas grupėse (3–5 mokiniai) pateikiant užduotis. Kiekvienas grupės narys gauna tą pačią užduotį (žr. priedai).

Remdamiesi informacija stenduose, mokiniai atlieka užduotis:

I gr. Mokiniai atlieka socialinę muziejaus lankytojų apklausą, prašydami įvardyti jiems reikšmingas pilietiško asmens savybes. Remdamiesi ekspozicijoje „Laisvė dalyvauti“ stende „Pilietis ir pilietiškas“ (stendas su Vyčiu) pasirinktų dešimties žinomų Lietuvos visuomenės veikėjų pasisakymais apie pilietišumą, parengia savybių ar jų deklaruojamų vertybių, siejamų su pilietišku, sąrašą ir suformuluoja pilietiško asmens apibrėžtį. Šią apibrėžtį individualiai kiekvienas grupės narys ar visa grupė, naudodamiesi planšetėmis, įrašo stende „Pasisakyk“.

Pastabos, patarimai mokytojui

Apibrėžties įrašymą reikia atlikti pagal instrukciją, nurodytą minėtame stende.

II gr. Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ stendo „Tapti piliečiu“ medžiaga, mokiniai įvardija ir apibūdina pagrindinius pilietybės įgijimo būdus ir principus Lietuvoje. Įgytas žinias grupės nariai pasitiktina pagal to paties stendo dalyje „Ar žinai?“ pateiktus klausimynus: „Kokią pilietybę įgytų vaikas, jeigu...?“ ir „Kiek daugiausia pilietybių gali turėti vienas žmogus?“

III gr. Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ stende „Dalyvauti politiniame gyvenime“, Parodų salėje bei kitose muziejaus erdvėse teikiama informacija analizuoja pilietinio dalyvavimo valstybės gyvenime būdus ir formas, identifikuoja Lietuvos žmonių pilietiško elgesio pavyzdžius praeityje ir dabar, taip pat asmeninės patirties atvejus. Naudodamiesi stendo „Sprendimai pagal tave“ medžiaga susipažįsta su pilietinės iniciatyvos sprendimų galimybėmis, pilietinės iniciatyvos formomis, ieško problemų sprendimų, teikia konkrečius pasiūlymus. Užduotyse nurodytose situacijose ieško institucijos, kuri gali padėti iškilus problemoms.

Atlikę pateiktas užduotis mokiniai Valstybės pažinimo centro skaitykloje susirenka apibendrinti užduočių rezultatus, juos

INTEGRACIJA**Teminė**

Pilietiško **pagrindai** – Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos svarbiausios demokratijos vertybės ir principai. Žmogaus teisės ir laisvės. Pilietinė atsakomybė ir pareiga. Piliečio laisvės ir teisės. Demokratinio ir pilietinio dalyvavimo formos ir būdai (9–10 kl.).

Tarpdalykinė

Istorija – pilietiško sampratos pavyzdžiai įvairiais Lietuvos istorijos laikotarpiais (pvz.: ATR laikais, SSRS okupacijos metais ir pan.) (9–10 kl.).

Lietuvių kalba – viešasis kalbėjimas, minčių dėstymas raštu ir žodinis pateikimas (9–10 kl.).

Etika – tautiškumas, patriotizmas, pilietiškas ir pilietiškas elgesys (9–10 kl.).

Informacinės technologijos – darbas su planšete, informacijos paieška. (9–10 kl.).

įvertinti ir diskutuoti užduotyse nurodytais klausimais. Ruošiamasi pristatyti žodinius rezultatus, sudaryti naujas „ekspertines“ grupes. Mokytojas konsultuoja grupes ir joms pataria iškilus klausimų.

2 veikla. Tyrimo rezultatų sklaida.

Trukmė: 20–25 min.

Metodas: tyrimo rezultatų pristatymas.

Priemonės: popieriaus lapai, rašikliai.

Mokiniai susiburia į naujas grupes. Kiekvieną naują grupę sudaro 1–2 (priklauso nuo atvykusių mokinių skaičiaus) prieš tai buvusios grupės nariai. Kiekvienas jų naujojoje grupėje pristato buvusios grupės atlikto tyrimo rezultatus. Aktualią informaciją mokiniai žymi užrašuose.

Mokytojas remdamasis mokymo uždaviniais reziūmuoja pamoką, siekdamas, kad mokiniai įvardytų esminius temos dalykus.

Mokiniais siūloma „pasitikrinti“ savo pilietiškumą prie stendo „Pasitikrink, ar esi pilietiškas?“ arba atlikti elektroninį testą „Pasitikrink, ar ągytum Lietuvos Respublikos pilietybę?“

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI / STENDAI

Stendas „Pasitikrink, ar esi pilietiškas?“

INTEGRACIJA

Teminė

Pilietiškumo pagrindai – Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos svarbiausios demokratijos vertybės ir principai. Žmogaus teisės ir laisvės. Pilietinė atsakomybė ir pareiga. Piliečio laisvės ir teisės. Demokratinio ir pilietinio dalyvavimo formos ir būdai (9–10 kl.).

Tarpdalykinė

Etika – tautiškumas, patriotizmas, pilietiškumas ir pilietiškas elgesys (9–10 kl.).

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: apie 10 min.

Priemonės: rašikliai, popieriaus lapai (nebūtinai, nes įsivertinimą galima atlikti ir žodžiu).

1. Atlikę paskutinę užduotį mokiniai grįžta į Amfiteatro zoną ir mokytojas pasiūlo pasidalyti į tris grupes:

- darbas vyko sklandžiai, įgijau naujų žinių;
- buvo nesklandumų, bet papildžiau savo žinias;
- įtvirtinau turimas žinias, rekomenduosiu apsilankyti Valstybės pažinimo centre.

2. Mokytojas gali paprašyti mokinių įsivertinti kiekvieną iš trijų užduočių blokų balais nuo 1 iki 10 pagal tai, kaip jiems patiko užduotys, kaip sekėsi jas atlikti, kiek jos suteikė papildomos informacijos.

3. Galimas grupinio darbo vertinimas. Vienetas (1) – žemiausias balas, trejetas (3) – aukščiausias balas. Kiekviena grupė įsivertina apibraudama tinkamą skaičių lentelėje.

Grupės nr.	Temos atskleidimas			Problemų sprendimas			Kūrybiškumas		
1	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2	1	2	3	1	2	3	1	2	3
3	1	2	3	1	2	3	1	2	3

VERTINIMAS

Trukmė: 5–10 min.

Pastaba: mokytojas gali pasirinkti vieną iš nurodytų vertinimo būdų arba naudoti keletą iš jų. Mokytojui paliekama teisė taikyti naudojamą vertinimo metodiką.

Rekomenduojama vertinti:

- ekspozicinės medžiagos tyrimo (rasti, analizuoti, sintetinti reikiamą medžiagą, mokėti ja pasinaudoti ir t. t.) gebėjimus;
- gebėjimus sklandžiai, išsamiai, argumentuotai kalbėti pristatant užduoties sprendimą, teisingai atlikti užduotį.
- įgytas dalykines kompetencijas (gebėjimą suprasti visuomenės problemas ir gebėjimą ieškoti jų sprendimo būdų, paaiškinti, kas yra pilietiškumas, kaip įgyjama ir prarandama pilietybė Lietuvoje, kaip piliečiai gali dalyvauti valstybės gyvenime, kokios yra pilietinio dalyvavimo formos ir būdai, kaip piliečiai gali prisidėti prie visuomenės problemų sprendimo).

Mokytojui siūloma vertinti grupes pagal aukščiau įvardytus kriterijus atskleidžiant kiekvienos grupės darbo privalumus ir trūkumus, atsižvelgiant į grupių įsivertinimo rezultatus.

Papildomu balu rekomenduojama atskirai įvertinti kiekvienos grupės lyderius, už jų indėlį atliekant užduotį.

MOKINIO LAPAS

I GRUPĖ

1 UŽDUOTIS. Kokias pilietiško asmens savybes / vertybes nurodo muziejaus lankytojai? Apklauskite ne mažiau kaip 5 muziejaus lankytojus ir užfiksuokite jų komentarus.

2 UŽDUOTIS. Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ stendu „Pilietis ir pilietiškumas“ (stendas su Vyčiu) išklausykite ne mažiau nei dešimt žinomų Lietuvos visuomenės veikėjų pasisakymus apie pilietiškumą ir parenkite jų savybių ar deklaruojamų vertybių sąrašą.

Eil. nr.	Asmuo	Profesija	Savybės / vertybės
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

3 UŽDUOTIS. Grupėje aptarkite pateiktus klausimus.

- Kokios asmens savybės / vertybės minimos dažniausiai?
- Kaip manote, ar profesija lemia pilietiškumą? Atsakymą paaiškinkite.
- Ar įžvelgiate skirtumų tarp įvairių kartų pilietiškumo sampratos? Atsakymą paaiškinkite.

4 UŽDUOTIS. Suformuluokite individualią (grupės) „Pilietiškumo“ ar „Pilietiško asmens“ apibrėžtį ir, naudodamiesi planšetėmis, įrašykite ją stende „Pasisakyk“ (pastaba: apibrėžties įrašymą atlikite pagal instrukciją, nurodytą minėtame stende).

MOKINIO LAPAS

II GRUPĖ

1 UŽDUOTIS. Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ stendo „Tapti piliečiu“ medžiaga, įvardykite ir apibūdinkite pagrindinius Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo būdus ir principus.

Principas	Komentaras

2 UŽDUOTIS. Įgytas žinias patikrinkite pagal to paties stendo dalyje „Ar žinai?“ pateiktus klausimynus: „Kokią pilietybę įgytų vaikas, jeigu...?“ ir „Kiek daugiausia pilietybių gali turėti vienas žmogus?“

3 UŽDUOTIS. Teisingai atsakykite į testo klausimus ir paaiškinkite, koku principu remiantis buvo suteikta klausimuose minima pilietybė?

Eil. nr.	Klausimas	Principas
1.	Kokią pilietybę įgytų vaikas, jei gimtų Lietuvos piliečių šeimoje Vokietijoje? A. Abiejų šalių B. Lietuvos C. Tos šalies, kurią parinktų tėvai D. Vokietijos	
2.	Kokią pilietybę įgytų vaikas, jei gimtų lietuvių ir brazilės šeimoje Lietuvoje? A. Abiejų šalių B. Brazilijos C. Lietuvos D. Tos šalies, kurią parinktų tėvai	
3.	Kokią pilietybę įgytų vaikas, jei gimtų lietuvių	

	diplomatų šeimoje JAV? A. Abiejų šalių B. JAV C. Lietuvos D. Tos šalies, kurią parinktų tėvai	
4.	Kokią pilietybę automatiškai įgytų vaikas, jei gimtų iki 1990 m. iš Lietuvos išvykusio išeivio, turinčio Prancūzijos pilietybę, šeimoje? A. Abiejų šalių B. Lietuvos C. Prancūzijos D. Tos šalies, kurią parinktų tėvai	
5.	Kokią pilietybę galėtų įgyti vaikas, jei gimtų lietuvių ir vokiečių šeimoje JAV? A. Galėtų įgyti visų trijų šalių B. JAV C. Lietuvos D. Vokietijos	

4 UŽDUOTIS. Grupėje aptarkite nurodytus klausimus ir pateikite išsamius atsakymus.

- Nurodykite atvejus, kada netenkama Lietuvos Respublikos pilietybės.
- Įvardykite kelis asmenis, kuriems išimties tvarka buvo suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė.
- Kokias atvejais įmanoma turėti daugiau nei dvi pilietybes?
- Ar Lietuvoje įteisinta dviguba pilietybė? Atsakymą paaiškinkite.
- Kaip manote, ar Lietuvos Respublikos pilietis turi ir Europos Sąjungos pilietybę? Atsakymą paaiškinkite.
- Kaip manote, ar asmuo, kartą atsisakęs Lietuvos Respublikos pilietybės, ją gali susigrąžinti? Atsakymą paaiškinkite.
- Kaip manote, ar už stambaus masto chuliganizmą laisvės atėmimo bausmė užsienyje nuteistam asmeniui gali būti suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė? Atsakymą paaiškinkite.
- Kokius egzaminus turėtų išlaikyti Sirijos pabėgėlis, siekiantis įgyti Lietuvos Respublikos pilietybę natūralizacijos būdu. Atsakymą paaiškinkite.

MOKINIO LAPAS

III GRUPĖ

1 UŽDUOTIS Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ stendo „Dalyvauti politiniame gyvenime“ ekspozicija ir Parodų salėje ar kitose erdvėse teikiama informacija, nurodykite 4–6 pilietinio dalyvavimo valstybės gyvenime būdus, apibūdinkite jų esmę, raskite tokios veiklos pavyzdžių istorijoje, asmeninėje patirtyje.

Eil. nr.	Būdas	Esmė	Pavyzdžiai
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

2 UŽDUOTIS. Susipažinę su ekspozicijos stendu „Sprendimai pagal tave“ pateikite konkrečius siūlymus, kokių sprendimų ir priemonių imtumėtės pateiktoms situacijoms spręsti.

1 SITUACIJA. Privačios įmonės vadovas nieko neinformavęs sumažino darbuotojo darbo užmokestį. Darbuotojas apie tai sužinojo tik gavęs atlyginimą.

Sprendimas:

2 SITUACIJA. Albertas nuo vaikystės domisi sveika gyvensena, todėl tai, ką jis valgo, jam teikia didelę reikšmę. Albertas negali būti abejingas aplinkosaugos problemoms, ypač dėl pakankamai neištirtų genetiškai modifikuotų produktų (GMP) naudojimo maisto pramonėje. Jis ne kartą maisto gamintojams teikė klausimų apie GMP kiekį jų gaminamuose produktuose, tačiau jokio atsakymo taip ir nesulaukė.

Sprendimas:

3 UŽDUOTIS. Identifikuokite vieną aktualią vietos bendruomenės ar valstybės problemą ir pateikite idėjų, kaip ją išspręsti.

Sprendimas:

4 UŽDUOTIS. Be asmeninės ar visuomenės pilietinės iniciatyvos, Lietuvos Respublikos pilietis visada gali kreiptis į atsakingas valdžios institucijas. Naudodamiesi muziejaus ekspozicijos „Laisvė susitarti“ stendu „Valdžių padalijimas ir piliečių dalyvavimas“ antrajame muziejaus aukšte, nurodykite, kokios valstybės institucijos galėtų padėti, jeigu:

Manau, kad mano mieste esantis istorinis ar kultūrinis paveldas yra vertas išskirtinės valstybės apsaugos ar dėmesio.	
Manau, kad žiniasklaidos priemonė pažemino mano garbę ir orumą, pažeidė teisę į privatumą.	
Netekau asmens dokumentų užsienyje.	
Noriu sužinoti, ar mano įmonės pavadinimas atitinka lietuvių kalbos normas.	
Pastebėjau, kad komentarai interneto portale kursto neapykantą ir ragina susidoroti su tam tikra asmenų grupe.	
Gatvėje, kuria dažnai važinėju, pasikeitus orams atsivėrė didelė duobė.	

Pastaba: kaip atlikti užduotį, t. y. atrasti atsakingą instituciją, nurodo stendo „Valdžių padalijimas ir piliečių dalyvavimas“ instrukcija.

5 UŽDUOTIS. Grupėje aptarkite nurodytus klausimus ir pateikite išsamius atsakymus.

- Kaip manote, kaip galima paskatinti aktyvesnį piliečių dalyvavimą?
- Kaip manote, kodėl aktyvus piliečių dalyvavimas valstybės gyvenime yra svarbus?
- Kaip galvojate, kodėl būna apatiškų (abejingų) piliečių?
- Įvertinkite savo, jūsų šeimos, bendruomenės, visuomenės pilietinio dalyvavimo lygį. Kaip manote, kuri visuomenės dalis (individa, šeima ar įvairios bendruomenės) yra aktyviausios?
- Prisiminkite, kokiose pilietinėse iniciatyvose teko dalyvauti?
- Kaip manote, kaip konkrečiai moksleiviai gali prisidėti prie problemų sprendimo?
- Pateikite „Pilietinio dalyvavimo“ apibrėžtį.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYKDOMOJI VALDŽIA

KLASĖ: 9–10 (I–II GIMNAZIJOS)

*Antanas Meištas,
Gitana Pranckūnienė*

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: pažinimo – skatinti tyrinėti, spręsti problemas, kritiškai mąstyti; komunikavimo – gebėti diskutuoti, išsakyti savo nuomonę, dirbti grupėje; socialinė ir pilietinė – atsakingumas, aktyvumas, vadovavimasis demokratinėmis vertybėmis.

Dalykinės: ugdyti sąmoningą pilietį, gerbiantį pagrindines demokratinės visuomenės ir valstybės vertybes, suprasti, kaip formuojamos valdžios institucijos ir kokios pagrindinės jų funkcijos.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Remiantis Valstybės pažinimo centro ekspozicijose pateikta informacija paaiškinti demokratinę Lietuvos Respublikos valdžių padalijimo principą.
2. Tyrinėjant Valstybės pažinimo centro ekspozicijas nustatyti vykdomosios valdžios funkcijas Lietuvoje.

MOKYMOSI VEIKLOS

- 1 veikla.** Valdžios ir jų atskyrimo principai.
- 2 veikla.** Lietuvos Respublikos vykdomoji valdžia – Vyriausybė.
- 3 veikla.** Lietuvos Respublikos vykdomoji valdžia – Prezidentas.

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

- Ekspozicija „Laisvė susitarti“
Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“

1 veikla. Valdžios ir jų atskyrimo principai. Trukmė: 25 min. Metodai: „minčių lietus“, šaltinių analizė, diskusija. Priemonės: planšetės ir / arba rašikliai, popieriaus lapai. 1. Mokytojas pateikia šiuos klausimus: - Pasamprotaukite, kodėl demokratinėje valstybėje būtinas valdžių padalijimas?; - Remkitės savo žiniomis, Lietuvos Respublikos Konstitucija (str. nr. 2, 5, 67, 77, 84, 91, 92), Valstybės pažinimo centro ekspozicija (stendas „Valdžių padalijimas ir piliečių dalyvavimas“) ir įvardykite Lietuvoje veikiančias valdžias. 2. Išsirinkite iš ekspozicijos „Valdžių padalijimas ir piliečių dalyvavimas“ (II a. blokas „Laisvė susitarti“) lentelių 1–3 problemas, suraskite, kokia institucija ar institucijos jas sprendžia. Mokytojas teiraujasi argumentų, kodėl būtent ši institucija tinka spręsti problemai. Mokiniai taiko „minčių lietaus“ metodą ir teikia idėjas, vieni kitus papildo arba bando užginčyti pagrįsdami savo nuomonę. <i>Pastabos, patarimai mokytojui</i> - Galimas skirstymas į grupes priklausomai nuo mokinių skaičiaus. Su grupėmis dirbama kiekvienai pateikiant skirtingas užduotis. Pavyzdžiui, viena grupė analizuoja valdžių padalijimo principą Lietuvoje, įvardija valdžias. Kita dirba prie problemų sprendimo. - Toks pat skirstymas į grupes galimas ir prie ekspozicinio stendo nurodant skirtingas problemas ir t. t. - Leidinių „Lietuvos Respublikos Konstitucija“ paprašykite Valstybės pažinimo centro darbuotojų. - Darbo pabaigoje rekomenduojama aptarti rezultatus.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI / STENDAI Stendas „Valdžių padalijimas ir piliečių dalyvavimas“ (Seimas, Vyriausybė, Prezidentas ir Konstitucinis teismas) INTEGRACIJA Teminė Pilietiškumo pagrindai – valstybė, demokratinės valstybės principai. Valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo principai. Konstitucijoje įtvirtintų valdžios institucijų struktūra ir funkcijos. Pagrindinės demokratijos vertybės: žmonių suverenumas, daugumos valdžia, pagrindinių žmogaus teisių garantija, laisvi ir nešališki rinkimai. Tarpdalykinė Istorija – posovietinė Lietuva, Lietuva XXI amžiuje (9–10 kl.); Geografija – Lietuvos valstybė, Lietuvos valstybės valdymas (9–10 kl.); Etika – demokratijos vertybių svarba Lietuvos valstybei, moralios politikos svarba pilietinėje visuomenėje, lygių galimybių ir teisių įgyvendinimo svarba (9–10 kl.).
2 veikla. Lietuvos Respublikos vykdomoji valdžia – Vyriausybė. Trukmė: 25 min. Metodai: tyrimas, diskusija, lyginamoji analizė. Priemonės: planšetės ir / arba rašikliai,	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI / STENDAI Stendas „Valdžių padalijimas ir piliečių dalyvavimas“ (Vyriausybė) Stendas „Valstybės biudžetas“

popieriaus lapai. 1. Mokytojas klausia mokinių, kokias funkcijas šalyje atlieka Vyriausybė, kaip ji sudaroma. Šią užduotį pavedama atlikti vienai iš mokinių grupių. Mokiniai dirba prie stendo, skirto Lietuvos Vyriausybei, ir renka informaciją, susijusią su mokytojo užduotimis (II a. stendas „Valdžių padalijimas ir piliečių dalyvavimas“ (Vyriausybė), taip pat žr. Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992, str. 2, 91, 92). 2. Kita grupė dirba prie stendo, skirto valstybės biudžeto planavimui. Mokytojas pateikia užduotį: viena iš Vyriausybės veiklų, numatytų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, yra rengti valstybės biudžeto projektą ir teikti jį Seimui; vykdyti valstybės biudžetą, teikti Seimui biudžeto įvykdymo apyskaitą. Įsivaizduokite, kad esate Vyriausybės nariai ir dirbate prie biudžeto parengimo projekto. a) Paskirstykite biudžetą taip, kad pernelyg nenukentėtų kuri nors sritis; b) Pasirinkite tris sritis, kurioms daugiausia skirtumėte lėšų. Argumentuokite, kodėl pasirinkote šias sritis. Dirbama prie stendo, skirto Lietuvos Respublikos biudžetui ir jo planavimui (II a. stendas „Valstybės biudžetas“). Pagalbinė nuoroda internete: https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas Abi grupės pristato savo atliktas užduotis. Mokytojas neformaliai įvertina grupių darbą. Jei lieka laiko, mokytojas gali pristatyti tikrąjį tų metų Lietuvos valstybės biudžetą ir palyginti su mokinių pristatytu, aptarti kokie biudžeto prioritetai sutampa, o kurie skiriasi. <i>Pastabos, patarimai mokytojui</i> 1. Rekomenduojamas skirstymas į 2 grupes, kiekviena iš jų atlieka joms numatytas užduotis ir pristato jas. Jei lieka laiko, atliktas darbas aptariamas. 2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos leidinių paprašykite Valstybės pažinimo centro darbuotojų.	INTEGRACIJA Teminė Pilietiško pagrindai – Valstybė, demokratinės valstybės principai. Valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo principai. Konstitucijoje įtvirtintų valdžios institucijų struktūra ir funkcijos. Pagrindinės demokratijos vertybės: žmonių suverenumas, daugumos valdžia, pagrindinių žmogaus teisių garantija, laisvi ir nešališki rinkimai. Socialinė ir ekonominė gerovė (9–10 kl.). Tarpdalykinė Istorija – posovietinė Lietuva, Lietuva XXI amžiuje (9–10 kl.); Geografija – Lietuvos valstybė, Lietuvos valstybės valdymas (9–10 kl.). Etika – demokratijos vertybių svarba Lietuvos valstybei, moralios politikos svarba pilietinėje visuomenėje, lygių galimybių ir teisių įgyvendinimo svarba (9–10 kl.).
3 veikla. Lietuvos Respublikos vykdomoji valdžia – Prezidentas.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI / STENDAI

Trukmė: 25 min. Metodai: pokalbis, problemų sprendimas, diskusija. Priemonės: planšetės ir / arba rašikliai, popieriaus lapai. Iš II aukšto keliaujama į I ir renkamasi prie stalo, skirto prezidento veiklai apibūdinti. 1. Mokytojas teiraujasi mokinių, ką jie žino apie Lietuvos Respublikos Prezidento instituciją, prezidento veiklos sritis. Mokinių atsakymai aptariami ir, jei reikia, papildomi. 2. Užduotys grupėms: a) Seimas pateikia prieštarigai vertinamo įstatymo projektą. Kokių veiksmų privalo imtis prezidentas? b) Priešiška Lietuvai valstybė paskelbia karą. Kokių veiksmų privalo imtis prezidentas? c) Pilietis teikia skundą Lietuvos Respublikos Prezidentui. Ar prezidentas privalo į jį atsakyti? d) Kokius įgaliojimus turi prezidentas formuodamas Vyriausybę pasibaigus Seimų rinkimams? Pasvarstykite, į kokius Vyriausybės kandidatų gebėjimus, asmenines savybes reikėtų atsižvelgti? Atlikdami užduotis mokiniai gali pasitelkti savo žinias, dirbti prie stendo, skirto Lietuvos Respublikos Prezidento institucijai (I a. stalas „Laisvė spręsti ir veikti“, taip pat galima naudotis Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992, str. 2, 84). <i>Pastabos, patarimai mokytojui</i> 1. Jei lieka mažai laiko, rekomenduojama atlikti tik pirmąją užduotį, skirtą prezidento institucijai ir veiklos sritims apibūdinti. 2. Jei lieka pakankamai laiko likusioms užduotims atlikti, galimas skirstymas į grupes, priklausomai nuo mokinių skaičiaus. Grupės atlieka užduotis ir pateikia savo atsakymų versijas, kurias rekomenduojama aptarti. 3. Lietuvos Respublikos Konstitucijos leidinių paprašykite Valstybės pažinimo centro darbuotojų.	Ekspozicijoje „Laisvė spręsti ir veikti“ esantis stalas, skirtas pristatyti Prezidento funkcijas ir veiklą. INTEGRACIJA Teminė Pilietišumo pagrindai – valstybė, demokratinės valstybės principai. Valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo principai. Konstitucijoje įtvirtintų valdžios institucijų struktūra ir funkcijos. Pagrindinės demokratijos vertybės: žmonių suverenumas, daugumos valdžia, pagrindinių žmogaus teisių garantija, laisvi ir nešališki rinkimai. Socialinė ir ekonominė gerovė (9–10 kl.). Tarpdalykinė Istorija – posovietinė Lietuva, Lietuva XXI amžiuje (10 kl.); Geografija – Lietuvos valstybė, Lietuvos valstybės valdymas (9–10 kl.). Etika – demokratijos vertybių svarba Lietuvos valstybei, moralios politikos svarba pilietinėje visuomenėje, lygių galimybių ir teisių įgyvendinimo svarba (9–10 kl.).
---	--

NAMŲ DARBAI

Trukmė: apie 3 min.

Pastaba: mokytojas gali rinktis vieną iš variantų, atsižvelgdamas į mokinių žinias, gebėjimus, mėgstamą veiklą, arba gali namų darbus po vieną užduotį paskirstyti grupėms.

1. Įsivaizduokite, kad rengiate užduotis Konstitucijos egzaminui, remdamiesi ekspozicijos informacija, įgytomis žiniomis, suformuluokite 5 klausimus, susijusius su vykdomąja valdžia Lietuvoje.
2. Remdamiesi įgytomis žiniomis ir gebėjimais, parenkite pristatymą savo mokyklos mokiniams apie tai, kaip vykdomosios valdžios funkcijos atskleidžiamos Valstybės pažinimo centro ekspozicijose.
3. Parenkite ataskaitą apie Valstybės pažinimo centro ekspoziciją. Pateikite siūlymų, kuo papildytumėte Centro veiklas.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: apie 7 min.

Priemonės: rašikliai, popierius (nebūtinai, nes galima įsivertinimą atlikti ir žodžiu).

Mokytojas gali pasiūlyti vieną iš refleksijos variantų arba taikyti savo naudojamą. Galimos įvairios įsivertinimo formos.

1. Atlikę paskutinę užduotį mokiniai grįžta į Amfiteatro zoną ir mokytojas pasiūlo pasidalyti į tris grupes:
 - a) darbas vyko sklandžiai, įgijau naujų žinių;
 - b) buvo nesklandumų, bet papildžiau savo žinias;
 - c) įtvirtinau turimas žinias, rekomenduosiu apsilankyti.
2. Mokytojas gali paprašyti mokinių įsivertinti kiekvieną iš trijų užduočių blokų nuo 1 iki 10, pagal tai, kaip jiems patiko užduotys, kaip sekėsi jas atlikti, kiek jos suteikė papildomos informacijos.
3. Galimas grupinio darbo vertinimas. Vienetas (1) – žemiausias balas, trejetas (3) – aukščiausias balas. Kiekviena grupė įsivertina apibraudama tinkamą skaičių.

Grupės nr.	Temos atskleidimas			Problemų sprendimas			Kūrybiškumas		
1	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2	1	2	3	1	2	3	1	2	3
3	1	2	3	1	2	3	1	2	3

VERTINIMAS

Trukmė: 10 min.

Pastaba: mokytojas gali pasirinkti vieną iš nurodytų vertinimo būdų arba naudoti keletą iš jų. Taip pat paliekama teisė mokytojui taikyti savo naudojamą vertinimo metodiką.

Rekomenduojama vertinti:

- ekspozicinės medžiagos tyrimo (rasti reikiamą medžiagą, mokėti ja pasinaudoti ir t. t.) gebėjimus;
- gebėjimus sklandžiai, argumentuotai kalbėti pristatant užduoties sprendimą,
- užduoties teisingą atlikimą.

Mokiniai turėtų apibūdinti Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios struktūrą, kiekvienos iš valdžių funkcijas. Gebėti sklandžiai spręsti jiems priskirtas užduotis: pavyzdžiui, argumentuotai paaiškinti valstybės biudžeto paskirstymą, nurodyti, kaip Lietuvos Respublikos prezidentas sprendžia vidaus ar užsienio politikos problemą ir t. t.

Mokytojui siūloma vertinti grupes pagal aukščiau įvardytus kriterijus atskleidžiant kiekvienos grupės darbo privalumus ir trūkumus, atsižvelgiant į grupių įsivertinimo rezultatus. Taip pat papildomu balu rekomenduojama atskirai įvertinti kiekvienos grupės lyderius, labiausiai prisidėjusius prie užduočių analizės ir sprendimo.

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

<https://sodas.ugdome.lt/metodine-medziaga>

<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>

<https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/biudzetas/biudzeto-planavimas-ir-tvirtinimas>

<http://www.p21.org/>

<http://www.teachthought.com/learning/10-innovative-learning-strategies-for-modern-pedagogy/>

ISTORIJA

LIETUVOS POLITINĖ RAIDĄ XX-XXI A.

KLASĖ: 10 (II GIMNAZIJS)

Sandra Gaučiūtė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: mokėjimo mokytis – pasirenka mokymosi priemones, bendradarbiauja, ieško ir gauna pagalbos iš kitų asmenų, randa reikiamos informacijos, taiko jau turimas žinias; komunikavimo – atsirenka informacijos gavimo šaltinius, kritiškai vertina naują informaciją, geba ją perteikti žodžiu, raštu ir kt.; pažinimo kompetencija – savarankiškai įgyvendina išskeltus mokymosi tikslus, taiko turimas žinias ir kryptingai ieško naujos informacijos atliekant įvairaus sudėtingumo užduotis; iniciatyvumo ir kūrybingumo – pritaiko savo kūrybinius sugebėjimus naudodami turimas žinias ir interpretuodami naują informaciją.

Dalykinės: nuostatos – suvokti orientavimosi laike reikšmę aiškinant praeities įvykius, reiškinius ir procesus, siekti įvairiais aspektais ir būdais perteikti informaciją apie praeitį; gebėjimai – nagrinėti mokomąją medžiagą, ją apibendrinti, grupuoti, klasifikuoti, lyginti, įvertinti ir daryti išvadas, gebėti lyginti istorijos šaltinius ir jais remiantis daryti išvadas, tinkamai parinkti istorinę informaciją istorijos įvykiams, reiškiniams ir procesams paaiškinti ir savo nuomonę pagrįsti; žinios – pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių istorijos ryšius su dabartimi. Pateikti faktų, atskleidžiančių Lietuvos valstybės atkūrimo aplinkybes. Pateikti pavyzdžių, rodančių, kokie buvo ir yra svarbiausi pasaulio ir Lietuvos istorinės raidos tarpusavio ryšiai. Nurodyti svarbiausius geopolitinius veiksmus, lėmusius istorinių įvykių ir reiškinių eigą.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Tyrinėjant Valstybės pažinimo centro ekspozicijų stenduose esančią medžiagą, išskirti ne mažiau kaip 4 elementus (vienetus, grandis), kurie sudaro dabartinę (XXI a.) valstybę (politiniu, socialiniu, instituciniu pagrindu) ir nustatyti sąsajas tarp XX a. įvykių ir šiuolaikinės (XXI a.) valstybės raidos.
2. Pagrįsti / paneigti pamokos pradžioje pateiktą hipotezę, kad „Norint suprasti dabarties procesus ir įvykius reikia pažinti Lietuvos istoriją“, savo nuomonę argumentuoti pamokos metu surinkta informacija.

MOKYMOSI VEIKLOS Ižanga. Užduoties įgyvendinimas. Pamokos apibendrinimas.	VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“ Ekspozicija „Laisvė susitarti“ Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“
---	--

IŽANGA Trukmė: 5 min. Metodai: tiriamasis darbas. Priemonės: 1) Valstybės pažinimo centro ekspozicijos (1 priedas); 2) Mokytojo parengta schema „Istorijos ryšiai su dabartimi: Lietuva XX–XXI a.“ (2 priedas). Mokiniai trumpai supažindinami su Valstybės pažinimo centro paskirtimi. Mokytojo padedami iškelia probleminių klausimų: „Kaip praeities įvykiai daro įtaką dabarties istorijai?“ arba hipotezę, kurią darbo pabaigoje, užpildę pateiktą schemą ir remdamiesi surinkta informacija, turės pagrįsti / paneigti: „Norint suprasti XXI a. procesus ir įvykius reikia pažinti Lietuvos istoriją“. Mokiniai pasiskirsto į grupes po 4–5 asmenis ir gauna iš anksto parengtas schemas, kuriose yra matomi įvairių elementų istorinės raidos tarpusavio ryšiai. Mokytojas mokiniams išdalija užduoties aprašymą ir supažindina su mokymosi uždaviniais.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI / STENDAI Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“ Ekspozicija „Laisvė susitarti“ Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ INTEGRACIJA Tarpdalykinė Lietuvių kalba – viešasis kalbėjimas (9–10 kl.). Geografija – geopolitinė Lietuvos situacija XX–XXI a., santykiai su kaimynais (9–10 kl.). Matematika – darbas su statistikos šaltiniais, statistinės, grafinės informacijos analizavimas (9–10 kl.).
---	--

UŽDUOTIES ĮGYVENDINIMAS Trukmė: 35 min. Mokiniai naudodamiesi skirtingomis Centro ekspozicijomis turi užpildyti schemą remdamiesi šiomis taisyklėmis: 1. Naudodamiesi Centro ekspozicijų stenduose esančia informacija užpildykite schemą „Lietuva XXI a.“. Schemos paragrafe „Iš ko sudaryta?“ turi atsispindėti 4 elementai (vienetai), kurie, jūsų nuomone, sudaro XXI a. Lietuvos valstybę (politiniu, socialiniu, instituciniu pagrindu). Pildydami pirmąją schemas dalį	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI / STENDAI Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“ Ekspozicija „Laisvė susitarti“ Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ INTEGRACIJA Teminė Istorija – Pirmojo pasaulinio karo padariniai. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aplinkybės ir valstybės kūrimosi sunkumai (9–10 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalba – viešasis kalbėjimas (9–10 kl.).
---	---

naudokitės ekspozicijoje „Laisvė dalyvauti“ esančiais stendais, laiko juostomis.

Pastabos, patarimai mokytoji

Mokiniai, remdamiesi turimomis žiniomis ir Centro ekspozicijomis, scheme turi nurodyti, kas, jų nuomone, sudaro Lietuvos valstybę, atsižvelgdami į pamokos pradžioje iškeltą hipotezę.

2. Tik užpildę pirmąjį schemos paragrafą ir įvardiję 4 elementus, pradėkite pildyti kitus schemos paragrafus, kuriuose turite nurodyti kas, jūsų nuomone, būdinga kiekvienam elementui, iš kurio yra sudaryta valstybė (nurodomi 1–3 bruožai, įvykiai). Pildant schemos paragrafą „Kas būdinga“ remiamasi Centro ekspozicijose „Laisvė spręsti ir veikti“, „Laisvė susitarti“, „Laisvė pažinti ir būti savimi“ esančių stendų informacija.

Pastabos, patarimai mokytoji

Mokiniai, remdamiesi turimomis žiniomis ir Centro ekspozicijomis, scheme turi nurodyti kiekvieno elemento pagrindinius bruožus. Pavyzdžiui, jei mokiniai nurodo, kad vienas iš Lietuvos valstybės elementų yra tauta, tai turi pateikti 3 pagrindinius lietuvių tautos bruožus, kurie atsispindi stenduose.

3. Trečiojoje schemos dalyje „XX–XXI a. įvykiai“, remdamiesi turimomis žiniomis ir Centro ekspozicijose „Laisvė spręsti ir veikti“, „Laisvė susitarti“, „Laisvė pažinti ir būti savimi“ esančia informacija, turite nurodyti istorinius įvykius, kurie, jūsų nuomone, darė didžiausią įtaką valstybės elementų, kuriuos nurodėte 1-ojoje paragrafo dalyje, kaitai XX–XXI a.

Pastabos, patarimai mokytoji

Mokiniai, remdamiesi turimomis žiniomis ir Centro ekspozicijomis, scheme turi įvardyti įvykius, kurie susiję su nurodytų elementų kaita XX–XXI a. Pavyzdžiui, jeigu mokiniai nurodo, kad vienas iš elementų yra valdžia, tai vienu iš įvykių jie gali nurodyti 1920 m. birželio 14–15 d. Steigiamojo Seimo rinkimus.

Geografija – geopolitinė Lietuvos situacija XX–XXI a., santykiai su kaimynais (9–10 kl.).

Matematika – darbas su statistikos šaltiniais, statistinės, grafinės informacijos analizavimas (9–10 kl.).

Pilietiškumo pagrindai – valstybė, demokratinės valstybės principai. Valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo principai. Konstitucijoje įtvirtintų valdžios institucijų struktūra ir funkcijos. Pagrindinės demokratijos vertybės: žmonių suverenumas, daugumos valdžia, pagrindinių žmogaus teisių garantija, laisvi ir nešališki rinkimai (9–10 kl.).

Etika – kas yra demokratinė visuomenė ir demokratijos vertybės? Svarbiausi demokratinės visuomenės požymiai ir principai (9–10 kl.).

PAMOKOS APIBENDRINIMAS

Trukmė: 15 min.

4-oji schemos dalis „Eiga, procesas, kaita XX–XXI a.“ yra skirta pamokai apibendrinti. Grupėms sutartu laiku grįžus į pamokos pradžios vietą, mokiniams yra nurodoma, kad jie turi apibendrinti savo tyrimo medžiagą ir įvertinti ar XX–XXI a. yra matoma istorinė raida skirtingų elementų kaitoje, raidoje, procesuose.

Schemoje mokiniai turi nurodyti, kokie įvykiai tai iliustruoja. Mokiniams atlikus apibendrinimą, mokytojas nurodo paneigti / pagrįsti hipotezę, kuri buvo iškelta pamokos pradžioje. Mokiniai savo nuomonę argumentuoja remdamiesi jau atlikto apibendrinimo medžiaga.

Pastabos, patarimai mokytojams

Užduotis yra pritaikyta aukštesnių gebėjimų mokiniams, todėl vedant pamoką pagrindinio lygio gebėjimų mokiniams užduotis arba jos įgyvendinimo taisyklės turi būti pritaikytos.

INTEGRACIJA

Teminė

Istorija – pasauliniai karai ir tarpukario laikotarpis. Pasaulis ir Lietuva XX a. II pusėje XXI a. pradžioje (9–10 kl.).

Tarpdalykinė

Lietuvių kalba – viešasis kalbėjimas (9–10 kl.).

Pilietiškumo pagrindai – valstybė, demokratinės valstybės principai. Valdžios atskyrimo ir atsiskaitomumo principai. Konstitucijoje įtvirtintų valdžios institucijų struktūra ir funkcijos. Pagrindinės demokratijos vertybės: žmonių suverenumas, daugumos valdžia, pagrindinių žmogaus teisių garantija, laisvi ir nešališki rinkimai (9–10 kl.).

Etika – tautinė bendruomenė Europos Sąjungos sudėtyje: imigracija ir emigracija, jų priežastys ir mano požiūris į šiuos procesus.

Kodėl kyla karų, nesantaikos, terorizmo, holokausto grėsmė ir kokie jų padariniai? Kokios terorizmo priežastys? Koks mūsų tautos likimas? (9–10 kl.).

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 10 min.

1 variantas. Klausinėtojai–atsakinėtojai.

Mokiniai suskirstomi į dvi grupes. I grupė – „Atsakinėtojai“, II grupė – „Klausinėtojai“.

Mokiniams skiriamos 4 minutės parengti klausimus. Klausinėtojų grupė klausimus turi formuluoti taip, kad atsakinėtojų grupė bandydama į juos atsakyti turėtų mąstyti ir nurodyti XX a. įvykius, procesus, kurie padarė įtaką XXI a. istorijai (siekiama išsiaiškinti, ar mokiniai suprato istorinės raidos svarbą, susiformavo nuostata, kad norint suvokti dabarties procesus reikia pažinti istoriją).

2 variantas.

1. Mokiniams užduodami klausimai, susiję su užduoties atlikimo specifika:

- Ar, jūsų nuomone, buvo pasiekti pamokos uždaviniai?
- Ką sužinojote apie Valstybės pažinimo centrą, ekspozicijas, kas, jūsų nuomone, šiose ekspozicijose yra gerai, blogai, ką keistumėte?
- Kaip, jūsų nuomone, sekėsi pasiskirstyti darbus, dirbti komandoje, komunikuoti?

2. Mokiniams užduodami klausimai, susiję su dalykine medžiaga, kurią jie patys surinko pamokos metu.

VERTINIMAS

Trukmė: 5 min.

Mokytojas vertina mokinių užpildytas schemas. Atsižvelgiant į pamokos uždavinius ir kaip

mokiniais sekėsi juos įgyvendinti, taikoma bendra mokykloje taikoma vertinimo sistema už savarankišką darbą.

Mokiniai atlieka išsamų įsivertinimą nuo 1 iki 10 balo atsakydami į klausimus, kurie yra susiję su dalykinėmis ir bendrosiomis kompetencijomis (atlikdami savirefleksiją, žr. skiltyje Namų darbai).

Mokytojas gali vertinti pastangas, siekiant įsisavinti, suprasti šią temą ir į naujos informacijos įsisavinimą, mokiniams, grįžus į pamokas, skirdamas trumpas apklausas raštu. Apklausų kortelės, kuriose 5 klausimai, kiekvienas iš jų vertinamas 2 balais.

Mokytojas gali vertinti namų darbų metu atsakytus klausimus, parengtą konspektą ar savirefleksiją.

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

Mokinių mąstymo gebėjimų ugdymas. Prieiga internete: http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2014/01/mokiniu-mastymo-gebėjimai_maketas.pdf (žr. 2016-10-17).

Lastauskienė A. *Apmąstyk ir veik! Refleksijos metodai ir rekomendacijos mokymosi procese.*

Prieiga internete: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt3/rezultatai/IV/2.Agne-Lastauskiene/Metodine%20%20priemone%20Apmastyk%20ir%20veik.%20Refleksijos%20meto%20ir%20rekomendacijos.pdf> (žr. 2016-10-17).

1 PRIEDAS

EKSPOZICIJOS PLANAS



MOKINIO LAPAS

2 PRIEDAS

2 PRIEDAS „Istorijos ryšiai su dabartimi: Lietuva XX–XXI a.“

Eiga, procesas, kaita:		Apibendrinimas	Eiga, procesas, kaita:	
		Lietuva XXI a.		
Kas būdinga? 1. 2. 3.	XX-XXI a. įvykiai: 1. 2. 3.	Hipotezė	Kas būdinga? 1. 2. 3.	XX-XXI a. įvykiai: 1. 2. 3.
1.	Iš ko sudaryta valstybė?			4.
2.		3.		
Kas būdinga? 1. 2. 3.	XX-XXI a. įvykiai: 1. 2. 3.		XX-XXI a. įvykiai: 1. 2. 3.	Kas būdinga? 1. 2. 3.

Kur ieškoti informacijos:

Iš ko sudaryta valstybė? – stende „Laisvė dalyvauti“

Kas būdinga? Ir XX-XXI a. įvykiai: stenduose „Laisvė spręsti ir veikti“, „Laisvė susitarti“, „Laisvė pažinti ir būti savimi“

ASMENYBIŲ VEIKLA, STIPRINANTI VALSTYBĘ IR GYVENTOJŲ PILIETIŠKUMĄ

KLASĖ: 10 (II GIMNAZIJOS)

Sonata Džiavečkaite

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: komunikavimo – dirbdami kartu grupėse mokysis bendrauti ir keistis informacija su kitais mokiniais; pažinimo – susipažins su Valstybės pažinimo centre eksponuojama medžiaga ir dirbs, pritaikydami tyrimo metodiką; socialinė – dirbdami kartu, mokysis gerbti kitus asmenis ir jų nuomonę, mokysis tinkamai su jais bendrauti ir bendradarbiauti.

Dalykinės: įvertinti istorinių asmenybių vaidmenį XVII a. antros pusės–XXI a. pradžios pasaulio ir Lietuvos istorijoje.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Analizuoti Valstybės pažinimo centro ekspozicijų medžiagą individualiai ir grupėmis.
2. Atlikti praktinius tiriamuosius ir kūrybinius darbus apie Lietuvos asmenybių veiklą stiprinant valstybę.
3. Pristatyti tiriamųjų darbų išvadas apibendrinamojoje diskusijoje.

MOKYMOSI VEIKLOS

1. Veiklos / užduoties įgyvendinimas (dėstymas).
2. Veiklos apibendrinimas.

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS (1 priedas)

Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“, stendai: „Pilietybės istorija“, „Pilietis ir pilietiškumas“. Galima skliausteliuose detalizuoti, kad tai stendas su Vyčiu.

Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“, stendai: Lietuvos ir Prezidento rūmų istorija, Valstybės apdovanojimai.

1 veikla. VEIKLOS / UŽDUOTIES ĮGYVENDINIMAS (DĖSTYMAS) Trukmė: 35 min. VEIKLOS APIBENDRINIMAS Trukmė: 10 min. Metodai: tiriamasis darbas. Priemonės: 1) Valstybės pažinimo centro ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ (informacija iš standų „Pilietybės istorija“ ir „Pilietiškumas Lietuvos istorijoje“); 2) Mokytojo parengtos lentelės, reikalingos tyrimui atlikti (2 priedas). Mokiniai, dirbdami su laiko juostomis, savarankiškai surenka informaciją ir atlieka tyrimą „Kokiomis savybėmis pasižyminti asmenybė yra kurianti ir puoselėjanti Lietuvos valstybę?“ (2 priedas) Veiklos pristatymas Trukmė: 5 min. Mokytojas pristato 1 veiklą ir trumpai paaiškina, ką mokiniai turėtų atlikti ir kiek laiko numatoma užduotims atlikti. Informacijos rinkimas Trukmė: 10–15 min. Mokiniai individualiai arba grupėmis renka informaciją ir raštu užpildo lentelę (2 priedas, 1 lentelė). Lentelėje sužymi Lietuvos istorinius laikotarpius, laiko juostose suranda 2–3 paminėtas kiekvieno laikotarpio asmenybes ir pasižymi, kokias veiklas vykdė šios asmenybės. Tyrimas Trukmė: 10 min. Mokiniai raštu pildo tyrimui skirtą lentelę ir, remdamiesi savo atsakymais, padaro išvadą, atsakydami į tyrimo klausimą „Kokiomis savybėmis pasižyminti asmenybė yra kurianti ir puoselėjanti Lietuvos valstybę?“ (2 priedas, 2 lentelė). Šioje lentelėje jie, remdamiesi surinkta medžiaga, atsako į klausimus: 1. Kokiomis charakterio savybėmis pasižymėjo Lietuvai nusipelnę asmenys? 2. Kokių profesijų žmonės pasižymėjo kaip aktyvūs ir susipratę piliečiai? 3. Kuo šių piliečių veikla buvo naudinga valstybei ir kaip stiprino pilietiškumą? Tyrimo rezultatų pristatymas Trukmė: 5–10 min. Mokiniai savo tyrimo išvadas žodžiu pristato vieni kitiems. <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i> Atsižvelgiant į tai, kiek laiko turėsite pamokai Valstybės pažinimo centre, įtraukiamų į lentelę asmenybių skaičių galima ir sumažinti, paprašant, kad mokiniai pažymėtų tik 1–	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“, standai „Pilietybės istorija“ ir „Pilietiškumas Lietuvos istorijoje“. INTEGRACIJA Teminė Istorija – temos, kuriose kalbama apie Mindaugą ir Lietuvos valstybės susidarymą (8 kl.); Abiejų Tautų Respublikos žymiausias asmenybės (9 kl.); lietuvių inteligentus, vykdžiusius savo veiklas carinės Rusijos laikais (9 kl.); tarpukario Lietuvos žymiausieji veikėjai (10 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalbos ir literatūros – temos apie žmogaus ir tėvynės santykį bei asmens tapatybės raišką literatūroje (9–10 kl.). Pilietiškumo ugdymas – temos apie piliečio teises ir kiekvieno piliečio indėlį siekiant tautos gerovės ir stiprinant valstybę (10 kl.).
--	--

2 kiekvieno konkretaus laikotarpio asmenybės ir jų veiklas. Šioje pamokoje siūlomos trys veiklos, todėl mokytojai galėtų savo klasę suskirstyti į tris didesnes grupes, kurios vienu metu, bet skirtingose Valstybės pažinimo centro erdvėse atliktų paskirtas užduotis. Mokinių visų trijų veiklų rezultatai galėtų būti pristatomi visiems esant kartu, pvz., skaitykloje.	
2 veikla. VEIKLOS/ UŽDUOTIES ĮGYVENDINIMAS (DĖSTYMAS) Trukmė: 40 min. VEIKLOS APIBENDRINIMAS Trukmė: 5 min. Metodai: tiriamasis darbas, scenarijaus rašymas ir filmuko kūrimas. Priemonės: Valstybės pažinimo centro ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ stendai: „Pilietis ir pilietiškumas“ (stendas su Vyčiu) ir „Pasisakyk“, planšetiniai kompiuteriai. Mokiniai nufilmuoja vaizdo medžiagą tema „Aš – veikli ir pilietiška Lietuvos asmenybė“. Veiklos pristatymas Trukmė: 5 min. Mokytojas pristato 2 veiklą ir trumpai paaiškina, ką mokiniai turėtų atlikti, kiek laiko numatoma užduotims atlikti. Informacijos rinkimas Trukmė: 15 min. Mokiniai dirbdami poromis, naudodami planšetinius kompiuterius informacijai nuskaityti, peržiūri ir perklauso po 3–4 filmuotą medžiagą su žymių šiandieninės Lietuvos asmenybių pasisakymais, ką jiems reiškia pilietiškumas, pilietybė, kokiomis savo veiklomis jie prisideda prie šiandieninės Lietuvos gerovės kūrimo (stendas „Pilietis ir pilietiškumas“). Filmuoto vaizdo scenarijaus rengimas Trukmė: 15 min. Mokiniai dirba 3–4 žmonių grupėse, aptaria matytą vaizdo medžiagą ir raštu parengia savo grupės scenarijų. Scenarijuje turėtų atsispindėti mokinių asmeninė nuomonė, kas yra pilietiškumas, kokiomis savo veiklomis jie prisideda prie pilietiškumo stiprinimo. Vaizdo medžiagos filmavimas Trukmė: 5–10 min. Prie stendo „Pasisakyk“ mokiniai nufilmuoja savo vaizdo medžiagą. <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i> Galima filmuoti ne visų mokinių grupių scenarijus, o atrinkti tik 2–3 geriausius.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“, stendai: „Pilietis ir pilietiškumas“ (stendas su Vyčiu) ir „Pasisakyk“. INTEGRACIJA Tarpdalykinė Pilietiškumo ugdymo – dalyko temos, kuriose aiškinamasi, kas yra pilietiškumas, pilietybė, kokios piliečio pareigos (9–10 kl.). Informacinių technologijų – vykdydami 2 veiklą mokiniai gilins savo darbo su planšetiniu kompiuteriu įgūdžius (išmanys tam tikras programas) (9–10 kl.).

3 veikla. VEIKLOS/ UŽDUOTIES ĮGYVENDINIMAS (DĖSTYMAS) Trukmė: 35 min. VEIKLOS APIBENDRINIMAS Trukmė: 10 min. Metodai: tiriamasis darbas. Priemonės: 1) Valstybės pažinimo centro ekspozicijos „Laisvė spręsti ir veikti“ stendai: Lietuvos ir Prezidento rūmų istorija, Valstybės apdovanojimai; 2) Mokytojo parengtos lentelės, reikalingos tyrimą atlikti (3, 4 priedai); 3) Planšetiniai kompiuteriai. Mokiniai, dirbdami su iliustruota laiko juosta, savarankiškai surenka informaciją ir atlieka tyrimą „Koks Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo stiprinant pilietiškumą ir Lietuvos valstybę?“ (3, 4 priedai). Veiklos pristatymas Trukmė: 5 min. Mokytojas pristato 3 veiklą ir trumpai paaiškina, ką mokiniai turėtų atlikti, kiek laiko numatoma užduotims atlikti. Informacijos rinkimas Trukmė: 10–15 min. Mokiniai individualiai arba grupėmis renka informaciją ir raštu užpildo lentelę (3 priedas), nustatydami, su kuriuo prezidentu (-ais) susiję teiginiai įrašyti lentelėje (toje vietoje rašomas pliusas arba varnelė). Tyrimas Trukmė: 10 min. Mokiniai raštu pildo tyrimui skirtą lentelę ir, remdamiesi savo atsakymais, padaro išvadą, atsakydami į tyrimo klausimą „Koks Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo, stiprinant pilietiškumą ir Lietuvos valstybę?“ (4 priedas). Šioje lentelėje jie apibendrina savo surinktą medžiagą, atsakydami į klausimus: 1. Lietuvos vadovai ir prezidentai, kurie puoselėjo (-a) arba pažeidė demokratines vertybes valstybėje. 2. Valstybės vadovai ir prezidentai, kurių valdymo metu buvo priimtose Lietuvos Respublikos Konstitucijos. 3. Vadovai ir prezidentai, kurie užmezgė glaudžius santykius su kitomis šalimis. 4. Lietuvos vadovai ir prezidentai, kurių pastangomis Lietuva atgavo nepriklausomybę 1990 m. 5. Tarpukario ar dabartinės Lietuvos Respublikos	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“, stendai: Lietuvos ir Prezidento rūmų istorija, Valstybės apdovanojimai. INTEGRACIJA Teminė Istorijos – temos apie tarpukario Lietuvos prezidentus; tema apie Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos susikūrimą ir Joną Žemaitį – Vytautą; temos apie dabartinius Lietuvos prezidentus (10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškumo ugdymo – dalyko temos, kuriose aiškinamasi valdžios institucijų funkcijos, demokratinės valstybės požymiai, demokratių vertybių puoselėjimas (10 kl.).
--	--

prezidentas, kurio indėlis didžiausias, kuriant ir stiprinant Lietuvos valstybę, jūsų nuomone? Savo nuomonę argumentuokite.

6. Lietuvos vadovai ir prezidentai, gavę Vytauto Didžiojo ordiną su aukso grandine. Už kokius nuopelnus jis teikiamas?

Tyrimo rezultatų pristatymas

Trukmė: 5–10 min.

Mokiniai savo tyrimo išvadas žodžiu pristato vieni kitiems.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Apibendrinamoji diskusija „Asmenybė, kurios veikla valstybės labai man padarė didžiausią įspūdį“. Kiekvienas mokiny (gali ir mokinių grupė) pasirenka vieną asmenybę, kurios veikla buvo analizuojama pamokos Valstybės pažinimo centre metu, ir 2–3 argumentais pagrindžia, kuo šios asmenybės veikla valstybės labai buvo svarbi (pvz., kokias svarbias problemas asmenybė sėkmingai išsprendė, pasiūlė įdomių idėjų, garsino Lietuvos vardą savo kūryba ir pasiekimais ir t. t.).

VERTINIMAS

Kaupiamasis vertinimas už atskiras veiklas. Lentelės pavyzdys vertinančiam mokytojui (5 priedas).

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

Scenarijaus filmukui rašymas. Prieiga internete:

http://mokausiiskino.lt/pub/trumpas_scenarijaus_rasyimo_ivadas.pdf

Jakubavičienė I. *Duetas. Antanas ir Sofija Smetonos*. Vilnius: Versus Aureus, 2016.

1 PRIEDAS



DALOMOJI MEDŽIAGA

2 PRIEDAS

Kokiomis savybėmis pasižyminti asmenybė yra kurianti ir puoselėjanti Lietuvos valstybę?

1. Informacijos rinkimas.

Lietuvos istorijos laikotarpis	Laikotarpio asmenybės ir jų pareigos valstybėje ir profesija	Asmenybių veikla

2. Klausimai tyrimui (remdamiesi savo atsakymais į šiuos klausimus mokiniai padaro išvadas).

1.	Kokiomis charakterio savybėmis pasižymėjo Lietuvai nusipelnę asmenys?	
2.	Kokių profesijų žmonės pasižymėjo kaip aktyvūs ir susipratę piliečiai?	
3.	Kuo šių piliečių veikla buvo naudinga valstybei ir kaip stiprino pilietiškumą?	
Padarykite išvadas, kokiomis savybėmis pasižyminti asmenybė yra kurianti ir puoselėjanti Lietuvos valstybę?		

3 PRIEDAS
Koks Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo, stiprinant pilietiškumą ir Lietuvos valstybę?
1. Informacijos rinkimas.

	Antanas Smetona	Aleksandras Stulginskis	Kazys Grinius	Jonas Žemaitis – Vytautas	Vytautas Landsbergis	Algirdas Brazauskas	Valdas Adamkus	Rolandas Paksas	Dalia Grybauskaitė
Lietuvos Respublikos Prezidentas tarpukariu.									
Vadovavo / vadovauja Lietuvos valstybei XX a. pab.–XXI a. pr.									
Pirmasis Lietuvos Respublikos Prezidentas.									
Jo / jos prezidentavimo metu priimta pirmoji nuolatinė Lietuvos Respublikos Konstitucija (1922 m.).									
Jo / jos prezidentavimo metu priimta dabartinė Lietuvos Respublikos Konstitucija.									
Prie Lietuvos prijungtas Klaipėdos kraštas.									
Lietuvos Respublika nebuvo demokratinė valstybė.									
Lietuva gavo tarptautinį pripažinimą.									
1990 m. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo akto signataras.									
Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos signataras.									
Lietuva tapo Jungtinių Tautų Organizacijos nare.									
Lietuva tapo Europos Sąjungos ir NATO nare.									
Pašalintas/-a iš posto apkaltos proceso metu.									
Lietuva pirmininkavo Europos Sąjungos Tarybai.									
Lietuvoje lankėsi JAV prezidentas G. V. Bušas.									
Prezidento postą prarado, kai valstybėje įvyko perversmas.									
Gavo Vytauto Didžiojo ordiną su aukso grandine.									
Vadovavo partizaniniam pasipriešinimui okupuotoje Lietuvoje.									
Sovietinė kariuomenė buvo išvesta iš Lietuvos.									

4 PRIEDAS

Koks Lietuvos Respublikos Prezidento vaidmuo, stiprinant pilietiškumą ir Lietuvos valstybę?

1. Klausimai tyrimui (remdamiesi savo atsakymais į šiuos klausimus, mokiniai padaro išvadą).

1.	Lietuvos vadovai ir prezidentai, kurie puoselėjo (-a) arba pažeidė demokratines vertybes valstybėje.	
2.	Valstybės vadovai ir prezidentai, kurių valdymo metu buvo priimtos Lietuvos Respublikos Konstitucijos.	
3.	Vadovai ir prezidentai, kurie užmezgė glaudžius santykius su kitomis šalimis.	
4.	Lietuvos vadovai ir prezidentai, kurių pastangomis Lietuva atgavo nepriklausomybę 1990 m.	
5.	Kurio tarpukario ar dabartinės LR Prezidento indėlis didžiausias, kuriant ir stiprinant Lietuvos valstybę? Savo nuomonę argumentuokite.	
6.	Kurie Lietuvos vadovai ir prezidentai yra gavę Vytauto Didžiojo ordiną su aukso grandine? Už kokius nuopelnus jis teikiamas?	
Padarykite išvadą, koks LR Prezidento vaidmuo, stiprinant pilietiškumą ir Lietuvos valstybę?		

5 PRIEDAS

Vertinimo lentelė _____

Mokinių darbo grupė	Teisingai užpildyta lentelė, kurioje surinkta informacija	Tinkamai atsakyta į tyrimo klausimą ir padarytos išvados	Darnus darbas grupėje, sugebėjimas bendradarbiauti ir siekti tikslų	Įvertinimas

LIETUVOS POLITINĖ RAIDA: IŠ TOTALITARIZMO Į DEMOKRATIJĄ

KLASĖ: 10–12 (II IR IV GIMNAZIJOS)

Jūratė Litvinaitė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: pažinimo – susipažįsta su dalimi Valstybės pažinimo centro medžiagos; su metodika, kaip galima palyginti dvi epochas; komunikacijos – mokiniai dirba poromis ir grupelėmis, dalijasi darbais, sukuria bendrą produktą, jį viešai pristato; iniciatyvumo ir kūrybiškumo kompetencija plėtosis, mokiniams atliekant kūrybines užduotis, planuojant grupinės veiklos pristatymus; socialinės-pilietinės kompetencijos plėtosis dirbant komandoje, atliekant užduotis.

Dalykinės: mokiniai gilins darbo su istoriniais šaltiniais įgūdžius, plėtos gebėjimą jungti faktus į prasminę visumą, kurti laiko juostą ir aiškintis priežastinius ryšius; plėtos gebėjimą palyginti du skirtingus istorijos laikmečius bei paaiškinti, kuo demokratija yra pranašesnė už totalitarizmą.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI:

1. Remiantis Valstybės pažinimo centre esančia istorine (stendų „Dalyvauti politiniame gyvenime“ ir „Pilietybės istorija“) medžiaga ištirti Lietuvos gyventojų elgseną ir motyvaciją, veiksmus XX a. 9–10 dešimtmečio sandūroje; įvertinti Lietuvos gyventojų veiksmų rezultatus ir padarinius, užpildant pateiktą schemą.
2. Sukurti ir pristatyti rašinį arba trumpą pasakojimą, atskleidžiantį totalitarizmo ir demokratijos vaidmenį Lietuvos visuomenei, remiantis stendo „Dalyvauti politiniame gyvenime“ medžiaga

MOKYMOSI VEIKLOS

- 1 veikla.** Įvykių laiko juostos sudarymas.
2 veikla. Lietuvos gyventojų elgsena XX a. 9–10 dešimtmečių sandūroje.
3 veikla. Pasakojimo arba rašinio kūrimas ir pristatymas.

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“

1 veikla. Įvykių laiko juostos sudarymas.

Trukmė: 15 min.

Metodas: informacijos rinkimo.

Priemonė: 1 priedas.

Mokiniai trumpai supažindinami su pamokos uždaviniais ir eiga. Siekiant išsiaiškinti, kokių

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI

- ✓ Stendas „Pilietybės istorija“
- ✓ Stendas „Dalyvauti politiniame gyvenime“
- Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“, kurioje

būdu Lietuva iš totalitarinio režimo valdomos teritorijos tapo nepriklausoma valstybe, mokiniai turi atlikti užduotį. Skiriama užduotis mokiniams grupėse: surinkti informaciją apie Lietuvos politinę raidą nuo 1940 iki 1992 m., užpildant 1 priedą (Laiko juosta). <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i> Rekomenduojama, kad grupėse būtų ne daugiau kaip 5 žmonės, optimalus skaičius – 4. 1. Mokiniai, rinkdami informaciją, susipažįsta su ekspozicija, sieja ankstesnėse pamokose išminktą medžiagą su nauja.	pateikiama medžiaga apie Lietuvos okupacijas ir gyventojų netektis. INTEGRACIJA Teminė Istorija – Lietuvos II sovietizacija. Lietuvos gyvenimas sovietmečiu. Totalitarizmo ir demokratinio valdymo ypatumai (10 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalba ir literatūra – teksto kūrimas (9–10 kl.), lietuvių kalba ir literatūra – kūryba ir cenzūra: Ezopo kalba ir „vidinis cenzorius“. Socialistinis realizmas: literatūra kaip sovietinės propagandos įrankis. XX a. katastrofų literatūra. Modernioji XX a. literatūra (11–12 kl.). Dorinis ugdymas – socialiniai santykiai: aš–mes (9–10 kl.). Pilietiškumo pagrindai – demokratinio ir pilietinio dalyvavimo formos ir būdai. Demokratinio bendrabūvio priemonės (9–10 kl.).
---	--

2 veikla. Lietuvos gyventojų elgsena XX a. 9–10 dešimtmečių sandūroje. Trukmė: 15 min. Metodas: schemos pildymas. Priemonė: 2 priedas. Mokiniai paaiškina priežasties ir tikslo sąvokų skirtumus. Toliau dirbdami grupėmis naudoja stendo medžiagą ir pildo schemą. <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i> Paaiškinkite mokiniams, kad stendas – tai atskirų fragmentų dėlionė, tad nėra būtina jame esančią medžiagą nagrinėti tam tikra tvarka. Mokiniai prie stendo dirba taip, kad vieni kitiems netrukdytų. Jei atėjote su didesne grupe vaikų, galite daliai vaikų skirti I užduotį, kitiems – kitą užduotį. Paskui srautus sukeiskite vietomis.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Stendas „Dalyvauti politiniame gyvenime“ INTEGRACIJA Teminė Istorija – totalitarizmo ir demokratinio valdymo ypatumai (10 kl.).
--	---

3 veikla. Pasakojimo arba rašinio kūrimas ir pristatymas. Trukmė: 10 min. kūrimui, 20 min. pristatymams. Metodai: pasakojimo, rašinio kūrimo ir pristatymo. Priemonės: darbo lapas su užduotimi. Mokiniai, remdamiesi savo dviem prieš tai atliktomis užduotimis (1, 2 priedai), kuria pasakojimą pagal 3 priede esančią užduotį. <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i>	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Stendas „Dalyvauti politiniame gyvenime“ Mokinių pasirinkti eksponatai. INTEGRACIJA Teminė Istorija – Lietuvos II sovietizacija. Lietuvos gyvenimas sovietmečiu. Totalitarizmo ir demokratinio valdymo ypatumai (9–10 kl.) Tarpdalykinė
---	--

Mokinių tikslas – sukurti pasakojimą arba rašinį, kuriame palyginama totalitarinių ir demokratinių laikų Lietuva, paaiškinamas kelias, kaip Lietuvos gyventojai pasiekė demokratinį gyvenimą. Pasakojimus arba rašinius mokinių grupės turės pristatyti prie stendo „Dalyvauti politiniame gyvenime“, pasakojimą iliustruodami stendo turiniu.	Lietuvių kalba ir literatūra – pasakojimo kūrimas (11–12 kl.), lietuvių kalba ir literatūra – teksto kūrimas (9–10 kl.). Dorinis ugdymas – socialiniai santykiai: aš –ir mes (9–10 kl.). Pilietiškumo pagrindai – demokratija: pagrindinės vertybės ir bendrabūvio formos (9–10 kl.).
---	--

NAMŲ DARBAI

Remdamiesi savarankiškai apžiūrėtomis Valstybės pažinimo centro ekspozicijomis ar kitais jūsų pasirinktais šaltiniais, pasiruoškite klasėje trumpai pristatyti 2–5 iškiliausias Sąjūdžio laikų Lietuvos asmenybes ir 2–5 Sąjūdžio laikotarpio asmenybes, išitraukusias į Sąūdį, tačiau mažiau atspindėtas, mažiau minimas oficialiojoje istorijoje. Tai gali būti ir jūsų šeimos nariai.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 5 min.

Mokiniai įvertina vieni kitų pasakojimus, užduodami klausimų, išskirdami po vieną naują faktą kiekviename pasakojime.

VERTINIMAS

Trukmė: 5 min.

Vertinimas – neformalusis. Mokytojai rekomenduojama pabrėžti stipriausias mokinių atliktų veiklų puses, išskirti labiausiai pavykusius niuansus, paskatinti plačiau pasidomėti nagrinėjamais klausimais.

Esant poreikiui, galima skirti kaupiamuosius balus pagal veiklos rezultatyvumą.

Galima kitą pamoką skirti trumpą apklausą raštu, sudarytą pagal mokinių pasakojimus.

1 PRIEDAS

LAIKO JUOSTA

GRUPĖS NARIAI _____

DATA	SVARBIAUSI ĮVYKIAI	ŠALTINIS
	SOVIETINĖ LIETUVOS OKUPACIJA: TOTALITARINIO REŽIMO PRADŽIA	
ŠIANDIENINĖ LIETUVA – DEMOKRATINĖ VALSTYBĖ		

UŽDUOTYS

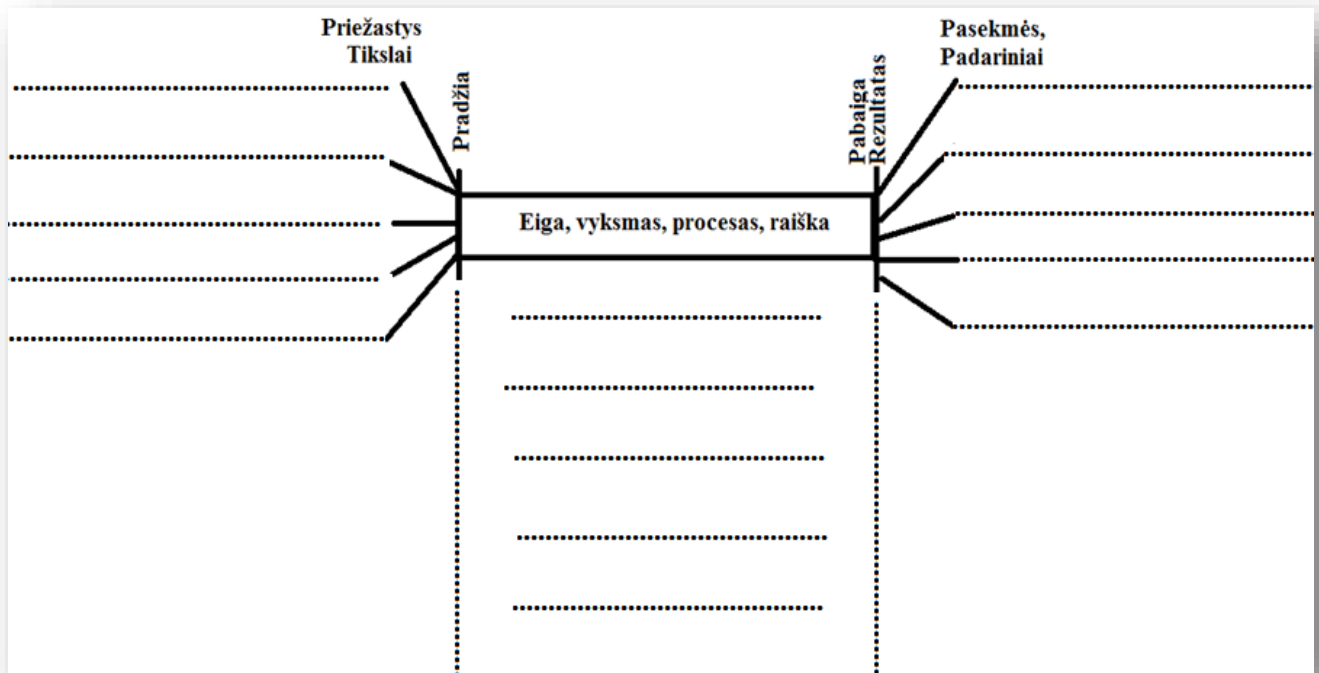
- Remdamiesi Valstybės pažinimo centre esama medžiaga, užpildykite laiko juostą, kurioje atsispindėtų:
 - Įrodymai, kad nuo II sovietinės okupacijos laikų Lietuvoje buvo įvestas totalitarinis valdymas.
 - Įrodymai, kad Persitvarkymo laikotarpiu atsirado pirmųjų demokratijos ženklų, bet tai nebuvo moderni, šiuolaikinė demokratija.
 - Įrodymai, kad Sąjūdžio laikais Lietuvos gyventojai siekė veikti ir gyventi demokratiškai.
 - Įrodymai, kad šiądieninė Lietuvos valstybė – demokratinė Respublika ir šią teisę gina Lietuvos Respublikos įstatymai.
- Suskirstykite laiko juostoje esančius įvykius į atskirus laikotarpius, trumpai apibūdindami kiekvieną laikotarpį.
- Atkreipkite dėmesį į trečią Laiko juostos skiltį – būtina nurodyti Valstybės pažinimo centro šaltinius, kuriais rėmėtės.

Užduotis

Remdamiesi stendo „Dalyvauti politiniame gyvenime“ medžiaga, užpildykite schemą, kurioje:

- Nurodykite Sąjūdžio laikų Lietuvos gyventojų, įsitraukusių į Sąjūdį, veiklos priežastis, tikslus, veiklos pradžią, svarbiausius jų veiksmus, veiksmų rezultatą ir pasekmes, padarinius.
- Remdamiesi savo atliktu tyrimu ir schemas medžiaga, apibendrindami išskirkite Sąjūdžio laikotarpyje įvykusius Lietuvos gyventojų, Lietuvos valstybės, Lietuvos visuomenės gyvenimo, teisių pokyčius.

2 PRIEDAS



Užduotis

1. Remdamiesi 1 ir 2 priedais (prieš tai atliktos užduotys) sukurkite pasakojimą, kuriame, palygintumėte totalitarinio režimo laiką ir demokratinės šiandieninės Lietuvos gyvenimą. Lyginimo kriterijai gali būti: visuomenės, atskirų žmonių gyvenimo sąlygos, teisės, kultūros, politinės minties raiškos galimybės ir panašiai.
2. Nurodytumėte, koku būdu, kokiais veiksmais Lietuvos gyventojai pasiekė, kad totalitarinis režimas Lietuvoje būtų pakeistas demokratiniu valdymu:
 - a) Akcentuotumėte svarbiausius Lietuvos istorijos įvykius;
 - b) Pateiktumėte glaustą išvadą, atskleidžiančią piliečių įtaką kuriant demokratiją.
3. Pasiruoškite pasakojimą pristatyti prie jūsų pasirinkto Valstybės pažinimo centro ekspozito. Pasakojimo metu turite remtis to ekspozito medžiaga, pristatyti jį klausytojams.

GEOGRAFIJA

VALSTYBĖ IR JOS VALDYMAS

KLASĖ: 6–8

Genovaitė Kynė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: pažinimo – ieškos informacijos, ją nagrinės, kritiškai mąstys, vertins įvairius informacijos šaltinius, pateiks išvadas; mokymosi mokytis – motyvuos save sėkmingam užduoties atlikimui, planuos veiklą, vertins užduoties sudėtingumą, savo galimybes; komunikavimo – praktiškai taikys kalbos žinias, bendraus, aiškinsis prasmes ir jas kurs; socialinė – bendradarbiaus, dirbs komandoje (poroje, grupėje), sieks bendrų tikslų, atsižvelgs į skirtingas nuomones; iniciatyvumo kūrybiškumo – generuos idėjas, pasitelks vaizduotę (lyginant mokyklos ir šalies valdymą); asmeninė – pasitikės savimi (atlieka pats užduotį), gebės įveikti netradicines užduotis; kultūrinė – tapatins save su Lietuvos kultūra, supras šalies (valstybės) prasmę.

Dalykinės: savarankiškai skaitys bendruosius ir teminius žemėlapius; įvertins objektų atstumus žemėlapyje ir tikrovėje; naudodami įvairių šaltinių geografinę informaciją, apibūdins valstybę.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Susipažinti su valstybės valdymo struktūra, analizuojant ekspozicijos erdves Valstybės pažinimo centre.
2. Nagrinėjant schemas, aprašymus išsiaiškinti 4 pagrindinius nepriklausomos valstybės požymius ir prezidento institucijos vaidmenį valdant šalį, palyginti savo mokyklos ir šalies valdymo struktūrą.
3. Bendradarbiaujant grupėse, išsiaiškinti, kas yra valstybė ir nustatyti pagrindinius nepriklausomos valstybės požymius, juos gebėti apibūdinti.

MOKYMOSI VEIKLOS

1. Praktinės veiklos. Kiekviena grupė pristato savo darbą, pasako, kaip sekėsi atlikti užduotis, kas sekėsi, kas buvo įdomiausia, kur susidūrė su sunkumais (1 priedas).
2. Refleksija ir įsivertinimas (2 priedas).

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPONATAI

Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“,
ekspozicija „Laisvė dalyvauti“
Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“,
ekspozicija „Laisvė bendradarbiauti“
Ekspozicija „Laisvė susitarti“
Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“, stendas
„Pilietybė ir pilietiškumas“ (Rūta Meilutytė,
Ingrida Šimonytė)

1 veikla Trukmė: 15 min. Metodai: informacijos pateikimas, aptarimas, plano skaitymas. Priemonės: 1 priedas: 1. Veiklos uždavinių aptarimas. 2. Valstybės pažinimo centro ekspozicijos plano nagrinėjimas, orientavimasis erdvėje. 3. Veiklos užduočių aptarimas. <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i> Rekomenduojamas darbas grupėse po 4 mokinius. 5 grupės dirba skirtingose erdvėse (-1, 1, 2 aukštuose). Grupėje mokiniai susiskirsto į poras, atlikę darbus aptaria grupėje (2 priedas). Kiekviena grupė atlieka visas veiklas (1 priedas).	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMA MEDŽIAGA, PRIEMONĖS Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“, ekspozicija „Laisvė bendradarbiauti“. Stendai „Lietuvos sienos“, „Daugiasluoksni Lietuva“, „Kokie mes esame“. Ekspozicijoje „Laisvė spręsti ir veikti“ esantis stalas, skirtas pristatyti Prezidento funkcijas ir veiklą. Ekspozicija „Laisvė susitarti“ INTEGRACIJA Teminė Geografija – išvardyti valstybės požymius. Paaiškinti, kokia yra mokyklos ir savo šalies valdymo struktūra. Valstybės samprata. Susipažįsta su mokyklos ir savo šalies valdymo struktūra. Aiškinasi, kas yra nepriklausoma valstybė (teritorija, gyventojai ir valdžia, sostinė). Mokosi grupuoti valstybes pagal valdymo formų ir teritorijos sudėtį (6 kl.). Tarpdalykinė Istorija – Lietuvos kaimynai. Susipažįsta su dabartinių Lietuvos kaimyninių valstybių (Latvijos, Baltarusijos, Lenkijos, Rusijos, Švedijos) ir Estijos gyvenimo ryškiausiais istorijos epizodais, kultūros pasiekimais, svarbiausiomis valstybės šventėmis ir valstybės simboliais (5–6 kl.).
2 veikla Trukmė: 45 min. Metodai: diskusija, informacijos rinkimas, darbas grupėje ar poroje. Priemonės: 1 užduotis. Diskusija „Kodėl tautai svarbi valstybė?“ (1 užduotis). <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i> Kreipti diskusiją tinkama linkme, mokyti mokinius pasisakyti argumentuotai. Informacijos rinkimas, praktinių užduočių atlikimas Darbas grupėse (porose) 1. Kas svarbiausia, kad valstybė egzistotų? Valstybės teritorija, jos ribos apibrėžiamos sienomis ir paprastai nustatomos gretimų valstybių sutartimis. 2. Apibūdinkite Lietuvos geografinę padėtį. 3. Nustatykite Lietuvos kaimynines valstybes, užrašykite, su kuriomis kaimynėmis turime	INTEGRACIJA Teminė Geografija – valstybės samprata. Aiškinasi, kas yra nepriklausoma valstybė (teritorija, gyventojai ir valdžia, sostinė). Mokosi grupuoti valstybes pagal valdymo formų ir teritorijos sudėtį (6 kl.). Tarpdalykinė Istorija – Lietuvos kaimynai. Susipažįsta su dabartinių Lietuvos kaimyninių valstybių (Latvijos, Baltarusijos, Lenkijos, Rusijos, Švedijos) ir Estijos gyvenimo ryškiausiais istorijos epizodais, kultūros pasiekimais, svarbiausiomis valstybės šventėmis ir valstybės simboliais (5–6 kl.). Pilietiškumo ugdymo integruojamoji programa – išvardyti ir apibūdinti svarbiausius valstybės požymius (5–6 kl.).

ilgiausias sienas. 4. Nuolatiniai gyventojai valstybės teritorijoje. 5. Panagrinėkite Lietuvos gyventojų skaičiaus kitimo duomenis ir padarykite išvadas. 6. Valstybės valdžia. Valdžią Lietuvoje vykdo LR Prezidentas ir Vyriausybė, taip pat esama įstatymų leidžiamosios valdžios – LR Seimo ir teisminės valdžios, kurią įgyvendina teismai. Valdžios galias riboja LR Konstitucija. Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. 7. Pagrindinis šalies įstatymas.	
--	--

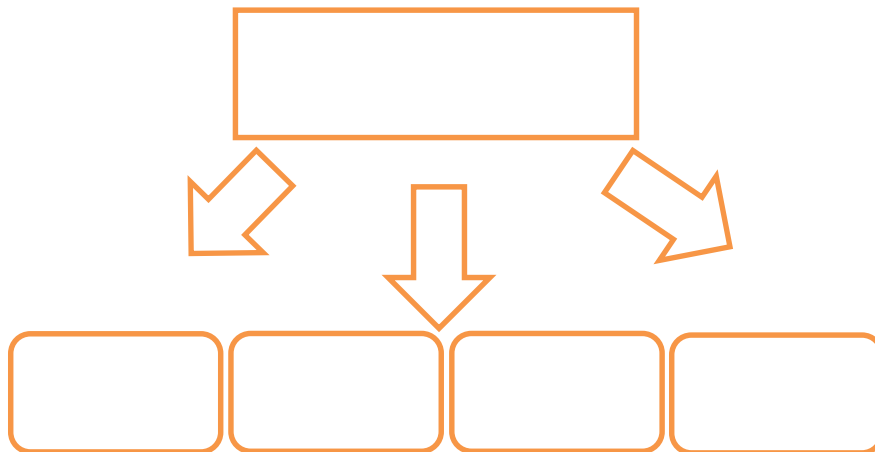
REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 10 min.

Metodai: ekspertinis vertinimas, palyginimas, išvados.

Priemonė: 2 priedas.

Kuo panaši mano mokyklos ir šalies valdymo struktūra? Nubraižykite savo mokyklos valdymo struktūrą. Duotą schemą papildykite savo simboliais arba tekstu.



1. Apibūdinkite, kodėl svarbu bendruomenei valdymas.
2. Schemoje įrašykite valstybės valdymo institucijas.
3. Apibendrinkite valdžios reikšmę valstybei ir Jūsų mokyklos bendruomenei.

VERTINIMAS

Trukmė: 10 min.

Priemonė: 2 priedas.

Mokiniai užpildo lentelę 2 priede „Kaip mums sekėsi dirbti kartu? 3 D: kiekvienas grupės narys įvertina draugus – drausmingas, darbingas, draugiškas. Mokytojas vertina praktinių užduočių atlikimą ir pristatymą pagal kriterijus, nurodytus 2 priede.

Vertinimas – neformalusis. Mokytojui rekomenduojama atkreipti dėmesį į stipriąsias mokinių atliktų veiklų puses, pagirti ir paskatinti plačiau pasidomėti nagrinėtais klausimais.

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

Mikalojus Daukša savo „Postilės“ „Prakalboje į malonųjį skaitytoją“ teigė, kad tautą vienija bendra teritorija, kalba ir papročiai. Viena iš jų praradus, mes netektume nacionalinio identiteto. Be teritorijos tauta pradėtų asimiliuotis, netektų būdingų bruožų.

Geografijos vadovėlis 6 klasei. Jaunojo geografo užrašai 6 klasei (serija ATRASK). Tema „Valstybė ir jos valdymas“.

Kosto Korsako eilėraštis „Lietuvos žemėlapis“.

1 PRIEDAS

Edukacinių veiklų lapas

I grupė

1 veikla vyksta 1-ame aukšte, Amfiteatro zonoje.

I. Susipažinimas su Valstybės pažinimo centro ekspozicijos planu.

II. Diskusija „Kodėl tautai svarbi valstybė?“

Perskaitykite šaltinį ir remiantis juo padiskutuokite, kodėl tautai svarbi valstybė? Ar valstybė yra tautos pagrindas? Kas yra tauta? Kas yra pilietis? Kuo svarbi pilietybė? Remkitės Valstybės pažinimo centre esančia medija (Rūtos Meilutytės ir kitais pasisakymais).

Šaltinis: Eglė Zubriūtė. *Kam reikalinga Lietuvos valstybė?*

Tauta, kuri negali savęs valdyti, jaučiasi tarsi praradusi vieną iš savo teisių. Todėl lietuvių tautai buvo reikalinga nepriklausoma valstybė, kurią valdyti galėtų piliečiai.

Globaliame pasaulyje tai padaryti vis sunkiau. Lietuva priklauso įvairioms tarptautinėms organizacijoms, kurios turi įtakos valstybės valdymui.

Prieiga internete: <http://www.propatria.lt/2015/04/egle-zubriute-kam-reikalinga-lietuvos.html>

2 veikla „Kas svarbiausia, kad valstybė egzistuotų?“ vyksta cokoliniame aukšte (ekspozicijos „Laisvė pažinti ir būti savimi“, „Laisvė bendradarbiauti“).

Valstybės teritorija.

1. Stendas „Lietuvos sienos“. Naudodamiesi planšetiniu kompiuteriu nuskenaukite KODUS (simbolius), išanalizuokite pateiktą informaciją ir atlikite užduotis.

1.1. SIENŲ NUSTATYMAS (skenuoti kodą). Kada pirmą kartą Lietuvos istorijoje nustatyta Lietuvos siena?

Kodėl iki šiol nenustatyta jūrinė siena su Latvija?

Nustatykite Lietuvos kaimynines valstybes (įrašykite kartoschemoje), užrašykite su kuriomis kaimynėmis turime ilgiausias sienas. Koks sienos ilgis?



1.2. PASIENIO RUOŽAS (skenuoti kodą). Kodėl pasienyje su Baltarusija gausu užkardų?

Ką privalai žinoti keliaujant į pasienio ruožą?

1.3. ŠENGENO ERDVĖ (skenuoti kodą). Ką suteikia piliečiams Šengeno erdvė?

1.4. LIETUVOS SIENA (nagrinėkite schemą). Įvardykite bent tris Lietuvos sieną kertančias upes.

Įvardykite bent tris Lenkijos pasienio gyvenvietes.

Ką pastebėjote?

Apibūdinkite Lietuvos geografinę padėtį.

1.5. Apie kokį geografinį objektą rašė poetas Kostas Korsakas eilėraštyje „Lietuvos žemėlapis“?

Kuriame Lietuvos pakraštyje, kaip rašo poetas, tai yra?

„O ten, žemėlapis kur pakraštys pamėlęs, –
Žalsvas bangas į krantą rita jūros vandenai.

Įkaitęs kopose auksinis spindi smėlis,

Ir žalios pušys ošia, siūbuodamos tenai.“

2. Stendas „Daugiasluoksnė Lietuva“. Naudodamiesi grafoprojektoriumi išanalizuokite pateiktą informaciją ir atlikite užduotis.

2.1. Kartoschemoje savo susikurtais grafinais ženklais pažymėkite 3 pasirinktus parametrus. Kurioje savivaldybėje jie didžiausi ir kurioje mažiausi?

Kaip atlikti užduotį? Įjunkite grafoprojektorių, uždėkite skaidrę Savivaldybės, pasirinkite 3 iš pateiktų parametrų (gimstamumas, vaikai, nedarbas, emigracija, tautinės bendrijos, vidutinis darbo užmokestis) ir juos savo sukurtais grafinais ženklais pažymėkite. Užpildykite sutartinių ženklų legendą.

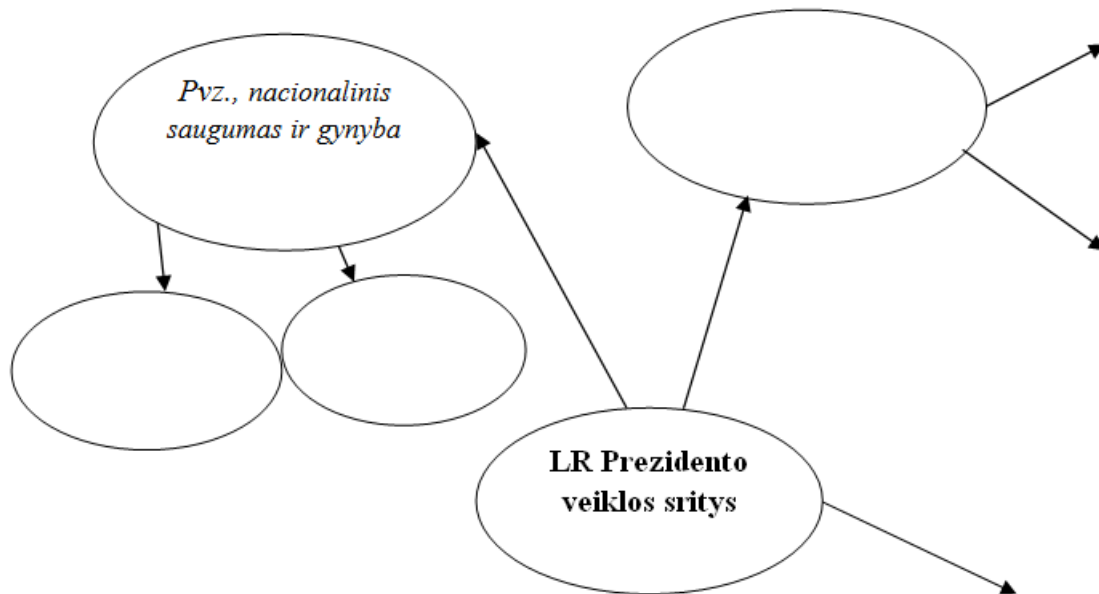


Sutartiniai ženklai

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f7/Savivaldybiu_konturai.pn

Įrašykite savo įžvalgas (išvadas).

3. Stendas „Kokie mes esame?“. Naudodamiesi planšetiniu kompiuteriu nuskenokite KODUS (simbolius), išanalizuokite pateiktą informaciją ir nubraižykite minčių žemėlapi.



Edukacinių veiklų lapas

II grupė

1 veikla. Ji vyksta pirmame aukšte: Amfiteatro zonoje.

- I. Susipažinimas su Valstybės pažinimo centro ekspozicijos planu.
- II. II. Diskusija „Kodėl valstybei reikalinga valdžia?“ (Amfiteatro zonoje).

Valdžia.

1 Užduotis. Perskaitykite šaltinį ir remiantis juo aptarkite, kodėl tauta svarbi valstybė? Ar valstybė yra tautos pagrindas? Kas yra tauta? Kas yra pilietis? Kuo svarbi pilietybė?

Šaltinis: Eglė Zubriūtė. *Kam reikalinga Lietuvos valstybė?*

Tauta, kuri negali savęs valdyti, jaučiasi tarsi praradusi vieną iš savo teisių. Todėl lietuvių tautai buvo reikalinga nepriklausoma valstybė, kurią valdyti galėtų piliečiai.

Globaliame pasaulyje tai padaryti vis sunkiau. Lietuva priklauso įvairioms tarptautinėms organizacijoms, kurios turi įtakos valstybės valdymui.

Prieiga internete: <http://www.propatria.lt/2015/04/egle-zubriute-kam-reikalinga-lietuvos.html>

2 veikla. Ji vyksta 1-ame aukšte, ekspozicijoje „Laisvė spręsti ir veikti“.

1. Kas svarbiausia, kad valstybė egzistotų? Darbas grupėse ir porose.

Valstybės valdymas. PREZIDENTO INSTITUCIJA

1.1. Naudodamiesi planšetiniu kompiuteriu nuskenokite KODUS (simbolius), išanalizuokite pateiktą informaciją ir užbaikite sakinius:

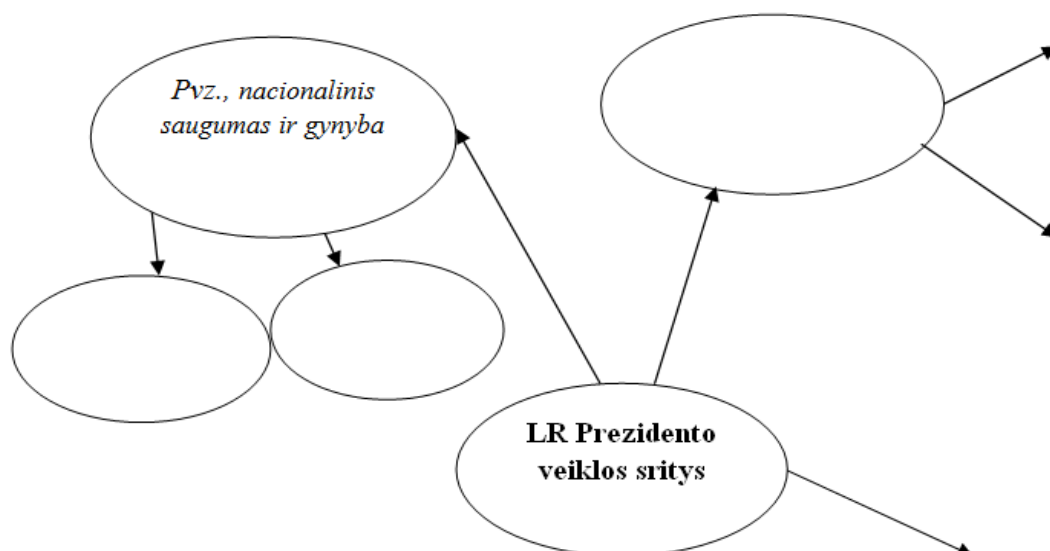
- Prezidentas renkamas (įrašykite laikotarpį) _____
- Valstybės įkūrimas siejamas su kunigaikščiu _____
- Vilnius pirmą kartą paminėtas kaip Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinė

1.2. Patyrinėkite atkurtos Lietuvos Respublikos (1990–2016 m.) prezidentų standus ir užpildykite lentelę.

Vardas Pavardė	Kur gimė? (geografija)	Profesija	Pomėgiai
			
			
			
			
			

Apibendrinkite duomenis.

1.3. Naudokitės salės centre esančiu stendu (platforma) ir nubraižykite minčių žemėlapį „Lietuvos Respublikos Prezidento veiklos sritys“ (už ką atsakingas).



Edukacinių veiklų lapas

III grupė

1 veikla. Ji vyksta pirmame aukšte, Amfiteatro zonoje.

- I. Susipažinimas su Valstybės pažinimo centro ekspozicijos planu.
- II. Diskusija „Kodėl valstybei reikalinga valdžia?“ (Amfiteatro zonoje)

1 Užduotis. Perskaitykite šaltinį ir aptarkite, kodėl tautai svarbi valstybė? Ar valstybė yra tautos pagrindas? Kas yra tauta? Kas yra pilietis? Kuo svarbi pilietybė?

Šaltinis: Eglė Zubriūtė. *Kam reikalinga Lietuvos valstybė?*

Tauta, kuri negali savęs valdyti, jaučiasi tarsi praradusi vieną iš savo teisių. Todėl lietuvių tautai buvo reikalinga nepriklausoma valstybė, kurią valdyti galėtų piliečiai.

Globaliame pasaulyje tai padaryti vis sunkiau. Lietuva priklauso įvairioms tarptautinėms organizacijoms, kurios turi įtakos valstybės valdymui.

Prieiga internete: <http://www.propatria.lt/2015/04/egle-zubriute-kam-reikalinga-lietuvas.html>

2 veikla. Ji vyksta cokoliniame aukšte, ekspozicijoje „Laisvė bendradarbiauti“.

1. Kas svarbiausia, kad valstybė egzistuotų? Darbas grupėse ir porose.

Tarptautinis pripažinimas.

Tarptautinio pripažinimo Lietuva sulaukė beveik po metų nuo nepriklausomybės paskelbimo. Kuri šalis pirmoji pripažino Lietuvos nepriklausomybę? _____

- 1.1. Analizuodami ekspoziciją „Laisvė bendradarbiauti“ ir naudodamiesi planšetiniu kompiuteriu nuskenavokite KODUS (simbolius), išanalizuokite pateiktą informaciją ir atlikite užduotis.
- 1.2. Pasaulio politiniame žemėlapyje pažymėkite, iš kurių valstybių atkeliavo dovanos.



Sutartiniai ženklai

1.3. Pasirinkite 3 dovanas ir jas apibūdinkite.

Įvardykite dovaną ir šalį	Kaip atspindi valstybę?	Kuo originali dovana?

Pasvarstykite, kodėl svarbus valstybei tarptautinis pripažinimas.

Edukacinių veiklų lapas

IV grupė

1 veikla. Ji vyksta pirmame aukšte, Amfiteatro zonoje.

- I. Susipažinimas su Valstybės pažinimo centro ekspozicijos planu.
- II. Diskusija „Kodėl valstybei reikalinga valdžia?“ (Amfiteatro zonoje).

1 Užduotis. Perskaitykite šaltinį ir aptarkite, kodėl tautai svarbi valstybė? Ar valstybė yra tautos pagrindas? Kas yra tauta? Kas yra pilietis? Kuo svarbi pilietybė?

Šaltinis: Eglė Zubriūtė. *Kam reikalinga Lietuvos valstybė?*

Tauta, kuri negali savęs valdyti, jaučiasi tarsi praradusi vieną iš savo teisių. Todėl lietuvių tautai buvo reikalinga nepriklausoma valstybė, kurią valdyti galėtų piliečiai.

Globaliame pasaulyje tai padaryti vis sunkiau. Lietuva priklauso įvairioms tarptautinėms organizacijoms, kurios turi įtakos valstybės valdymui.

Prieiga internete: <http://www.propatria.lt/2015/04/egle-zubriute-kam-reikalinga-lietuvos.html>

2 veikla. Ji vyksta 2-ame aukšte, diskusijų erdvėje ir ekspozicijoje „Laisvė susitarti“.

1. Kas svarbiausia, kad valstybė egzistuotų? Darbas grupėse ir porose.

Valstybės valdymas.

1.1. Raskite ant sienos užrašą VISKAS PRASIDEDA NUO.... į langelius įrašykite po vieną raidę ir gausite tai, nuo ko viskas prasideda valdant valstybę.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1.2. Suraskite ten, nuo ko viskas prasideda, 5 straipsnį ir jį užrašykite.

2. Keliukite į ekspoziciją dešiniuoju koridoriumi „Valstybės simboliai“. Naudodamiesi planšetiniu kompiuteriu nuskenokite KODUS (simbolius), išanalizuokite pateiktą informaciją ir atlikite užduotis.

2.1. Užpildykite pagrindinių valstybės simbolių informaciją, nupieškite juos atskirame lape ir atsakykite į pateiktus klausimus.

Simboliai:

Iš kur atgabenta eksponuojama TRISPALVĖ?

Ant ko pavaizduotas HERBAS?

Kokiame leidinyje (pavadinimas) išspausdinta TAUTIŠKA GIESMĖ?

3. Sudėliokite 3 salėje VALSTYBĖS BIUDŽETĄ. Kas tai yra?

Edukacinių veiklų lapas

V grupė

1 veikla. Ji vyksta pirmame aukšte, ekspozicijoje „Laisvė dalyvauti“.

1. Kas svarbiausia, kad valstybė egzistuotų? Darbas grupėse ir porose.

Gyventojai (piliečiai)

1.1. Naudodamiesi stendo „Tapti piliečiu“ žemėlapiu planšetiniu kompiuteriu nuskenaukite KODUS (simbolius), išanalizuokite pateiktą informaciją ir atlikite užduotis.

Pilietybės įgijimo pagrindiniai principai	Trumpas principo apibūdinimas	Valstybių pavyzdžiai

Kokiais būdais galima gauti Lietuvos Respublikos pilietybę?

1.2. Raskite stende prof. Kazio Pakšto eksponuojamą knygą. Išklausykite garso įrašą ir užrašykite, kuriose šalyse prof. K. Pakštas buvo numatęs vietą atsarginei Lietuvai kurtis?

1.3 Įrašykite savo mintis (stendas „Pasisakyk“) apie pilietiškumą.

2 veikla. Ji vyksta cokoliniame aukšte, ekspozicijoje „Laisvė pažinti ir būti savimi“.

1. Kas svarbiausia, kad valstybė egzistuotų? Darbas grupėse ir porose.

Gyventojai (piliečiai)

1.1. Naudodamiesi planšetiniu kompiuteriu nuskenaukite KODUS (simbolius), išanalizuokite pateiktą informaciją ir atlikite užduotis. Pristatykite penkias veiklas, ką atlikote, sukūrėte, ką įdomaus sužinojote?

Mano gimtinė	Aš kalbu	Mano herbas	Aš filotopas	Graži tu mano

1.2. Atskirame lape sukurkite savo herbą įsivaizduojamai teritorijai. Pavaizduokite ir apibūdinkite savo kūrybą.

2 PRIEDAS

VERTINIMAS

Grupių darbas vertinamas pagal kriterijus. Kaip mus sekėsi dirbti kartu? 3D (prie kiekvieno vardo dedami plusai arba minusai)

Mokinio vardas	Drausmingai	Darbingai	Draugiškai

Praktinių užduočių atlikimo ir pristatymo vertinimas

Taškai	Užduočių atlikimas	Apibendrinimas / Išvados	Pristatymas
3 taškai	Daug tikslingos informacijos, nėra klaidų.	Apibendrinimas ir išvados yra.	Sklandus, įdomus, informatyvus.
2 taškai	Informacijos pakankamai, kelios klaidos.	Apibendrinimas ir išvados yra.	Nelabai sklandus, mažai įdomios informacijos.
1 taškas	Informacijos mažai, daug klaidų.	Apibendrinimo ir išvadų nėra.	Nesklaidus, nuobodus.

LIETUVOS GYVENTOJAI IR MIGRACIJA

KLASĖ: 9–10 (I–II GIMNAZIJOS)

Vilma Pundienė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: komunikavimo – skatinama bendrauti ir bendradarbiauti įvairiose komunikacinėse aplinkose; pažinimo – skatinama kritiškai mąstyti, tyrinėti; socialinė pilietinė – ugdomas atsakingas, sąžiningas, aktyvus, demokratinėmis nuostatomis besivadovaujantis, Tėvynę mylintis pilietis.

Dalykinės: nurodyti Lietuvos ir pasaulio gyventojų sudėtį (rasinę, tautinę) ir paaiškinti jų keitimosi procesus. Nurodyti kalbų paplitimą pasaulyje, kalbinę kai kurių tautų ar etninių grupių kilmę. Paaiškinti gyventojų migracijos rūšis (emigracija, imigracija, deportacija, repatriacija), nurodyti pagrindines dabartines jų kryptis.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Dirbdami grupėmis ir naudodamiesi ekspozicijomis „Laisvė pažinti ir būti savimi“ ir „Laisvė dalyvauti“, analizuos duomenis, nustatys Lietuvos gyventojų migracijos kryptis ir etapus, tautinę, religinę ir demografinę sudėtį.
2. Bendradarbiaudami grupėse, išsiaiškins žymių Lietuvos geografo indėlį garsinant Lietuvą.

MOKYMOSI VEIKLOS

Įvadinė dalis

- 1 **veikla.** Emigracijos kryptys ir etapai.
- 2 **veikla.** Žinomų žmonių mintys apie migraciją.
- 3 **veikla.** Kazys Pakštas ir emigracija.
- 4 **veikla.** Migracija ir pilietybė.
- 5 **veikla.** Žymūs geografoi, garsinę Lietuvos vardą emigracijoje.
- 6 **veikla.** Tautinė sudėtis.
- 7 **veikla.** Religinė sudėtis.
- 8 **veikla.** Demografinė gyventojų sudėtis.

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

- Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ (–I aukštas)
Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ (I aukštas)

Įvadinė dalis

1. Mokytojas pristato pamokos temą, uždavinius, darbo metodus, su mokiniiais aptaria užduotis, padalija mokinius į grupes po 3–4 mokinius.
2. Paaiškina, kaip kiekviena grupė atliks 1–8 veiklą, pradėdama nuo tos veiklos, kurią grupę išsitraukė, pvz., trečia grupė pradeda nuo trečios veiklos ir visas veiklas atlieka iki trečios (2, 3 priedai).

1 veikla. Emigracijos kryptys ir etapai. Trukmė: apie 8–10 min. Metodai: darbas grupėse, informacijos paieška tyrinėjant, šaltinių analizavimas. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai, pasaulio politinis žemėlapis. 2 veikla. Žinomų žmonių mintys apie migraciją. Trukmė: apie 8–10 min. Metodai: darbas grupėse, informacijos paieška tyrinėjant, šaltinių analizavimas. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai, spalvoti pieštukai, pasaulio politinis žemėlapis. 3 veikla. Kazys Pakštas ir emigracija. Trukmė: apie 8–10 min. Metodai: darbas grupėse, šaltinių analizavimas. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai. 4 veikla. Migracija ir pilietybė. Trukmė: apie 8–10 min. Metodai: darbas grupėse, informacijos paieška tyrinėjant, šaltinių analizavimas. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai. 5 veikla. Žymūs geografs, garsinę Lietuvos vardą emigracijoje. Trukmė: apie 8–10 min Metodai: darbas grupėse, informacijos paieška tyrinėjant, šaltinių analizavimas. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai, spalvoti pieštukai, pasaulio politinis žemėlapis. 6 veikla. Tautinė sudėtis. Trukmė: apie 8–10 min Metodai: darbas grupėse, informacijos paieška tyrinėjant. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai, papildomi lapai užduotims surašyti, kurie bus perduoti kitoms grupėms. Mokytojas turėtų koordinuoti grupių pasikeitimą užduotimis. 7 veikla. Religinė sudėtis. Trukmė: apie 8–10 min Metodai: darbas grupėse, šaltinių analizavimas. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai. 8 veikla. Demografinė gyventojų sudėtis. Trukmė: apie 8–10 min Metodai: darbas grupėse, informacijos paieška tyrinėjant. Priemonės: planšetės, rašikliai, darbo lapai.	VEIKLOMS ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“, stendai: „Lietuva ir pasaulis“, „Emigracija iš Lietuvos“, „Mes esame“, „Mano gimtinė“, „Daugiasluoksni Lietuva“. Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“, stendai: „Pilietybės istorija“, „Tapti piliečiu“. INTEGRACIJA Teminė Geografija – geografinis pažinimas, administracinis suskirstymas (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškumo pagrindai – tautinis, kultūrinis ir politinis tapatumas. Tautybė ir pilietybė. Globalizacijos iššūkiai tautiniam tapatumui. Lietuvos piliečių emigracijos priežastys ir pasekmės. Kultūrų įvairovė. Lietuvos etninės mažumos. Rasinė, tautinė, religinė tolerancija (9–10 kl.). Istorija – Rusijos imperijos politika Lietuvoje. SSRS ir nacių okupacijų padariniai Lietuvai (9–10 kl.).
--	--

NAMŲ DARBAI**Trukmė:** apie 5 min.

Paruošti savo giminės migracijos žemėlapi (tarpvalstybinės arba vidinės migracijos): mokiniai turi apklausti šeimos narius ir iš gautos informacijos pasaulio politiniame ar Lietuvos administraciniame žemėlapyje pažymėti savo giminaičių migravimo kryptį ir gyvenamą vietą.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS**Trukmė:** apie 15 min.

Atlikę užduotis mokiniai susirenka erdvėje „Laisvė susitarti“ ir susėda visi ratu. Kartu su mokiniais aptariama, kaip grupėms sekėsi atlikti užduotis (Kas pavyko? Kas buvo suku?), kaip sekėsi įgyvendinti užsibrėžtą uždavinį. Mokiniai savo darbą gali įsivertinti trijų balų sistema: 1 – negebėjau atlikti užduočių, 2 – darbą vertinu vidutiniškai, 3 – darbą atlikau puikiai.

Refleksijai galima naudoti šiuos klausimus.

1. Lietuviai yra viena iš tų mažų istorinių tautų, kurios išeiviai gausiomis bangomis išsibarstė po visą pasaulį. Kuriuo istoriniu laikotarpiu prasidėjo lietuvių emigracija į kitas šalis? Kokios buvo tuometinės emigracijos priežastys? Pagalvokite, su kokiomis problemomis (sunkumais) susidūrė mūsų tautiečiai svetimuose kraštuose? Kokie veiksniai ar aplinkybės spartino lietuvių tautinio identiteto formavimąsi emigracijoje? Kokiais pavyzdžiais galėtumėte iliustruoti?
2. Kokį vaidmenį migracijos procesuose vaidina religija ir religinis tapatumas?
3. Kaip migracijos procesai keitė, keičia ir keis Lietuvos tautinę sudėtį?
4. XX a. pr. K. Pakštas pareiškė, kad emigracija yra neišvengiama, nes Lietuvoje artimiausioje ateityje bus didelis gyventojų perteklius. Kuo K. Pakšto idėjos siejasi su šiandienine Lietuvos demografinė situacija ir kuo jo idėjos skiriasi?
5. Kuo skiriasi emigracijos priežastys ir jos kryptys Lietuvai atkūrus nepriklausomybę? Kodėl?
6. Koks ryšys tarp migracijos procesų ir gyventojų skaičiaus kitimo šalyje? Kokiais demografiniais rodikliais remtumėtės pagrįsdami sudėtingą šiandieninės Lietuvos demografinę situaciją? Kodėl?
7. Kuo Lietuvai vertinga emigravusių žmonių įgyta patirtis ir pasiekimai? Ar tikrai reikia išvykti (emigruoti), kad suvoktum Tėvynės svarbą ir įgyvendintum savo tikslus?
8. Kaip paaiškintumėte K. Pakšto žodžius: „Mažai tautai be galo pravartu iškelti kiekvieną savo talentą, neleisti jam skursti, nykti, nežinioje dingti?“
9. Ar ateityje Lietuvos žmonės turi potencialo išlaikyti tautinę savimonę? Ar ateityje gali kilti grėsmė Lietuvos gyventojų tautinei savimonei? Kodėl?

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

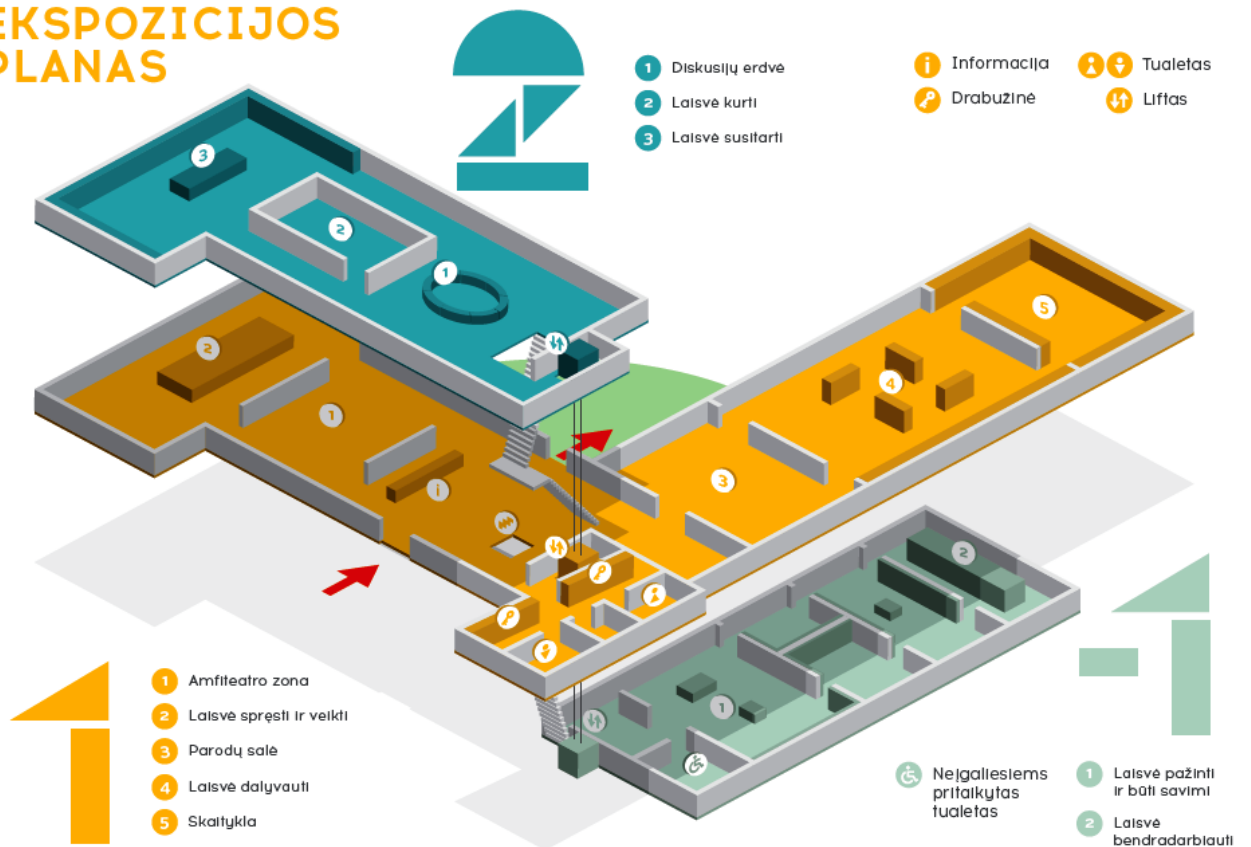
Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Prieiga internete: www.migracija.lt (žr. 2016-11-08).

Vytauto Didžiojo universiteto Lietuvių išeivijos institutas. Prieiga internete: www.iseivijosinstitutas.lt/lietuviai-pasaulyje (žr. 2016-11-08).

Oficialiosios statistikos portalo duomenys. Prieiga internete: <http://osp.stat.gov.lt/gyventojai> (žr. 2016-11-08).

1 PRIEDAS

EKSPOZICIJOS PLANAS



MOKINIO LAPAS

2 PRIEDAS

Komandos pavadinimas: _____

Komandos nariai: _____

Užduotys

1. Emigracijos kryptys ir etapai

Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė pažinti ir būti savimi“ stendu „Emigracija iš Lietuvos“ žemėlapiu ir planšetėmis, nustatykite valstybes, į kurias emigravo Lietuvos gyventojai skirtingais laikotarpiais. Išskirkite pagrindines emigracijos priežastis.

	Laikotarpis	Valstybės, į kurias emigravo gyventojai	Emigracijos priežastys
I banga			
II banga			
III banga			
IV banga			

Padarykite išvadas, kaip pasikeičia emigracijos kryptys iki šių laikų ir kas tai lemia.

2. Žymių žmonių mintys apie migraciją

Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė pažinti ir būti savimi“ stendu „Lietuva ir pasaulis“ išklausykite žymių žmonių nuomones apie tautinio tapatumo puoselėjimą Lietuvoje ir emigracijoje. Kurio žymaus žmogaus mintys jums atrodo artimiausios. Kodėl?

Sudarykite žymių žmonių migracijos Europoje žemėlapi. Pažymėkite jų migracijos kryptis.



Sutartiniai ženklai

3. Žymūs geografs, garsinę Lietuvos vardą emigracijoje

Išanalizuokite Lietuvos geografs pateiktą biografijų ištraukas ir sudarykite jų migracijos žemėlapi.



Sutartiniai ženklai



Ignas Domeika gimė 1802 m. Nedzviadkoje, Naugarduko apskrityje (dabar – Baltarusija). Buvo aktyvus 1831-ųjų sukilimo dalyvis. Po sukilimo buvo priverstas emigruoti. Paryžiuje Ignas Domeika baigė kalnakasybos inžinierių akademiją ir 1838 m. atvyko į Čilę. Šiai šaliai jis paskyrė visą likusį savo gyvenimą. Profesoriavo Serenos aukštojoje kalnakasybos mokykloje, Santjago universitete. Tyrinėdamas Čilės naudingąsias iškasenas, Ignas Domeika atrado vario, aukso, akmens anglių telkinių, mineralų, parašė geologijos, mineralogijos veikalų, monografijų. Mokslininkas sukūrė meteorologinių stočių tinklą, įsteigė etnografinį muziejų, pagal jo projektą Čilėje buvo pertvarkyta mokyimo sistema.

http://geografija6-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/zinynas/ignas_domeika

Jonas Čerskis gimė 1845 m. Svolnoje, Vitebsko gubernija. Mokėsi Vilniaus I gimnazijoje ir Bajorų institute. Už dalyvavimą 1863–1864 metų sukilime ištremtas į Omską – Sibirį. Ten pradėjo domėtis geologija, zoologijai, geografija. Omske jis parašė pirmąjį mokslinį straipsnį apie tų apylinkių geologinę struktūrą. Gyvendamas tremtyje, atsidėjo tyrinėjimams. Analizavo Rytų Sajaną urvus. 1877–1880 m. tyrinėjo Baikalo ežero krantus ir sudarė jo geologinį žemėlapi. 1891 m. dalyvavo ekspedicijoje Indigirkos ir Kolymos paupiais.

<https://mazgas.wordpress.com/2012/07/18/jonas-cerskis-2>

Juozapas Chodzka (gimė 1800 m. Kryvičai, dabartinė Baltarusija) – Lietuvos geografs, Rusijos imperijos generolas leitenantas, Kaukazo tyrinėtojas. 1816–1821 m. studijavo Vilniaus universitete, dalyvavo patriotinėse studentų organizacijose. Dalyvavo geodezinėje ekspedicijoje, kuri atliko topografinius matavimus Struvės geodeziniam lankui. 1831 m. sukilimo dalyvis, sukilėliai buvo numatę jį skirti Vilniaus komendantu. Sukilimui pralaimėjus, užtartas vyresniųjų karininkų, įvertinusių jo gabumus, išvengė arešto, bet buvo priverstas palikti Vilnių ir dirbti Moldavijoje ir Valachijoje. 1840 m. perkeltas į Kaukazą, kur dirbo Kaukazo topografijos skyriuje. Vienas pirmųjų europiečių, 1850 m. rugsėjo 18 d. užkopusių į Ararato kalną.

https://lt.wikipedia.org/wiki/Juozapas_Chodzka

Steponas Kolupaila (gimė 1892 m. Tuminiškėse, apie 2,5 km nuo Agluonos, Daugpilio apskritis) – Lietuvos geodezininkas, hidrologas, spaudos darbuotojas, technikos mokslų daktaras, Lietuvos upių hidrologijos pradininkas. 1922–1926 m. dirbo Dotnuvos žemės ir miškų ūkio technikume. Nuo 1922 m. dar dėstė Lietuvos universitete (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo universitetas), 1935–1940 m. Statybos fakulteto dekanas, nuo 1937 m. Hidrotechnikos katedros vedėjas. 1941–1944 m. Kauno universiteto Hidrologijos ir hidraulikos katedros vedėjas. 1944 metais pasitraukęs iš Lietuvos į Vakarų, jis kurį laiką dirbo Pabaltijo universitete, Vokietijoje. 1948 metais išvyko į JAV ir ten profesoriavo Notre Dame universitete, kur įrengė modernią hidraulikos laboratoriją ir tęsė Lietuvoje pradėtus hidrometrinius tyrimus. 1950 metais Čikagoje buvo išleista papildyta monografija „Nemunas“, kiek vėliau – „Lietuvos hidrografija“, „Lietuvos ežerai“ ir kitos knygos. Dalyvavo įvairiose tarptautinėse konferencijose.

<http://www.lgd.lt/history/steponas-kolupaila>

Dėl kokių priežasčių šie geografai buvo priversti palikti Lietuvą?

Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė pažinti ir būti savimi“ stendu „Mano gimtinė“, suraskite Lietuvos geografo Alfonso Basalyko gimtinę. Kokie jo nuopelnai Lietuvai?

Vlado Vitkausko gimtinė – Vlado Vitkausko nuopelnai garsinant Lietuvos vardą.

4. Tautinė sudėtis

Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė pažinti ir būti savimi“ stendu „Mes esame“ (Tautybė) išanalizuokite dabartinę Lietuvos tautinę sudėtį, kaip ji kito skirtingais laikotarpiais. Atlikite ankstesnės grupės paliktas užduotis (atskirame lape) ir suformuluokite 3–4 klausimus (užduotis) apie tautinę Lietuvos sudėtį kitai grupei.

Užrašams

5. Religinė sudėtis

Naudodamiesi ekspozicijos „Laisvė pažinti ir būti savimi“ stendu „Mes esame“ (Religija), išsiaiškinkite, kokių religijų atstovų yra Lietuvoje?

Kokios religijos vyravo LDK laikais ir kas tai lėmė?

Kokios religijos atstovų daugiausia buvo carinės Rusijos valdymo laikotarpiu?

Kokių religijų išpažinėjų buvo daugiausia tarpukario Lietuvoje?

Kokia religijų situacija buvo sovietinėje Lietuvoje?

Koks ryšys tarp religijos ir migracijos procesų? Nuomonę pagrįskite.

6. Demografinė gyventojų sudėtis

Naudodamiesi grafoprojektoriumi ir pateiktomis skaidruolėmis apibūdinkite Lietuvos gyventojų demografinę situaciją. Kuriuose rajonuose didžiausias vyrų procentas?

Kuriuose rajonuose didžiausias gimstamumas?

Kuriuose rajonuose didžiausias senyvo amžiaus žmonių skaičius?

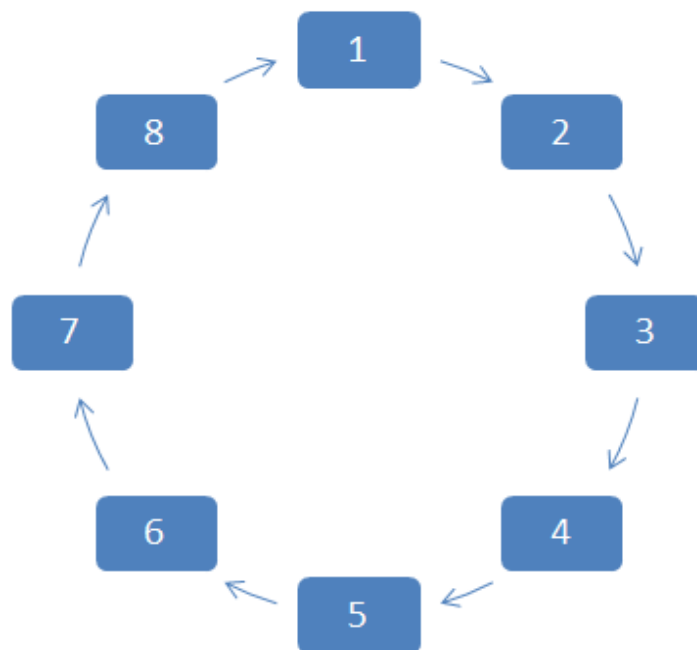
Kuriuose rajonuose yra didžiausias vaikų skaičius?

Palyginkite vaikų ir senyvo amžiaus žmonių skaičiaus ir emigracijos skaidruoles. Ar yra ryšys? Jei taip, paaiškinkite.

3 PRIEDAS

Numeriai grupėms.

1	2	3	4	5	6	7	8
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------



Grupių užduočių atlikimo eiga.

LIETUVOS VALSTYBĖS TERITORIJA IR JOS PRIPAŽINIMAS

KLASĖ: 9–10 (I–II GIMNAZIJOS)

Jolita Milaknienė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: komunikavimo – ugdysis gebėjimus veiksmingai bendrauti ir bendradarbiauti įvairiose komunikacinėse situacijose, apibendrinti informaciją ir ją tinkamai perduoti kitiems; pažinimo – ugdysis kritiško mąstymo, problemų sprendimo, tyrinėjimo ir pagrįstų išvadų formulavimo gebėjimus; socialinė – ugdysis gebėjimus konstruktyviai bendradarbiauti siekiant bendro tikslo, suvokti save kaip atsakingą, aktyvų, pilietišką bendruomenės ir visuomenės narį; mokėjimo mokytis – ugdysis atsakingą požiūrį už savo mokymąsi; iniciatyvumo ir kūrybingumo – drąsiai išsakys idėjas, dalsysis savo mintimis ir požiūriais, aktyviai ir kūrybiškai įsijungs į bendrą veiklą.

Dalykinės: naudojantis įvairaus turinio ir mastelio žemėlapiais, orientuotis visose trijose geografinėse erdvėse. Nustatyti objektų gamtinę, politinę ir ekonominę geografinę padėtį. Analizuojant paveikslus, schemas ir žemėlapius, lyginti valstybes, pasakyti savo nuomonę apie pagrindines valstybių valdymo formas.

MOKYMOSI UŽDAVINYS

Dirbdami grupėje ir analizuodami ekspozicijas „Laisvė bendrauti“ ir „Laisvės pažinti ir būti savimi“, nustatys nepriklausomos valstybės požymius, apibūdins Lietuvos administravimo struktūrą bei dabartinę demografinę situaciją.

MOKYMOSI VEIKLOS

Trukmė: 2 pamokos

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

Ekspozicija „Laisvė bendradarbiauti“

Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“

1. Įvestis į pamoką ir pamokos užduočių aptarimas centro amfiteatro erdvėje (žr. patalpų schemą – 1 priedas).
2. Darbas organizuojamas grupėmis po 4–5 mokinius (darbo eiga ir užduočių atlikimo erdvės nurodytos 1 priede). Kiekviena grupė išsitraukia savo pradžios numerį (pvz., grupė pradeda užduotis nuo 4 ar 8 veiklos ir kt.). Parodo, nuo kurios veiklos pradedamos atlikti užduotys.
3. Kiekviena grupė atlieka visas 8 veiklas (2 priedas). Kiekvienai veiklai atlikti skiriama apie 6–8 min.

1 veikla. Lietuvos valstybės geografinė padėtis. 2 veikla. Lietuvos teritorija. 3 veikla. Valstybės siena. 4 veikla. Lietuvos sostinės. 5 veikla. Lietuvos teritorinis administracinis suskirstymas. 6 veikla. Kelionė po Lietuvą. 7 veikla. Lietuvos diplomatiniai santykiai. 8veikla. Kūrybinė užduotis „Kokie mes esame?“ Veiklų apibendrinimas ir refleksija amfiteatro erdvėje (žr. patalpų schemą – 1 priedas).	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ Ekspozicija „Laisvė bendradarbiauti“ Skaitykla INTEGRACIJA Teminė Geografija – pasaulio politinis žemėlapis. Lietuvos gyventojai. Gyventojų migracija (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškumo pagrindai – valstybė ir demokratinės valstybės principai. Pilietinė visuomenė. Globalizacijos iššūkiai tautiniam tapatumui. Lietuvos piliečių emigracijos priežastys ir pasekmės (9–10 kl.). Istorija – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas ir valstybingumo pagrindų įtvirtinimas. Lietuvos integracija į politines (NATO), ekonomines (ES) struktūras. Lietuvos visuomenės, mokslo ir kultūros atstovai ir jų veikla (9–10 kl.). Dorinis ugdymas – savastis ir tapatybė. Tautos vertybės ir tapatybės pokyčiai. Demokratijos vertybės (9–10 kl.).
--	---

NAMŲ DARBAI Pasirinkta forma (maketas, piešinys ir kt.) sukurti suvenyrą (dovaną kitai šaliai), kuris reprezentuotų Lietuvą.

REFLEKSIJA

Pamokos refleksiją mokytojas gali organizuoti nuosekliai aptardamas mokinių atliktas užduotis arba naudodamas žemiau pateiktus klausimus, padėsiančius organizuoti diskusiją, kuriai vadovaus pats mokytojas.

1. Kokie svarbiausi nepriklausomos valstybės požymiai?
2. Kodėl kiekvienai šaliai svarbus kitų valstybių pripažinimas?
3. Lietuvos teritorijos dydis ir konfigūracija jau kelis dešimtmečius nekinta, kas priklauso mūsų valstybei be žemės ploto sausumoje?
4. Jau žinote, kad valstybės sienos nustatomos gretimų valstybių sutartimis. Su kuria kaimynine valstybe sienos ruožas dar nėra suderintas? Kodėl?
5. Ką pirmiau nustatant šalies sienas reikia vykdyti – sienų demarkaciją ar jų delimitaciją?
6. Su kuriomis kaimynėmis valstybėmis Lietuvos sieną žymėjote trimis spalvomis? Kodėl?
7. Ką suteikia Lietuvos piliečiams Šengeno erdvė?
8. Kodėl nėra muitinės postų pasienyje su Latvija ir Lenkija?
9. Kodėl Lietuvos teritorija skirstoma į mažesnius administracinius vienetus? Kokius?
10. Pasaulio banko teigimu, didelėms ir turtingoms šalims emigracija nesukelia nei socialinių, nei ekonominių problemų. Emigracija gali turėti neigiamų padarinių tik vidutinio dydžio ir mažoms valstybėms, tarp jų ir Lietuvai. Kaip galvojate, kodėl?
11. Ar Lietuvos geografinė padėtis gali turėti įtakos gyventojų emigracijai? Taip / ne. Paaiškinkite, kodėl?
12. Nuo 1992 m. gyventojų Lietuvoje sumažėjo 22,8 procentais. Vadinasi, per 24 metus Lietuva neteko gyventojų maždaug tiek, kiek šiuo metu gyvena Vilniuje ir Kaune kartu sudėjus – 846 590.
13. Gyventojų skaičiaus mažėjimas – matomiausias ir dažniausiai akcentuojamas kaip pagrindinė emigracijos problema. Kaip emigracija keičia Lietuvos gyventojų demografinę sudėtį?
14. Koks Lietuvos valstybės požymis yra kintamiausias ir koks pastoviausias?
15. Kokias vertybines nuostatas turėtų puoselėti kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis?

VERTINIMAS

Pamokų metu mokiniai vertinami neformaliai. Siekiama mokinius motyvuoti, padėti įsitraukti į aktyvų mokymosi procesą, ugdyti mokėjimo mokytis gebėjimus. Vertinant mokinius kaupiamuoju balu rekomenduojama atkreipti dėmesį į mokinių aktyvumą, darbą grupėse (bendravimą ir bendradarbiavimą), gebėjimą naudotis informacijos šaltiniais, atsakyti į klausimus ir priimti sprendimus.

Organizuojant refleksiją aptariami atliktų veiklų rezultatai, kas atliekant užduotis pasisėkė / nepasisėkė (pasisėkimo aplinkybės ir nesėkmių priežastys), patirtos emocijos ir kt.

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

Skaitmeninės mokymosi priemonės. Geografija 5–8 klasė, *Valstybė*. Prieiga internete:

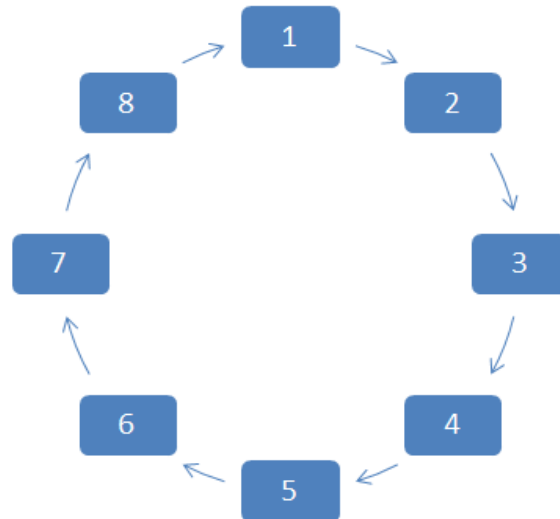
http://geografija6-8.mkp.emokykla.lt/lt/temos/pasaulio_valstybes/, (žr. 2016-11-08).

Skaitmeninės mokymosi priemonės. Geografija 9–10 klasė, *Valdymo formos*. Prieiga internete:

http://smp2014ge.ugdome.lt/index.php/site/topic/topic_id/66 (žr. 2016-11-08).

1 PRIEDAS

Grupių užduočių atlikimo eiga



EKSPOZICIJOS PLANAS



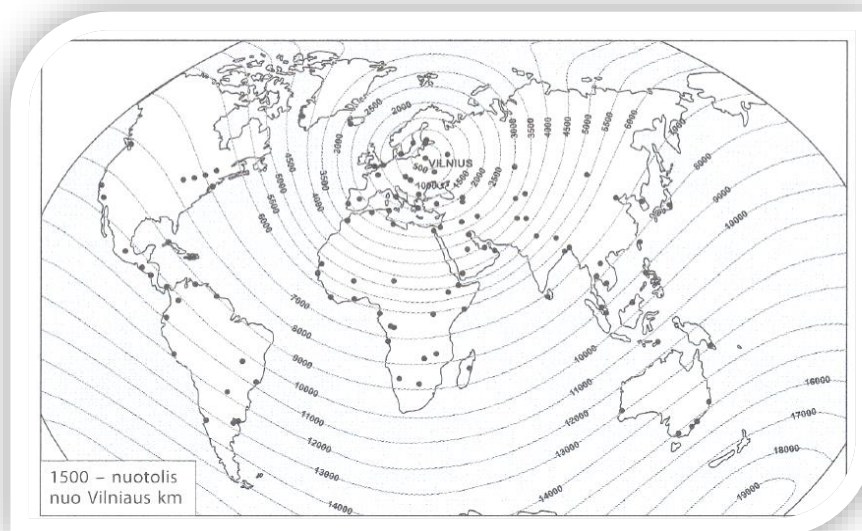
2 PRIEDAS

Grupės pavadinimas: _____

Grupės nariai: _____

1.1. Naudodamiesi kartoschema nustatykite tris labiausiai nutolusias nuo Lietuvos valstybes ir nurodykite jų sostines. Užpildykite lentelę.

Valstybė	1	2	3
Sostinė			
Atstumas			



1 PAV. Lietuvos valstybės geografinė padėtis

Geografija. Pratybų sąsiuvinis VIII klasei (ŠOK). Kaunas:
Šviesa.

1.2. Grupėje aptarkite, kuo Lietuvos ir įvardytų valstybių geografinė padėtis panaši ir kuo skiriasi?

1.3. Į kurią valstybę toliausiai ir kuriuo laikotarpiu emigravo Lietuvos gyventojai?

Valstybė

Laikotarpis

Kokia šios emigracijos bangos pagrindinė priežastis?

2.1. Patyrinėkite Lietuvos „ištiesintą“ sieną ir kartoschemoje įrašykite Lietuvos kaimyninių šalių pavadinimus, valstybės sausumos teritorijos plotą, teritorinių vandenų (jūros) ruožo ilgį, pažymėkite išskirtinės ekonominės zonos (IEZ) vietą.

Papildoma informacija

Geografinė padėtis – tai objekto padėtis kitų geografinių objektų atžvilgiu.

Lietuvoje yra geografinis Europos centras, kuris yra 26 km į šiaurę nuo Vilniaus. Jo padėtį 1990m. nustatė Prancūzijos geografijos institutas Paryžiuje.

Pagalba užduočiai atlikti

Pasaulio politinį žemėlapi rasite „Lietuvos nacionalinio atlaso“ I tome (skaitykla – I a. 5 salė).

Atlikdami užduotį 1.3. naudokitės stendo „Emigracija iš Lietuvos“ žemėlapiu ir informacija planšetėje (skenuokite ekspozicijos stendo kodus: I, II, III ir IV BANGA).



2 PAV. Lietuvos teritorija

2.2. Kas dar priklauso Lietuvos teritorijai be žemės ploto sausumoje ir teritorinių vandenų?

2.3. Nustatykite, kuria raide (A ar B) nurodytas *anklavas*, o kuria *pusiau eksklavas*. Šiuos teritorinius darinius įvardykite.

A –

B –

2.4. Kuris teritorinis darinys (A ar B) nėra Lietuvos teritorijos dalis?

2.5. Jau žinote, kad XIV a. Lietuva buvo didžiausia valstybė Europoje: į ją įėjo dabartinė Baltarusijos ir Ukrainos teritorija, dalis Lenkijos ir Rusijos. Palyginkite dabartinę Lietuvos teritorijos plotą su kitomis Europos valstybėmis ir padarykite išvadą apie mūsų šalies teritorijos dydį.

3.1. Patyrinėkite ekspozicijos stende „Lietuvos siena“ pažymėtą pasienio ruožą ir į apskritimus kartoschemoje įrašykite tik tuos skaičius, kurie žymi atitinkamą pasienio kontrolės punktą.



3 PAV. Valstybės siena

- | | | | |
|---------------|--------------|---------------|----------------|
| 1 – Panemunė | 2 – Saločiai | 3 – Jurbarkas | 4 – Veisiejai |
| 5 – Lavoriškė | 6 – Ignalina | 7 – Biržai | 8 – Medininkai |

3.2. Kuriuose pasienio kontrolės punktuose Lietuvos piliečiams reikia pateikti ne tik asmens tapatybę įrodantį dokumentą, bet ir leidimą (vizą) įvažiuoti į šalį?

3.3. Kartoschemoje skirtingomis spalvomis pažymėkite Lietuvos sienas, kurios yra Šengeno erdvės, NATO ir ES.

Pagalba užduočiai atlikti

Patyrinėkite ekspozicijos stende Lietuvos ištiesintą sieną. Atkreipkite dėmesį į jos nevienodą storį (užpildymą).

Atlikdami užduotis naudokitės informacija planšetėje (skenuokite stendo kodus PASIENIO RUOŽAS, KELIO POSTAS, NATO, ŠENGENO ERDVĖ, SIENŲ NUSTATYMAS). Žemėlapi „Europos politinės ekonominės sąjungos“ rasite „Lietuvos nacionalinio atlaso“ I tome (skaitykla – I a. 5 salė).

Papildoma informacija

Valstybės siena – sutartinė linija, apribojanti valstybės teritoriją. Tai svarbus valstybės suvereniteto simbolis.

Delimitacija – greta esančių valstybių sienos linijos nustatymas, tikslinimas, aprašymas, žymėjimas žemėlapyje.

Demarkacija – valstybės sienos ženklėjimas vietovėje pasienio stulpais (sausumoje) arba plūduraus (vandenyse).

3.4. Apie 41 proc. mūsų valstybės sienos eina hidrografiniais objektais. Kokiais pasienio vandenimis arba jų krantais eina Lietuvos siena su kaimyninėmis valstybėmis?

Baltarusija:

Latvija:

Rusija:

Lenkija :

3.5. Apibendrinkite, kaip nustatomos valstybės sienos.

4.1. Nurodytas Lietuvos ir etnografinių regionų sostines pažymėkite kartoschemoje.

4.2. Patyrimėkite interaktyvų žemėlapi „Mano gimtinė“, suraskite sostinėse gimusius žymius Lietuvos žmones ir sužinokite, kokiais nuopelnais / pasiekimais jie garsina savo gimtuosius miestus.

Pirmoji sostinė –

(miesto pavadinimas; žymus Lietuvos žmogus, pasiekimų sritis)

Laikinoji sostinė –

(miesto pavadinimas; žymus Lietuvos žmogus, pasiekimų sritis)

Šių metų Lietuvos kultūros sostinė –

(miesto pavadinimas; žymus Lietuvos žmogus, pasiekimų sritis)

Etnografinių regionų sostinės

Telšiai –

(etnografinis regionas; žymus Lietuvos žmogus, pasiekimų sritis)

Panevėžys –

(etnografinis regionas; žymus Lietuvos žmogus, pasiekimų sritis)

Alytus –

(etnografinis regionas; žymus Lietuvos žmogus, pasiekimų sritis)

Marijampolė –

(etnografinis regionas; žymus Lietuvos žmogus, pasiekimų sritis)

4.3. Jūsų nuomone, kurio iš jūsų nurodytų žymių žmonių veikla labiausiai pilietiška. Pagrįskite, kodėl taip manote?



4 PAV. Lietuvos etnografinės sostinės

Papildoma informacija

Sostinė – svarbiausias valstybės miestas, kuriame yra aukščiausieji valdžios organai.

Lietuvos etnografiniai regionai – istoriškai susiformavę etninės Lietuvos regionai.

Lietuvos kultūros sostinė – nuo 2008 metų skiriamas Lietuvos miestas, kuriame planuojama rengti šalies svarbos kultūros renginius. Renginio Europos kultūros sostinė „prototipas“.

Pagalba užduočiai atlikti

Užduotį atlikite ekspozicijoje „Laisvė pažinti ir būti kartu“ (ekspozicijos stendas „Mano gimtinė“).

Žymių žmonių nuopelnus ir pasiekimus sužinosite naudodamiesi planšete (skenuokite ekspozicijos stendo kodą GIMTINĖ).

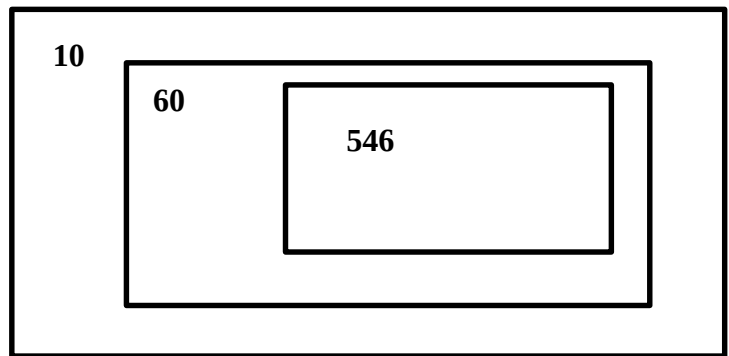
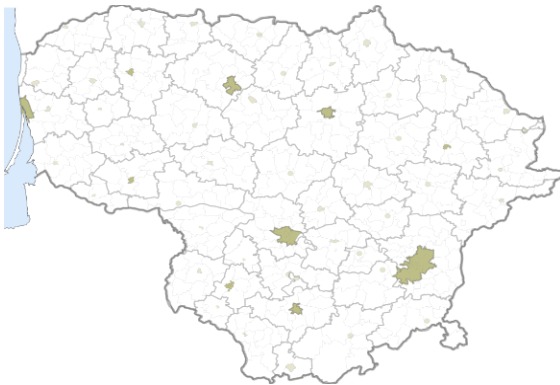
Norėdami papildyti „Gimtinių paveikslą“ naudokitės planšete.

Apskritis – Lietuvos istorinis bei teritorijos aukštesnysis administracinis vienetas. Šiandien apskritis yra tik teritorinis, bet ne administracinis vienetas.

5.1. Naudodamiesi stendo „Daugiasluoksnė Lietuva“ skaidrėmis ir grafoprojektoriumi kartoschemoje pažymėkite Lietuvos apskričių ribas ir nurodykite jų pavadinimus.

Lietuvos administracinis suskirstymas yra trijų lygmenų.

Schemoje nurodykite Lietuvos teritorijos administracinių vienetų pavadinimus.



5 PAV. Lietuvos administracinis suskirstymas

http://geografija6-8.mkp.emokykla.lt/lt/mo/uzduociu_lapai/uzduociu_lapas_mano_etnografine_sritis/scenario.61,position.3

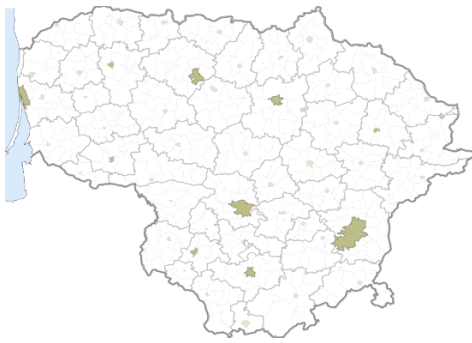
5.2. Lietuvos nėra vienas teritorinis administracinis vienetas nėra savarankiškas ir visoje šalies teritorijoje galioja viena Konstitucija ir vienodi įstatymai. Kuriai valstybių grupei pagal teritorinę administracinę suskirstymą priskirsite mūsų valstybę? (Pabraukite) *Unitarinė / Federacinė*.

5.3. Apibūdinkite savo apskritį pačių pasirinktais trimis demografiniais, ekonominiais kriterijais. Naudokitės stendo „Daugiasluoksnė Lietuva“ skaidrėmis ir grafoprojektoriumi.

1. _____
2. _____
3. _____

Kiekviena valstybė turi daugybę užduočių. Žinoma, visų pirma būti nepriklausoma <...> Kokias uždauotis, be politinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių, dar turi atlikti kiekviena tauta? Tai savo vertės, lygybės ar viršenybės įtvirtinimo tarp pasaulio tautų ir valstybių uždavinys. Todėl S. Dariui ir S. Girėnui su pirmuoju pasaulyje pašto kroviniu reikėjo perskristi Atlantą, V. Vitkauskui užkopti į Everestą su Lietuvos vėliava, S. Kučo komandai apvažiuoti pasaulį dviračiais... Tačiau tai reikia atlikti būnant Lietuvos piliečiu ... tapti piliečiu nėra paprasta – reikia mokėti ir gerbti savo kalbą, papročius, žinoti savo praeitį ir ... pažinti Lietuvą. Pagal Rimanto Krupicko knygą „Paskui rasos lašą“.

6.1. Naudodamiesi stendo „Graži tu mano“ interaktyviu žemėlapiu sudarykite maršrutą po Lietuvą. Maršruto pradžia – Lietuvos geografinis centras (Ruoščių kaimas, Kėdainių rajonas), o toliau patys pasiūlykite dar 4 miestus. Sudarytą maršrutą pažymėkite Lietuvos kontūre.



Sutartiniai ženklai

Papildoma informacija

Šalia Ruoščių kaimo (Kėdainių rajonas) yra geografinis visos Lietuvos centras, kuris nustatytas 1995 m. Ta proga čia pastatytas akmuo. Vėliau pagal architekto Vytauto Kundroto projektą atgabenti dar du akmenys, simbolizuojantys Aukštaitiją ir Žemaitiją.

Pagalba užduočiai atlikti

Norėdami pradėti kelionę interaktyvaus žemėlapiu dešinėje spustelkite žymą Nukeliauti.

Naudodamiesi Google Street View nukeliaukite į jūsų pasirinktus Lietuvos miestus, juos priartinkite ir pasižvalgykite išsamiau.

Norėdami aprašyti jums mielą ir pažįstamą vietovę (miestą), interaktyvaus žemėlapiu kairėje spustelkite žymą Išsaugok ir užpildę atsiradusius laukus išsaugokite.

6.2. Grupėje aptarkite, kokį gamtinį ar visuomeninį objektą siūlytumėte draugams aplankyti keliaujant jūsų sudarytu maršrutu?

7. Lietuvos diplomatiniai santykiai

7.1. Apžiūrėkite ekspozicijoje pristatomas dovanas, kurias Lietuvos prezidentai gavo iš savo partnerių užsienio šalyse.

Pasirinkite po dvi Azijos, Amerikos, Afrikos ir Europos valstybes, su kuriomis Lietuva užmezgusi diplomatinis santykius ir yra gavusi dovanas iš šių valstybių.

Lentelėje įrašykite pasirinktų valstybių pavadinimus, nurodykite jų sostines, žemyną, kuriame jos yra, ir trumpai apibūdinkite valstybę pagal tai, ką apie ją atskleidžia gauta dovana.

Valstybė, žemynas	Sostinė	Valstybės apibūdinimas

7.2. Tarptautiniu mastu Lietuva pripažinta tik beveik po metų nuo nepriklausomybės paskelbimo – tai padarė Islandija. Šiandien Lietuva yra užmezgusi diplomatinčius santykius su 181 valstybe.

Nurodykite dvi valstybes, su kuriomis Lietuva užmezgė diplomatinčius santykius vėliausiai.

Valstybė _____ Metai _____

Valstybė _____ Metai _____

Nurodykite tarptautinę organizaciją, kurios nare Lietuva tapo anksčiausiai.

Tarptautinė organizacija _____ Metai _____

7.3. Apibendrinkite, kodėl svarbus valstybei tarptautinis pripažinimas

8. Kūrybinė užduotis „Kokie mes esame“

8.1. Naudodamiesi dabartinės Lietuvos visuomenės struktūrą atspindinčiomis skritulinėmis diagramomis, sukurkite nuotaikingą pasakojimą apie mus – Lietuvos gyventojus.

Vieną rytą...

Pagalba užduočiai atlikti

- Atlikdami užduotį atsižvelkite į ekspozicijos stendo „Kokie mes esame?“ temas: tautybė, užsienio kalbos, religija, amžius, lytis, išsilavinimas, šeima ir gyvenama erdvė (gyvenvietės). Naudodamiesi planšete skenuokite ekspozicijos stendo kodus ESAME, analizuokite ir atrinkite gautą informaciją ir ją papildykite savo pasakojimą.

LIETUVIŲ KALBA IR LITERATŪRA

VINCO KUDIRKOS DARBAS VISUOMENEI (APIBENDRINIMAS)

KLASĖ: 11 (III GIMNAZIJOS)

Onutė Baumilienė,

Marija Česonienė,

Arūnas Dagys

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: atsirinkdami reikalingą informaciją, mokysis mokytis; reikšdami požiūrį ir mokydamiesi išklausti, ugdysis komunikavimo kompetenciją; suvokdami kultūros reiškinių jungtis, mokysis pažinimo kompetencijos; suprasdami Lietuvos visuomenės vertybes, ugdysis socialinę pilietinę kompetenciją; apsispręsdami vertybių atžvilgiu, įgis asmeninės kompetencijos.

Dalykinės: skaitydami medžiagą, susijusią su literatūros istorija, lietuvių literatūra, istorija, muzika, įgis skaitymo kompetencijos; atlikdami įsivertinimo bei namų darbų užduotis, ugdysis rašymo kompetenciją; tyrinėdami įvairiai pateiktą skirtingų šaltinių medžiagą, ugdysis tiriamosios veiklos kompetenciją; reflektuodami ugdysis apibendrinimo kompetenciją.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Tyrinėdami mokytojo pasiūlytas Valstybės pažinimo centro ekspozicijas, pagilins žinias apie Vinco Kudirkos pozityvistinį darbą visuomenei.
2. Tyrinėdami muziejaus eksponatus, pakartoję medžiagą apie V. Kudirką, gebės apibrėžti, kas yra moderni tapatybė.

MOKYMOSI VEIKLOS

- 1 **veikla.** V. Kudirkos gyvenimo ir kūrybos apžvalga.
- 2 **veikla.** Lietuvos miestai, susiję su V. Kudirkos veikla.
- 3 **veikla.** J. Basanavičiaus „Aušra“ ir V. Kudirkos tapatybės pasikeitimas.
- 4 **veikla.** Vincas Kudirka – Lietuvos himno autorius.
- 5 **veikla.** Varpininkas V. Kudirka – modernios tapatybės kūrėjas.
- 6 **veikla.** Kodėl lietuviams reikėjo tautinio simbolio – himno?

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

- Skaitykla
Ekspozicijos „Laisvė pažinti ir būti savimi“ stendas „Mano gimtinė“
Ekspozicijos „Laisvė susitarti“ stendas „Valstybės simboliai“
Ekspozicijos „Laisvė susitarti“ ir „Laisvė dalyvauti“

1 veikla. V. Kudirkos gyvenimo ir kūrybos apžvalga. Trukmė: 10 min. Metodai: darbas grupėmis, sužadinimas: medžiagos rinkimas, rengiantis ją pristatyti kitų veiklų metu. Priemonės: knygos, esančios skaitykloje, pamokų konspektai, internetas mobiliuosiuose telefonuose. Užduotys: • 1 grupei: Kokie Lietuvos miestai ir kaip susiję su V. Kudirkos gyvenimu? • 2 grupei: Paašrinkite V. Kudirkos žodžių „pasijutau lietuviu esąs“ aplinką; • 3 grupei: V. Kudirka – Lietuvos himno autorius; • 4 grupei: V. Kudirka – varpininkas, modernios tapatybės kūrėjas; • 5 grupei: Lietuvos himno istorija: pretendentai ir jų kūriniai.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Knygos iš centro skaityklos: R. Treideris. „Tautiškos giesmės kelias į Tautą“; V. Kudirka. „Poezija. Proza. Publicistika“; „Visuotinė Lietuvos enciklopedija“ VII t.; „Visuotinė Lietuvos enciklopedija“ XI t.; J. Būtėnas. „Vincas Kudirka“. INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra – realizmo srovė; romantizmo srovė ir jos atstovai (A. Baranauskas, Maironis) (11–12 kl.). Tarpdalykinė Istorija – tautiniai sąjūdžiai Europoje ir lietuvių moderniosios tautos formavimasis XIX a. idėjinių politinių srovių kontekste. Informacinės technologijos – duomenų paieška ir atranka. Tautinių mažumų gimtosios kalbos – „Žmogus istorijos sukuriuose“, „Lietuviškieji motyvai lenkų literatūroje (A. Mickevičiaus kūryba)“.
2 veikla. Lietuvos miestai, susiję su V. Kudirkos veikla. Metodai: informacijos radimas ir komentavimas. Trukmė: 10 min. Darbui vadovauja 1 grupė. Priemonės: stilizuotas Lietuvos žemėlapis, užrašai, internetas. 1-os grupės mokiniai kviečia ieškoti miestų, susijusių su V. Kudirka, aiškina, kokią reikšmę jie turėjo rašytojo gyvenime; norėdami apžiūrėti kokią vietovę (naudojasi www.google.maps). Klasės draugai užduoda klausimus ir, esant reikalui, papildo. <i>Pastabos mokytoji</i> Galimas atsakymas: Vilkaviškis – jo rajone Kudirka gimė; Kudirkos Naumiestis – mirė ir palaidotas; Marijampolė – mokėsi gimnazijoje; Šakiai – nuo 1890 ketverius metus dirbo gydytoju; Vilnius – 2009 m. atidaryta rašytojo vardo aikštė ir paminklas su „Tautiškos giesmės“ žodžiais. Be to, reikėtų tikėtis iš 1 grupės mokinių įdomaus pasakojimo bent apie kurį nors pasirinktą, su V. Kudirka susijusį miestą. Būtų prasminga internete apžiūrėti V. Kudirkos aikštę ir paminklą, esančius Vilniuje.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Lietuvos žemėlapis, standas „Mano gimtinė“, prieiga internete: www.google.maps (-I a.). INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra – „Asmens ir tautos istorinio likimo suvokimas“; „Pozityvistinis darbas visuomenei“ (11–12 kl.). Tarpdalykinė Geografija – (visuomeninė geografija) gyventojai ir gyvenvietės; gamtinių, socialinių ir ekonominių Veiksnių įtaka žmogaus gyvenimui. Informacinės technologijos – duomenų paieška ir atranka.

3 veikla. J. Basanavičiaus „Aušra“ ir V. Kudirkos tapatybės pasikeitimas. Trukmė: 10 min. Metodai: tyrinėjimas, pokalbis, pasakojimas. Mokytojas atveda mokinius prie ekspozicijos „Laisvė spręsti ir veikti“ (I a. 2 salė) ir prašo ją apžiūrėti, klausia, kokie metai ir vardai, pažymėti ekspozicijoje, susiję su V. Kudirkos gyvenimu.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“ (-I a. 2 salė); Stendas „Lietuvos ir Prezidento rūmų istorija“: 1863 m., „Ausra“ (1883 m.). INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra – „Asmens laisvė, tautinis apsisprendimas, pareiga visuomenei“; „J. Basanavičius – epochą reprezentuojanti asmenybė“ (11–12 kl.). Tarpdalykinė Istorija – Lietuvos visuomenės tautinės ir socialinės struktūros kaita XX a.; Rusijos valdžios politika Lietuvoje ir visuomenės atsakai: XIX a. sukilimai Lenkijoje ir Lietuvoje, tautinis sąjūdis (11–12 kl.).
4 veikla. V. Kudirka – Lietuvos himno autorius. Trukmė: 20 min. Metodai: tyrinėjimas, pasakojimas. Mokytojas paskirsto darbus grupelėms po du tris, duoda 5 min ir, visiems susirinkus informaciją, laukia pristatymų (10 min.): • „Valstybės simboliai“ – informacijos ieško planšetėje; • „Lietuvos Respublikos vėliava. XX a. 4 deš. Vytauto Didžiojo karo muziejus“ – informacijos ieško planšetėje; • „Herbas: tarpukario Lietuvos kariuomenės karininko paradinis diržas su tautinės simbolikos motyvais. XX a. 4 deš. Asmeninis archyvas“ – informacijos ieško planšetėje; • „Himnas: „Varpas“: literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis“. Redaktorius Vincas Kudirka. 1898 m., nr. 6. • „Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka“ – informacijos ieško planšetėje; • „Lietuvos valstybės himnas („Tautiška giesmė“)“ – informacijos ieško planšetėje; • „Lietuviai visame pasaulyje gieda „Tautišką giesmę“ (2016 m.)“ – informacijos ieško planšetėje. 3 grupė, remdamasi surinkta ir pakartota medžiaga skaitykloje, susieja V. Kudirką su Lietuvos himnu, glaustai analizuoja himno tekstą (aiškina metaforas, geidžiamosios nuosakos su esamojo laiko atspalviu reikšmę, sąsajas su maldą „Tėve mūsų“, išvardija	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicijos „Laisvė susitarti“ stendas „Valstybės simboliai“ INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra – „Individuali lyrikos kalba“ (11–12 kl.). Tarpdalykinė Filosofija – žmogaus mįslė („Žmogus kaip laisva klausianti būtybė“). Katalikų tikyba – Šventasis Raštas – gyvenimo kelionė (maldos „Tėve mūsų“ prasmė). Muzika – muzikos kalbos ir išraiškos priemonių vartojimas Lietuvos Respublikos himne.

vertybes) (5 min.). <i>Pastaba mokytojui</i> Rekomenduojama pasinaudoti galimybe paklausti himną.	
5 veikla. Varpininkas V. Kudirka – modernios tapatybės kūrėjas. Trukmė: 15 min. Metodai: tyrinėjimas, pokalbis, pasakojimas. Sustojama prie stendo „Pilietybės istorija“ („Vincas Kudirka, Vladas Putvinskis ir Stanislovas Narutavičius apsisprendžia būti lietuviais“). Mokytojas paskirsto mokiniams darbus (10 min.): • „Kaip Lietuvoje brendo modernios tautos samprata“ – atsakymo ieškoma planšetėje; • „Varpas“ – atsakymo ieškoma planšetėje; • „Lietuviai – Rusijos imperijos pavaldiniai (1795–1918)“ – atsakymo ieškoma planšetėje. Tarp mokytojo ir mokinių vyksta pokalbis (10 min.): • Koks tampa LDK gyventojų statusas po III Abiejų Tautų Respublikos padalijimo? • Kodėl istorinę tautos sampratą pakeitė moderni? • Kodėl XIX a. pabaigoje daugėjo atvejų, kai lenkiškai aplinkai save priskiriantys žmonės imdavo tapatintis su lietuviška kultūra? • Kaip lietuviai, ypač elito atstovai, save apibūdindavo iki XIX a. pabaigos? • Kaip lietuviai, ypač elito atstovai, save apibūdindavo XIX a. pabaigoje? Kaip su tuo susijęs V. Kudirka? Mokytojas prašo 4 grupės mokinių plačiau supažindinti su skaitykloje tyrinėta medžiaga (5 min.).	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ (I a. 4 salė) INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra – tautinės tapatybės sampratos: valstybinė (A. Mickevičius), konfesinė (A. Baranauskas), moderni (Maironis) (11–12 kl.). Tarpdalykinė Istorija – „Tautiniai sąjūdžiai Europoje ir lietuvių moderniosios tautos formavimasis XIX a. idėjinių politinių srovių kontekste“. Tautinių mažumų gimtosios kalbos – tapatybės problemos daugiatautėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Sudėtinga Lietuvos–Lenkijos–Baltarusijos paribio gyventojų tapatybė.
6 veikla. „Kodėl lietuviams reikėjo tautinio simbolio – himno?“ Trukmė: 10 min. Metodai: pasakojimas, problemos sprendimas. 5 grupės mokiniai pristato skaitykloje paruoštą temą „Lietuvos himno istorija: pretendentai ir jų kūriniai“ (5 min.) Mokytojas siūlo pasvarstyti, kodėl Lietuvos himnu tampa būtent V. Kudirkos „Tautiška giesmė“? Juk net Čiurlionis šį kūrinį peikė! 5 grupės mokiniai naudojami stendu, mokančiu,	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI „Laisvė dalyvauti“ (I a. 4 salė), Stendas „Sprendimai pagal tavo“ INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra, tautinių mažumų gimtosios kalbos – Maironio „Lietuva brangi“, A. Baranausko „Nu, Lietuva, nu Dauguva“, A. Mickevičiaus „Pono Tado“ pradžia (11–12 kl.).

kaip išspręsti problemą, ir klausimų–atsakymų forma svarsto, kodėl Lietuvos himnu tapo V. Kudirkos „Tautiška giesmė“.
Kiti mokiniai užduoda papildomus klausimus, papildo.

Tarpdalykinė

Istorija – Lietuvos visuomenė Europos ir pasaulio pokyčių XIX–XX a. pr. sąlygomis.
Psichologija – socialinė psichologija (socialiniai vaidmenys, socialinė įtaka, socialiniai santykiai).
Tautinių mažumų gimtosios kalbos – A. Mickevičiaus „Pono Tado“ pradžia.

NAMŲ DARBAI

Trukmė: 2 min.

Užduotis. Įsivaizduok, kad esi 25-erių Vincas Kudirka; naudodamasis problemos sprendimo schema (žr.1 priedą), pasvarstyk, kaip tapti naudingam savo Tėvynei.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 10 min.

Mokiniai pildo lentelę ir glaustai ją komentuoja. Lentelė (žr. 2 priedą).

VERTINIMAS

Trukmė: 3 min.

Pagal įgytas pamokose kompetencijas mokinys vertinamas formuojamuoju vertinimu ir pažymiu.

Taikydamas grįžtamosios informacijos suteikimo, stebėjimo, diskusijos, į(si)vertinimo, palankios mokymuisi pamokos palaikymo strategijas, mokytojas naudoja formuojamąjį vertinimą.

Už įgytus dalykinius gebėjimus mokinys vertinamas pažymiu pagal tokius kriterijus:

1. Pasakojimo tikslumas, rišlumas, vaizdumas (3 tšk.).
2. Teiginių argumentavimas (2 tšk.).
3. Tiriamosios veiklos pristatymas (3 tšk.).
4. Glaustas ir tikslus medžiagos apibendrinimas (2 tšk.).

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

Papildomai apie Lietuvos himną informacijos gali suteikti tokia medžiaga:

Zigmas Tamakauskas Lietuvos himno istorija.

Vincas Maciūnas Lietuvos himno istorijos bruožai.

Juozas Marcinkevičius „Tautiškos giesmės“ likimas prijungus Lietuvą prie Sovietų Sąjungos (1940–1950).

Romas Treideris Lietuvos himnas sovietinės okupacijos metais (1950–1988).

1 PRIEDAS

VARDAS _____

NAMŲ DARBAS

PROBLEMOS SPRENDIMO SCHEMA

UŽDUOTIS: Įsivaizduok, kad esi 25-erių Vincas Kudirka; naudodamasis problemos sprendimo schema, pasvarstyk, kaip tapti naudingam savo Tėvynei.

1) „Pažvelk į problemą“

2) „Kur tai vyksta?“

3) „Kodėl problema kilo?“

4) „...O kas toliau, jei problemos niekas nespęs?“

5) „Kokio pokyčio nori?“

6) „Susikurk viziją“

7) „Imkis iniciatyvos“

8) “Tu gali kovoti su problemos priežastimis keisdamas esamas normas arba kurdamas naujas“

9) „Atkreipk dėmesį į problemą, viešai išreikšdamas nuomonę ar ją formuodamas“

10) „Spręsk problemą čia ir dabar pasitelkdamas žmones ar materialius išteklius“

11) „Ieškok partnerių, įtrauk daugiau veikėjų“

2 PRIEDAS

VARDAS _____

ĮSIVERTINIMO ANKETA

	KLAUSIMAI		
	Kokiu pažymiu vertintum savo veiklą ir kodėl?	Ką darytum geriau?	Kokia pamokos nauda tau? Ką sužinojai? Ko išmokai?
ATSAKYMAI			

**SIGIDAS GEDA – LIETUVOS MODERNIOS
POEZIJOS, KULTŪROS KŪRĖJAS (IVADINĖ
PAMOKA)**

KLASĖ: 12 (IV GIMNAZIJOS)

Onutė Baumilienė,

Marija Česonienė,

Arūnas Dagys

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: pažinimo – ugdyti kritiškai mąstantį, pasirengusį spręsti problemas ir tyrinėti asmenį (S. Gedą, Žemaitę, A. Mickevičių), piešinį; komunikavimo – ugdyti gebantį veiksmingai ir drąsiai bendrauti, argumentuotai išsakyti savo nuomonę, diskutuoti; asmeninė – ugdyti pozityviai mąstantį apie kultūros reiškinius, garbingą, sąžiningą, sunkumus įveikti gebantį, atsakingą savo gyvenimo kūrėją; socialinė – ugdyti atsakingą, sąžiningą, aktyvų, demokratinėmis nuostatomis besivadovaujantį, tėvynę ir jos kultūrą mylintį pilietį; iniciatyvumo ir kūrybingumo – ugdyti nebijantį išsakyti savo nuomonę, atkaklų įrodinėjant, vertinantį autentiškumą, gebantį veiksmingai realizuoti idėjas, atsakingą kultūros ir kalbos kūrėją ir novatorių; mokėjimo mokytis – ugdyti atsakingą už savo mokymąsi ir ateities rezultatus, pasekmes asmenį.

Dalykinės:

1. Skaitymo, rašymo ir komunikavimo gimtąja kalba kompetencijos.
2. Literatūrinė ir kultūrinė kompetencijos – ugdyti sąmoningą kultūros, literatūros ir kalbos puoselėtoją ir kūrybingą kultūros procesų dalyvį.
3. Tiriamosios veiklos kompetencija.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Nagrinėdami Valstybės pažinimo centro eksponatus ir informacijos šaltinius, mokiniai atpažins ir pakartos XX a. vyravusias kultūros epochas, susipažins su moderniu menu.
2. Skaitydami tekstus, atsakydami į klausimus, atlikdami rašto užduotis, mokiniai aptars S. Gedos biografiją, kūrybą ir kontekstus, jo pilietiškumo raišką.
3. Nagrinėdami S. Gedos kūrybą, kontekstus, mokiniai suvoks, kad žmogaus ir piliečio valstybėje vaidmenis, puoselėjant kalbą ir kuriant kultūros.

MOKYMOSI VEIKLOS Mokytojas prieš atvykdamas su mokiniais, turėtų iš anksto apgalvoti veiklas. Rekomenduojama eiti dviem mokytojams, 10–15 mokinių grupei.	VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ (-I a.) Diskusijų erdvė (II a.) Ekspozicija „Laisvė kurti“ (II a.) Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ (I a.), stendas „Sprendimai pagal tavo“
1 veikla. „Atsigręžimas į tradiciją – modernaus meno pradžia“. Temos skelbimas, sužadinimas, piešinio komentavimas. Trukmė: 25 min. Metodai: tyrinėjimas, pokalbis. Priemonės: Eglės Kuckaitės darbas „Karalių pasaka“ ir Audriaus Novicko darbas „ID“, esantys parodoje „Tapatybė“. • Mokytojas pristato pamokos temą. • Mokiniai apžiūri, tyrinėja piešinį (5 min.). • Pokalbis su mokiniais: 1. Ką atpažįstate iš grafikos darbo? (Žemaitė, A. Mickevičių, Čiurlionio kūrybą...) 2. Ką primena kūrinio forma? (M. K. Čiurlionio paveikslą „Karalių pasaka“) 3. Ką Čiurlionio paveiksle karaliai laiko ant rankų? (Lietuvos kaimą) 4. Kaip interpretuotumėte Čiurlionio paveikslą? (Tamsiame miške šviečiantis Lietuvos kaimas, be to, laikomas karalių delnuose, sureikšminamas, sakralizuojamas, pristatomas kaip vertingas, atraminis.) 5. Grįžkime prie modernios Čiurlionio paveikslo traktuotės: ką Žemaitė ir Adomas Mickevičius laiko savo delnuose? (Vilniaus Arkikatedrą) 6. Kokia Arkikatedros simbolika šiame moderniame kontekste? (Kuriama, perkuriama, puoselėjama, tobulinama kultūra) 7. Kokioms literatūros epochoms atstovauja rašytoja Žemaitė ir poetas A. Mickevičius? (Realizmo ir Romantizmo) 8. Ką galėtų reikšti žodžiai „Sek paskui širdį“, „Širdis yra liepsna“? (Meilė, atsidavimą, troškimus) 9. Kaip interpretuotumėte skruzdžių ir grūdų simboliką? (Skruzdės simbolizuoja darbštumą, bendrystę, grūdai simbolizuoja vaisingumą, darbą) 10. Kokios literatūros epochos paveikė XX a.? (Realizmas, romantizmas, modernizmas,	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Parodoje „Tapatybė“ pristatomi Eglės Kuckaitės ir Audriaus Novicko kūriniai. INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra. Tautinių mažumų gimtosios kalbos – aptariamose kultūros epochos: realizmas, romantizmas, modernizmas, postmodernizmas. Prisimenama A. Mickevičiaus, Žemaitės, M. K. Čiurlionio kūryba. Tautinių mažumų mokyklų lietuvių kalbos ir literatūros – su gimtąja kalba ir literatūra (11–12 kl.). Tarpdalykinė Dailė – meninių epochų ir kryptių dailininkai, simbolių kalba (11–12 kl.). Istorija – lietuvių moderniosios tautos formavimasis (11–12 kl.).

postmodernizmas) 11. Ar galima nustatyti, kada konkrečiai prasidėjo ir baigėsi šios epochos Lietuvoje? (Ne) 12. Kodėl kiekvieną epochą reprezentuoja asmenybės? (Dažniausiai rašytojų gyvenimas ir kūryba atitinka tam tikros epochos bruožus; rašytojai skelbia tam tikros epochos, srovės bruožus...) 13. Asmenybei svarbus tapatumas su kuo nors... Kas yra tapatybė? (Tapatybė – tai subjektyvus sąvokos kaip individo, derinančio įvairius visuomenės vaidmenis, suvokimas, būdingas tam tikros bendruomenės nariams.). Pagal J. K. Švagžlį http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/jksvagzlys-tautine-ar-europine-tapatybe.d?id=59575839. 14. Įvardykite tapatybės pavyzdžių? (Tautinė, pilietinė, etninė...) 15. Kodėl kalbant apie A. Mickevičių, Žemaitę, S. Gedą reikia kalbėti ir apie tapatybę? (Kiekvienas žmogus, kūrėjas derina asmeninę pasaulėžiūrą ir visuomenės normas; žmogaus tapatybė lemia pasaulėžiūrą, kūrybą...) Mokiniai pažiūri A. Novicko video darbą, esantį toje pačioje parodoje „Tapatybė“, apie šių laikų (modernų, postmodernų) meną. <i>Pastabos, patarimai mokytojams</i> • Su M. K. Čiurlionio paveikslu „Karalių pasaka“ mokinius galima supažindinti naudojant šią nuorodą: http://ciurlionis.eu/lt/tapyba/galerija/ • Mokytojas atsirenka užduodamus klausimus, svarbu, kad būtų aptartos meno kryptys, tradicijos ir modernumo sankirta. Mokinių atsakymai gali įvairuoti.	
--	--

2 veikla. Susipažinimas su modernizmo, postmodernizmo sąvokomis, S. Gedos biografija, kūryba, kontekstais. Trukmė: 25 min. Metodai: skaitymas, informacijos radimas, rašymas ir pokalbis. Priemonės: „Visuotinė lietuvių enciklopedija“ (VI, XV t.), atnešta iš skaityklos, mokinių atsinešti vadovėliai, chrestomatijos, internetas mobiliuosiuose telefonuose, atsinešti lapai ar sąsiuviniai. Naudodamiesi visais įmanomais šaltiniais (enciklopedija, mobiliuosiuose telefonais, vadovėliais, chrestomatijomis), mokiniai susipažįsta su modernizmo, postmodernizmo sąvokomis, S. Gedos	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Diskusijų erdvė (II a.) Enciklopedija ar kita skaityklos medžiaga Lapas kiekvienam mokiniui INTEGRACIJA Teminė Lietuvių kalba ir literatūra – modernizmas, postmodernizmas; mitas, senoji kultūra, istorija moderniojoje poezijoje; postmoderniosios kūrybos bruožai: žaidimas, ironija (12 kl.). Tarpdalykinė Istorija – pilietiškumo, tautiškumo principų istorinės susiformavimo prielaidos (11–12 kl.).
--	---

biografija. Rekomenduojamas garsinis skaitymas balsu. Kiekvienas mokinys lape (1 priedas) pasižymi 5–10 S. Gedos kūrybos bruožus (savarankiškas darbas).

Pokalbis su klase:

1. Kada kūrė S. Geda? (XX a. II pusėje–XXI a. pradžioje.)
2. Nurodykite S. Gedos veiklos sritis. (Poetas, eseistas, publicistas, dramaturgas, vertėjas, literatūros kritikas, Sąjūdžio Seimo narys...)
3. Kodėl S. Gedos kūryba yra moderni, postmoderni? (Originalus, neįprastas eilėraščių turinys (sakralius, su šventumu susijusius teiginius mėgsta derinti su buitine kalba), atsigręžimas į tradiciją, modernios idėjos, tęsiamos avangardo tradicijos...)
4. Kokie kultūros kontekstai paveikė S. Gedos kūrybą? (Liaudies menas, Biblija, Čiurlionio tapyba, senoji lietuvių literatūra, Vakarų ir Rytų literatūra, senųjų kultūrų mitologija, įvairios religijos...)
5. Pasamprotaukite, S. Geda – tautiškas ir ar pilietiškas? (Ir tautiškas, ir pilietiškas. S. Geda buvo įsipareigojęs ir puoselėjo lietuvių kalbą ir kultūrą, gerbė tradicijas, be to, jautė ir pilietinį įsipareigojimą tėvynei (S. Geda buvo Sąjūdžio Seimo narys, aktyviai kūrė visuomenei.)
6. Pamąstykite, kodėl kartais net tėvynei įsipareigoję kūrėjai būna bohemiškos, kontraversiškos asmenybės? Ar toks buvo S. Geda? (Kūrėjams dažnai reikia vienatvės, jie nenori paklusti įprastoms taisyklėms, jų temperamentas lemia norą maištauti, ieškoti laisvės... Taip, S. Gedos gyvenimas (įvairi veikla, santykiai su dukra gyvenimo pabaigoje) ir kūryba (modernumas, daugiasluoksniškumas, metaforiškumas, kontekstų gausa ir įvairumas, gyvenimo pabaigoje erotiškumas) skatino laužyti taisykles, maištauti.)
7. Apibendrinkime. Kas S. Gedai yra poezija / kūryba ir kūrėjas? (Poezija – ryšių ieškojimas, matymas, pajautimas, transformavimas... Kūrėjas – poetinės prigimties žmogus, tuos ryšius jaučiantis, gretinantis su tuo, kas paveldėta, atnaujinantis, perkuriantis, susiejantis su laikmečiu, kultūrine ir dvasine patirtimi...)

Pastabos, patarimai mokytojams

1. Mokytojas gali užduoti ir kitų klausimų, svarbu, kad būtų aptarta S. Gedos asmenybė ir kūrybos bruožai (įvadinė pamoka).
2. Mokytojas iš skaityklos atsineša enciklopediją,

Pilietiškumo ugdymo integruojamoji programa
– piliečio ir valstybės bei tautos santykis su kultūros raida (9–10 kl.).

jeigu reikia, susitaria su mokiniais, kad jie turėtų vadovėlį, chrestomatiją.

3 veikla. Laisvė kurti...

Trukmė: 30 min.

Metodai: pasakojimas, tyrinėjimas, klausymas, skaitymas, rašymas, diskusija, pokalbis, komentavimas.

Priemonės: poemos „Strazdas“ eilėraštis „Žemės arimas“, vadovėliai, internetas mobiliuosiuose telefonuose, atsinešti lapai ar sąsiuviniai.

- Mokytojas pristato ekspoziciją.
- Mokiniai tyrinėja erdvę, analizuoja tekstus, esančius ekspozicijoje, paklauso įrašų.
- Mokiniai skaito ir analizuoja poemos „Strazdas“ eilėraštį „Žemės arimas“.
- Diskusija, pokalbis, tiriamoji veikla, mokytojas būtinai komentarais papildo mokinių atsakymus.
- Ką liaudies kultūroje simbolizuoja paukštis?
- Ar turite hipotezių, kodėl Geda vaizduoja būtent strazdą?
- Kokių prasmių žmogaus-paukščio-kūrėjo metafora įgauna analizuojamame eilėraštyje?
- Interpretuokite poemos eilutę „Strazdas Lietuvą aria“.
- Remdamiesi minėta citata, aptarkite, kokią tapatybę eilėraštyje išskiria S. Geda. (Tautinę, agrarinę)
- Apibendrinkime. Kokiais epitetais apibūdintumėte S. Gedos kūrybą? (Moderni, daugiasluoksnė, asociatyvi, metaforiška, sakrali...)
- Kokie kultūros kontekstai yra S. Gedos vaizduotės atrama poemoje? (Senieji mitai, pasakojantys apie kentaurus, pusiau žmones, pusiau gyvūnus; tautosaka, senoji literatūra, religija...)

Pastabos, patarimai mokytojams

1. S. Gedos poemos „Strazdas“ eilėraštį „Žemės arimas“ galite rasti čia:

http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LH00/Sigitas_Geda_Eil%C4%97ra%C5%A1%C4%8Diai.LH6900.pdf

Mokytojas gali užduoti ir kitų klausimų, svarbu, kad būtų aptartas eilėraštis, kad mokinys suprastų, jog modernus kūrėjas yra kultūros paveldėtojas, puoselėtojas ir kūrėjas.

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI

Ekspozicija „Laisvė kurti“ (II a.) diskusijų erdvė (II a.)

Stendai ir informacinė medžiaga

INTEGRACIJA

Teminė

[Lietuvių kalba ir literatūra](#) – kultūros postmodernumas (11–12 kl.).

Tarpdalykinė

[Istorija](#), [dailė](#), [muzika](#), [teatras](#) – kultūros asmenybės ir simboliai (11–12 kl.).

NAMŲ DARBAI

Perskaityti S. Gedos biografiją (vadovėlis, chrestomatija) ir eilėraščius „Lietuvos gimimas“ ir „Buvau į Lietuvą išėjęs“ (galimi kiti programoje nurodyti eilėraščiai).

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 10 min.

Priemonės: pamokos konspektai, užrašai.

Tiriamas problemos sprendimo stendas – stendas „Sprendimai pagal tave“

PROBLEMOS SPRENDIMO SCHEMA

1. „Pažvelk į problemą“
2. „Kur tai vyksta?“
3. „Kodėl problema kilo?“
4. „...O kas toliau, jei problemos niekas nespės?“
5. „Kokio pokyčio nori?“
6. „Susikurk viziją“
7. „Imkis iniciatyvos“
8. „Tu gali kovoti su problemos priežastimis keisdamas esamas normas arba kurdamas naujas“
9. „Atkreipk dėmesį į problemą, viešai išreiškdamas nuomonę ar ją formuodamas“
10. „Spręsk problemą čia ir dabar pasitelkdamas žmones ar materialius išteklius“
11. „Ieškok partnerių, įtrauk daugiau veikėjų“

Remdamiesi visais pamokoje aptartais kūrėjais, padiskutuokite, ar žmogus yra kalbos ir kultūros paveldėtojas bei kūrėjas (3 min.).

VERTINIMO PRINCIPAI IR KRITERIJAI

Smulkių darbų, trumpų užduočių įvertinimai sumuojami bendram pažymiui (kaupiamasis vertinimas).

Kaupiamasis vertinimas – mokinio kaupiami taškai už įvairius darbus pamokoje (savarankiški, kūrybiniai, papildomi ir kt.) keičiami į pažymį. Už tris darbus.

Žodinė apklausa (atsakinėjimas) – vertinama pateikus ne mažiau kaip tris klausimus, reikalaujančius išsamaus, argumentuoto atsakymo.

Veiklų vertinimas skatinamasis, jei mokytojas nori, kaupiamasis arba įvertinama pažymiu.

DORINIS UGDYMAS (ETIKA)

PILIETIŠKUMO ŽENKLAI IR JAUSMAI

KLASĖ: 9–10 (I–II GIMNAZIJOS)

Inga Vainorienė,

Ieva Vedeikytė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: socialinė pilietinė – gerbia ir toleruoja įvairių kultūrų, lyties, socialinių ir amžiaus grupių žmones, žino savo ir kitų teises ir pareigas, suvokia save kaip bendruomenės ir visuomenės narį. Konstruktyviai bendradarbiauja siekdamas bendro tikslo, geba valdyti konfliktus, kuria ir palaiko draugiškus santykius, yra empatiškas, padeda kitiems; kultūrinė – yra sąmoningas, atsakingas ir kūrybingas kultūros procesų dalyvis, puoselėjantis artimiausios aplinkos, šalies tautinę ir demokratinę kultūrą, pasaulio paveldą; komunikavimo – siekia konstruktyvaus dialogo, atsakingai vartoja kalbą. Supranta ir perduoda įvairaus pobūdžio žodinius ir nežodinius pranešimus, bendrauja atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją. Randa, kritiškai vertina, apibendrina informaciją ir tinkamai ją pateikia; kitiems; pažinimo – siekia pažinti save, domisi socialine, kultūrine aplinka, jos raida. Kryptingai pasirenka ir taiko pažinimo metodus, saugiai tyrinėja, nuosekliai, logiškai, kritiškai mąsto, analizuoja ir sprendžia problemas, daro pagrįstas išvadas. Geba aprašyti pasaulį kalba, vaizdais, simboliais, matematinėmis ir kitomis priemonėmis.

Dalykinės: etikos nuostatos – jausti bendrą atsakomybę už savo tautos vertybes, gerbti kitas tautas ir kultūras. Pripažinti demokratijos vertybių svarbą Lietuvos valstybei; gebėjimai tirti savo tautos vertybių kilmę ir tapatybės pokyčius. Aptarti demokratinės visuomenės sampratą. Kelti probleminius klausimus apie demokratijos įgyvendinimą bendruomenėje, aptarti demokratinių vertybių įgyvendinimo būdus. Mokėti kalbėti argumentuotai žodžiu ar raštu pateikti argumentus ginant bendruomenės interesus; žinios ir supratimas: paaiškinti tautinės tapatybės pokyčius globalizacijos sąlygomis: kokios vertybės ją stiprina ir kokių grėsmių kyla mūsų tautinei bendruomenei ir kultūrai. Išmanyti demokratinės visuomenės principus ir svarbiausias demokratijos vertybes (asmens teises, laisves ir pareigas). Paaiškinti, kad asmens laisvės ir teisės neegzistuoja be pareigų demokratinėje visuomenėje. Argumentuoti, kad kiekvienas bendruomenės narys atsakingas už sprendimų priėmimą, aptarti, kokiais būdais jis dalyvauja priimant bendrus sprendimus demokratinėje bendruomenėje.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

Naudodamiesi Valstybės pažinimo centro stendų informacija, mokiniai:

1. Interpretuos ir sistemins informaciją, remiantis ja ir savo žiniomis įvardys, svarstys ir pateiks su pilietiškumu susijusių ženklų, jausmų daugiakultūriniame demokratinėmis vertybėmis paremtame šalies ir pasaulio kontekste, pavyzdžių.
2. Atlikdami užduotis, suvoks demokratinės visuomenės principus ir svarbiausias demokratijos vertybes (asmens teisės, laisvės ir pareigos).

MOKYMOSI VEIKLOS

Įvadas

- 1 veikla.** Kaip mes suprantame tapatumą?
- 2 veikla.** Pilietybės įgijimo būdai ir principai.
- 3 veikla.** Pilietiškumo raiška.
- 4 veikla.** Pilietinė žmogaus teisių ir laisvių apsauga Lietuvoje.
- 5 veikla.** Pilietiškumo ženklai ir jausmai.
- 6 veikla.** Lietuva ir aš.

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJA/OS

Amfiteatras
Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“
Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“,
Ekspozicija „Laisvė kurti“
Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“
Skaitykla

Įvadas

Trukmė: 5 min.

Vieta: I a. – Amfiteatras.

Veikla: mokiniams parodomas įvadinis filmas (LR prezidentės įvadinis žodis apie centrą). Mokiniai supažindinami su Valstybės pažinimo centru ir ugdomosios veiklos uždaviniais. Išdalijamas muziejaus ekspozicijų planas.

1 veikla. Kaip mes suprantame tapatumą?

Trukmė: 10 min.

Vieta: ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ (-I a.) arba skaityklos erdvė.

Veikla: mokytojo nuožiūra pasirenkamas tinkamas variantas:

I variantas: visa klasė žiūri vaizdo įrašą, interpretuoja filmo pagrindinę mintį, diskutuoja, su kuo save tapatina, kaip supranta tapatumą, kas yra asmeninė ir pilietinė tapatybė, aptaria pagrindines sąvokas: tapatybė, pilietis, pilietinė tapatybė, tapatybės daugiaprasmiškumas; išskiria pilietinės tapatybės temą kaip analizuojamą problemą.

II variantas: klasė susirenka skaitykloje, mokytojas paprašo mokinius pasiskirstyti komandomis po 4–5 mokinius ir surasti skaitykloje esančiose knygose citatą, kuri jų manymu atspindėtų pilietinę tapatybę; citatos perskaitomos, mokiniai komentuoja, kodėl pasirinko šią citatą; klasė apibendrina išsakytas mintis,

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI

Vaizdo pristatymas: LR prezidentės pasveikinimas

Vaizdo pristatymas: Audriaus Novicko darbas „ID“ (-I a. paroda „Tapatybė“)

INTEGRACIJA

Teminė

Etika – tapatybės problema. Solidarumas. Autoritetas. Laisvė – pasirinkta atsakomybė (9–10 kl.).

Tarpdalykinė

Pilietiškumo pagrindai – tautinis, kultūrinis ir politinis tapatumas. Tautybė ir pilietybė. Globalizacijos iššūkiai tautiniam tapatumui. Kultūrų įvairovė. Lietuvos etninės mažumos. Rasinė, tautinė, religinė tolerancija. Demokratinio ir pilietinio dalyvavimo formos ir būdai. Demokratinio bendrabūvio priemonės (9–10 kl.).

diskutuoja, su kuo save tapatina, kaip supranta tapatumą, kas yra asmeninė ir pilietinė tapatybė, aptaria pagrindines sąvokas: tapatybė, pilietis, pilietinė tapatybė, tapatybės daugiaprasmiškumas; išskiria pilietinės tapatybės temą kaip analizuojamą problemą.	
2 veikla. Pilietybės įgijimo būdai ir principai. Trukmė: 10 min. Vieta: ekspozicija „Laisvė dalyvauti“. Priemonės: planšetiniai kompiuteriai. Veikla: prie stendo „Tapti piliečiu“ mokiniai suskirstomi po 2–3 į grupes ir supažindinami su informacija apie pasirinktą / mokytojo nurodytą pilietybės įgijimo principą arba būdą (naudojasi planšetiniais kompiuteriais); mokinių grupės turi pristatyti klasei (1–2 sakinius) esminę informaciją apie pilietybės įgijimo principus ir būdus Lietuvoje ir pasaulyje. Mokytojas užduoda mokiniams klausimus: 1. Koks pilietybės įgijimo būdas, mokinių nuomone, aktualiausias šiandien Lietuvoje ir kodėl? 2. Jei mokiniai nebūtų Lietuvos piliečiai, kokius reikalavimus jie turėtų atitikti norėdami jais tapti? Mokiniai individualiai atlieka testą (stendas „Tapti piliečiu“, naudojami planšetiniais kompiuteriais). Aptariami testo rezultatai.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Valstybės pažinimo centro skaitykloje esantys leidiniai Stendas „Tapti piliečiu“ Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ Stendas „Pilietybės reikšmė“, 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija INTEGRACIJA Teminė Etika – Tapatybės problema. Solidarumas. Autoritetas. Laisvė – pasirinkta atsakomybė (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškojo pagrindai – tautinis, kultūrinis ir politinis tapatumas. Tautybė ir pilietybė (9–10 kl.).
3 veikla. Pilietiškojo raiška. Trukmė: 10 min. Vieta: ekspozicija „Laisvė dalyvauti“. Priemonės: užduočių lapai, planšetiniai kompiuteriai. Veikla: Mokiniai sugrupuojami darbo grupėmis (rekomenduojama paskirstyti į grupes po 4–5 mokinius; galimi grupės narių vaidmenys: vadovas (paskirsto ir organizuoja darbą), laikrodininkas (stebi laiko sąnaudą, informuoja grupę), raštininkas (užrašo informaciją, grupės nuomonę, pildo lentelę), fotografas (fotografuoja, fiksuoja vaizdinę informaciją). Mokytojas grupėms išdalija užduočių lapus, paaiškina užduotis. Susitariama dėl užduočių atlikimo laiko. Mokinių grupės atlieka tiriamąjį darbą pilietiškojo išreikšti ir įsisauginti: analizuoja 4 salės „Laisvė dalyvauti“ ekspozicijos stendų informaciją, ja remiantis grupėje aptaria ir atrenka požymius, kurie svarbūs pilietiškojo išreikšti.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Stendas „Tapti piliečiu“ INTEGRACIJA Teminė Etika – tapatybės problema. Solidarumas. Autoritetas. Laisvė – pasirinkta atsakomybė. (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškojo pagrindai – tautinis, kultūrinis ir politinis tapatumas. Tautybė ir pilietybė (9–10 kl.).

Pildo užduoties lape esančią lentelę įrašydami po 3 požymių pavyzdžius, svarbius ir nesvarbius pilietinei tapatybei išreikšti, argumentuoja grupės nuomonę.	
4 veikla. Pilietinė žmogaus teisių ir laisvių apsauga Lietuvoje. Trukmė: 15 min. Vieta: ekspozicija „Laisvė dalyvauti“. Priemonės: užduočių lapai. Veikla: Prie stendo „Pilietybės reikšmė“ (1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos) mokinių grupės aptaria žmogaus teisių ir laisvių apsaugos įgyvendinimą mūsų šalyje. Aptaria problemines sritis, formuluoja problemą, stende nuplėšia lapelį su įrašu apie žmogaus teisę, kurios apsaugai reikėtų skirti daugiau dėmesio, argumentuoja savo nuomonę. Grupė aptaria, kokie galimi demokratiniai ir nedemokratiniai probleminės situacijos sprendimo būdai, kokiomis pilietinėmis priemonėmis galima būtų užtikrinti žmogaus teises ir laisves, atkreipia dėmesį, kaip pilietiškumas susisieja su aktyvia visuomenine veikla ir demokratinėmis vertybėmis. Mokiniai pildo užduočių lape esančią lentelę (žr. žemiau).	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ INTEGRACIJA Teminė Etika – tapatybės problema. Solidarumas. Autoritetas. Laisvė – pasirinkta atsakomybė (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškumo pagrindai – tautinis, kultūrinis ir politinis tapatumas. Tautybė ir pilietybė (9–10 kl.).
5 veikla. Pilietiškumo ženklai ir jausmai. Trukmė: 10 min. Vieta: galimos visos centro ekspozicijų salės (mokiniai pasirenka savo nuožiūra). Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai. Veikla: ekspozicijose mokinių grupės suranda 3 pilietiškumo pavyzdžius (asmenybes – autoritetus, įvykius – datas, vietas – statinius), kurie turi simbolinę reikšmę ir daro įtaką Lietuvos gyventojų pilietinei savimonei skatinti. Mokiniai diskutuoja grupėje, kurie iš aptariamų ženklų ir simbolių labiausiai išreikštų pilietiškumą, tikėtų visiems Lietuvoje piliečiams, nepaisant jų tautybės, amžiaus, lyties, profesijos. Mokiniai aptaria, kokias emocijas šie pilietiškumo simboliai sukelia ir kodėl, kokios įtakos tai turi asmens pilietiniam sąmoningumui. Mokinių grupės pildo lentelę įrašydami aptartus simbolius ir jų pasirinkimo argumentus. <i>Rekomendacija mokytojui</i>	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Visa Valstybės pažinimo centro ekspozicija INTEGRACIJA Teminė Etika – tapatybės problema. Solidarumas. Autoritetas. Laisvė – pasirinkta atsakomybė (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškumo pagrindai – tautinis, kultūrinis ir politinis tapatumas. Tautybė ir pilietybė (9–10 kl.).

Šią užduotį mokiniams galima pasiūlyti atlikti palaipsniui, kai atliekant kitas užduotis yra susipažįstama su įvairiomis muziejaus ekspozicijomis.

6 veikla. Lietuva ir aš.

Pastaba: šią veiklą sudaro 3 užduotys.

6a veikla: Statistinio Lietuvos piliečio portretas.

Trukmė: 10 min.

Vieta: - I a. 4 salė „Laisvė pažinti ir būti savimi“

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai.

Veikla: dirbdami planšetiniais kompiuteriais, mokiniai susipažįsta su statistiniais duomenimis apie Lietuvos gyventojus (amžius, lytis, šeimos sudėtis, gyvenama vieta, išsilavinimas, religija, užsienio kalbų mokėjimas, tautybė), grupėje aptardami gautą informaciją, sudaro žodinių statistinio Lietuvos piliečio portretą, svarbiausius faktus įrašo į užduočių lape pateiktą lentelę.

Mokiniai svarsto, kurie iš stende pateiktų požymių turi įtakos asmens tapatybės suvokimui ir pilietiškumo raiškai. Apibendrina grupės nuomonę, aptaria argumentus, formuluoja išvadą, pildo užduočių lapus.

6b veikla: Lietuvos herbas.

Trukmė: 10 min.

Vieta: ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“.

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai.

Veikla: mokiniai susipažįsta su stende pateikta informacija apie Lietuvos heraldiką, heraldikos taisykles, simbolių ir spalvų reikšmes heraldikoje. Aptariama mokinių gyvenamosios vietos herbo simbolių reikšmė.

Mokiniai, įsivaizduodami save esant 1918 m. Steigiamojo susirinkimo atstovais, svarsto, koks galėtų būti nepriklausomos Lietuvos valstybės herbas, kokia forma, spalvos, simboliai, išreiškiantys pilietinį tapatumą, vertybines nuostatas, turėtų būti naudojami kuriant herbą. Mokiniai aptaria subjektyvius ir objektyvius, susijusius su Lietuvos valstybei reikšmingais istoriniais įvykiais, simbolių pasirinkimo argumentus. Apibendrinama grupės nuomonė. Magnetinėje lentoje mokiniai iš pateiktų stende detalių komponuoja herbą, jį nufotografuoja, užpildo užduočių lapus.

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI

Visos ekspozicijos, pavyzdžiui:

„Laisvė spręsti ir veikti“ (I a.)

„Laisvė pažinti ir būti savimi“ (-I a.)

„Laisvė dalyvauti“ (I a.)

„Laisvė susitarti“ (II a.)

„Laisvė bendradarbiauti“ (-I a.)

Stendas „Kokie mes esame?“

Stendas „Mano herbas“ (-I a.)

INTEGRACIJA

Teminė

Etika – tapatybės problema. Solidarumas.

Autoritetas. Laisvė – pasirinkta atsakomybė. (9–10 kl.).

Tarpdalykinė

Pilietiškumo pagrindai – tautinis, kultūrinis ir politinis tapatumas. Tautybė ir pilietybė (9–10 kl.).

Istorija – Pirmojo pasaulinio karo padariniai. Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aplinkybės ir valstybės kūrimosi sunkumai (9–10 kl.).

6c veikla. Lietuvos dovana.

Trukmė: 5 min.

Vieta: 4 salė „Laisvė bendradarbiauti“.

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai.

Veikla: mokiniai susipažįsta su stendo informacija ir užsienio šalių diplomatų dovanų Lietuvai ekspozicija.

Mokiniai aptaria Lietuvos valstybės išskirtinumą, sprendžia, kokia dovana kitai šaliai galėtų atspindėti Lietuvos piliečio tapatybę, jo šalies unikalumą, diskutuoja, kokiai šaliai ir kodėl dovanotų simbolinę dovaną. Nuomonės apibendrinamos. Grupė pateikia dovanos idėją, argumentuoja šalies pasirinkimą ir paaiškina dovanos simbolinę prasmę. Pildo užduočių lapus.

NAMŲ DARBAI VISAI MOKINIŲ GRUPEI

Pastaba: pateikiama keletas namų darbų variantų; mokytojas parenka užduotį klasei / mokiniams savo nuožiūra.

1. Kūrybinė užduotis darbui apibendrinti – koliažas „Pilietiškumas“ (atliekant užduotis, mokiniai planšetiniais kompiuteriais fotografuoja ekspozicijų fragmentus ir iš šių vaizdų kuria koliažą. Koliažą pristato ir komentuoja apibendrindami temą klasėje).

2. Rašinys / esė temai apibendrinti.

A. Šliogeris: „Piliečiai esame tada, kai išdrįstame atsakingai ir protingai veikti“.

Apibendrinant temą klasėje, aptariamai rašiniai; geriausi darbai galėtų būti skelbiami mokyklos laikraštyje.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 5 min.

Vieta: I a. fojė – Amfiteatras.

Veikla: mokinių grupė, remdamasi atliktomis užduotimis, pildo „Pastabų langą“ (pagal metodą „Pastabų langas“ visos keturios ir kitos mažesnės veiklos nuosekliai jungiamos į vientisą planą). Grupės atstovas trumpai pristato pagrindines išvadas (2–3 sakinius).

Grupės atsako į mokytojo klausimus: kas buvo įdomiausia, naudingiausia atliekant užduotis? Kodėl? Mokytojas grupių prašo suformuluoti šių tiriamųjų veiklų sakinį – išvadą – kokia svarbiausia šio užsiėmimo mintis.

VERTINIMAS

Mokiniai yra susipažinę su mokytojo vertinimo sistema.

Valstybės pažinimo centre mokinių veiklas rekomenduojama vertinti kaupiamuoju balu už aktyvumą, bendradarbiavimą grupėje, mokėjimą rasti ir analizuoti informaciją, probleminių klausimų kėlimą, dalyvavimą diskusijoje.

NAUDINGOS NUORODOS:

<http://www.etikai.lt/idejospamokoms/pamokuplanai>

<http://www.etikai.lt/idejospamokoms/moksliniai-straipsniai>

<http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/biblioteka/sablonai>

<http://smp2014do.ugdome.lt/>

UŽDUOČIŲ LAPAS

Užsiėmimo data: _____

Darbą atliko: _____

3 veikla. Pilietiškumo raiška.

Trukmė: 10 min.

Vieta: ekspozicija „Laisvė dalyvauti“.

Priemonės: mokinių užduočių lapai, planšetiniai kompiuteriai.

Rekomendacija

Prieš pradėdami darbą grupėje, pasiskirstykite vaidmenimis; galimi grupės narių vaidmenys: vadovas (paskirsto ir organizuoja darbą), laikrodininkas (stebi laiko sąnaudas, informuoja grupę), raštininkas (užrašo informaciją, grupės nuomonę, pildo lentelę), fotografas (fotografuoja, fiksuoja vaizdinę informaciją).

Užduotis: analizuokite (-I a.) ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ stendų informaciją, ja remiantis raskite ir grupėje aptarkite asmens pilietiškumą išreiškiančius požymius.

Pateikite po 3 požymių pavyzdžius, svarbius ir nesvarbius pilietiškumui išreikšti, argumentuokite grupės nuomonę.

PILIETIŠKUMĄ IŠREIŠKIANČIŲ POŽYMIŲ:

1.

ARGUMENTAS

2.

ARGUMENTAS

3.

ARGUMENTAS:

POŽYMIŲ, NESVARBŲS PILIETINEI ASMENS TAPATYBEI IŠREIKŠTI:

1.

ARGUMENTAS

2.

ARGUMENTAS

3.

ARGUMENTAS:

Išvada:

4 veikla. Žmogaus teisių ir laisvių apsauga Lietuvoje.

Trukmė: 15 min.

Vieta: (I a.) 4 salė „Laisvė dalyvauti“.

Priemonės: užduočių lapai.

Užduotis: esate aktyvūs, sąmoningi, pilietiški; neabejingi savo ir kitų piliečių žmogaus teisių gynėjai. Suvokiate, kad jūs esate atsakingi už visuomenės žmogaus teisių apsaugą ir jų užtikrinimą visomis demokratinėmis priemonėmis.

Prie stendo „Pilietybės reikšmė“ (1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija) aptarkite grupėje žmogaus teisių ir laisvių apsaugos įgyvendinimą mūsų šalyje. Analizuokite, jūsų nuomone, problemines žmogaus teisių ir laisvių apsaugos sritis, suformuluokite ir užrašykite šiame užduoties lape problemą. Stende nuplėškite lapelį su įrašu apie žmogaus teisę, kurios apsaugai reikėtų skirti daugiau dėmesio. Lapelį prisekite prie užduočių lapo.

Grupėje aptarkite, kokie galimi demokratiniai ir nedemokratiniai probleminės situacijos sprendimo būdai, kokiomis pilietinėmis priemonėmis galima būtų užtikrinti žmogaus teises ir laisves. Atkreipkite dėmesį, kaip pilietiškumas susietas su aktyvia visuomenine veikla ir demokratinėmis vertybėmis. Savo nuomonę argumentuokite.

Apibendrinkite grupės nuomonę. Užrašykite grupės nuomonę užduočių lape.

Įrašykite žmogaus teisių ir laisvių apsaugos įgyvendinimo problemą.	
Paaškindite savo pasirinkimo priežastis:	1. 2. 3.

Galimas problemos sprendimas demokratinėmis priemonėmis:

Galimas problemos sprendimas nedemokratinėmis priemonėmis:

Paaškindite, kaip problemos sprendimas demokratinėmis priemonėmis formuotų jūsų pilietiškumą:	Paaškindite, kodėl problemos sprendimas nedemokratinėmis priemonėmis neformuotų jūsų pilietiškumo:

Išvada:

5 veikla. Pilietiškumo ženklai ir jausmai.

Trukmė: 10 min.

Vieta: galimos visos muziejaus ekspozicijų salės (mokiniai pasirenka savo nuožiūra).

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai.

Užduotis: Ekspozicijose suraskite 3 pilietiškumo pavyzdžius (asmenybės – autoritetus, įvykius – datas, vietas – statinius), kurie turi simbolinę reikšmę ir daro įtaką Lietuvos gyventojų pilietinės savimonės skatinimui.

Aptarkite grupėje, kurie iš šių ženklų ir simbolių labiausiai tiktų Lietuvos piliečiams išreikšti jų pilietinę savimonę. Pasidalykite su draugais mintimis, kokias emocijas šie pilietiškumo simboliai sukelia jums ir kodėl, kokios įtakos tai turi asmens pilietiniam sąmoningumui. Užpildykite užduoties lape lentelę įrašydami 3 pasirinktus pilietiškumo pavyzdžius – simbolius, pakomentuokite tokį pasirinkimą.

Pilietiškumo ženklai:	I ŽENKLAS:	II ŽENKLAS:	III ŽENKLAS:
Kokias emocijas sukelia?			
Kodėl pasirinkote šį ženklą?			

Išvada:

6 veikla. Lietuva ir aš.

Pastaba: šią veiklą sudaro 3 užduotys.

6a veikla. Statistinio Lietuvos piliečio portretas.

Trukmė: 10 min.

Vieta: (-I a.) ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“, stendas „Kokie mes esame?“.

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai.

Užduotis: Naudodamiesi planšetiniais kompiuteriais, susipažinkite su statistiniais duomenimis apie Lietuvos gyventojus (amžius, lytis, šeimos sudėtis, gyvenama vieta, išsilavinimas, religija, užsienio kalbų mokėjimas, tautybė), grupėje aptarkite gautą informaciją, sudarykite žodinį statistinio Lietuvos piliečio portretą, svarbiausius faktus įrašykite į užduočių lape pateiktą lentelę, pakomentuokite grupės nuomonę, ar sužinoti faktai apie statistinį Lietuvos gyventoją nusako jo pilietiškumą.

Statistikos apie Lietuvos gyventojus sritis	Reikšminga informacija	Ar tai išreiškia / nusako pilietiškumą?	Argumentas
Amžius		Taip / Ne	
Lytis		Taip / Ne	
Šeima		Taip / Ne	
Gyvenvietė		Taip / Ne	
Išsilavinimas		Taip / Ne	
Religija		Taip / Ne	
Užsienio kalbos		Taip / Ne	
Tautybė		Taip / Ne	

Išvada:

6b veikla. Lietuvos herbas.

Trukmė: 10 min.

Vieta: (-I a.) ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“, stendas „Mano herbas“.

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai.

Užduotis: Susipažinkite su stende pateikta informacija apie Lietuvos heraldiką, heraldikos taisykles, simbolių ir spalvų reikšmes heraldikoje. Prisiminkite savo gyvenamosios vietos (miesto, kaimo) herbą ir aptarkite, ką jis simbolizuoja.

- Įsivaizduodami save esant 1918 m. Steigiamojo susirinkimo atstovais, apsvastykite, koks galėtų būti nepriklausomos Lietuvos valstybės herbas, kokia forma, spalvos, simboliai, išreiškiantys pilietinį tapatumą, vertybines nuostatas, galėtų būti naudojami kuriant šį herbą.
- Aptarkite su grupės nariais, kokias emocijas, jausmus šie simboliai, spalvos, formos jums sukelia? Su kokiais Lietuvos valstybei reikšmingais istoriniais įvykiais siejamas tokių simbolių pasirinkimas herbe? Apibendrinkite grupės nuomonę. Magnetinėje lentoje iš pateiktų stende detalių sukomponuokite herbą, jį nufotografuokite planšetiniu kompiuteriu, užpildykite lentelę užduočių lape.

Pasirinkta Lietuvos herbo vertybė-simbolis	Subjektyvus pasirinkimo argumentas	Vertybės sąsaja su Lietuvos valstybei reikšmingu įvykiu
1.		
2.		
3.		

6c veikla: Lietuvos dovana.

Trukmė: 5 min.

Vieta: ekspozicija „Laisvė bendradarbiauti“.

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai, užduočių lapai.

Užduotis: susipažinkite su stendo informacija ir užsienio šalių diplomatų dovanų Lietuvai ekspozicija. Aptarkite Lietuvos valstybės išskirtinumą Europos, pasaulio kontekste ir nuspręskite, kokia dovana kitai šaliai galėtų atspindėti Lietuvos piliečio tapatybę, šalies unikalumą; nuspręskite ir argumentuokite, kokiai šaliai ir kodėl skirtumėte šią simbolinę dovana.

- Užpildykite užduočių lape lentelę įrašydami joje jūsų grupės pateiktą dovanos idėją, argumentuokite šalies, kuriai skiriama dovana, pasirinkimą ir paaiškinkite dovanos simbolinę prasmę.

Šalis, kuriai skirate dovaną; kodėl pasirinkote šią šalį?	
Ką dovanosite?	
Paaiškinkite dovanos simbolinę prasmę.	

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 3 min.

Vieta: amfiteatras.

Užduotis: remdamiesi atliktomis užduotimis, apibendrinkite visos veiklos rezultatus, suformuluokite išvadas. Grupės atstovas pasiruošia trumpai pristatyti pagrindines išvadas (2–3 sakiniais). Gautą informaciją, nuotraukas, užsiėmimo medžiagą panaudokite pilietiškumo koliažo kūrimui ir pristatymui klasėje apibendrinant temą.

Mokinių grupės veiklos įsivertinimas:

Mokytojo vertinimas/komentaras:

POLITINĖ FILOSOFIJA IR PRAKTINIS JOS REALIZAVIMAS (VALSTYBĖS FILOSOFIJA IR PRAKTIKA)

KLASĖ: 10–12 (II–IV GIMNAZIJOS)

Vaida Kuzmickaitė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: mokėjimo mokytis – planuoti mokymąsi, rinktis ir taikyti tinkamas mokymosi strategijas, įsivertinti sėkmę; komunikavimo – moka, atsižvelgdamas į kontekstą ir komunikavimo situaciją, veiksmingai komunikuoti kalbinėmis ir nekalbinėmis priemonėmis; pažinimo – siekia įgyti žinių, ieško tiesos, geba konstruktyviai spręsti problemas, kritiškai mąsto, geriau pažįsta tikrovę taikydamas tyrimų metodus; socialinė pilietinė – atsakingas, gerbia ir toleruoja kitus, aktyviai dalyvauja bendruomenės gyvenime, veikia kitų labui, vadovaujasi demokratijos vertybėmis, myli tėvynę, vertina šalies ir pasaulio paveldą; asmeninė – pozityviai mąsto, garbingai ir sąžiningai veikia, geba įveikti sunkumus ir atsakingai kuria savo gyvenimą; kultūrinė – yra sąmoningas, atsakingas ir kūrybingas procesų dalyvis, puoselėjantis šalies demokratinę kultūrą.

Dalykinės: svarstydamas žmogaus prigimties klausimą, mokinys gali įvardyti etikos dilemas, kylančias dėl individo ir visuomenės santykių aiškinimo vienpusės perspektyvos, įvardyti individualistinį arba socialiai orientuotą etikos požiūrį.

Faktinis žinojimas: mokinys susipažįsta ir gali nurodyti antikos, viduramžių, naujųjų laikų ir XX a. epochos Vakarų mąstytojus, kurie svarstė žmogaus socialinės prigimties, moralinės pareigos, tolerancijos, žmogaus teisių ir teisingumo, visuomenės socialinių vaidmenų klausimus.

MOKYMOSI UŽDAVINYS

Mokinių grupėms, vykdant tiriamąją veiklą Valstybės pažinimo centro ekspozicijoje, išsiaiškinti ir gebėti praktiškai atpažinti pagrindines politinės filosofijos (valstybės) teorijas ir partijų ideologinius / vertybinius pamatus, identifikuoti savo politines pažiūras, būti pilietiškai aktyviems.

MOKYMOSI VEIKLOS

1 veikla (I grupė). Asmens ir valstybės santykis filosofijoje.

2 veikla (II grupė). Rinkimai – ideologija, politinės pažiūros ir politinės partijos. Kaip suderinti politiką ir moralę?

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

I gr. – I a. ekspozicijos „Laisvė dalyvauti“ standas „Pilietybės reikšmė“

II gr. II a. ekspozicijos „Laisvė susitarti“ standas „Rinkimai“, laikraščio 3 psl. „Apsisprendimas“

1 veikla (I grupė). Asmens ir valstybės santykis filosofijoje. (Politinė filosofija – pamatiniai požiūrio taškai į valstybės ir asmenybės santykį).

- Informacijos vietos paieška, medžiagos apžvalga, pasiskirstymas darbais, hipotezių kėlimas (10 min.).
- Vienos politinės teorijos analizė ir užduočių lapo pildymas (iki 15 min.).
- Teorijos pristatymas grupei, pristatomos teorijos privalumų / trūkumų išskyrimas, aptarimas su kitais grupės nariais (iki 5–10 min. grupei – 50 min.).

Pristatymo parengimo planavimas – 10 min.

Iš viso – 1,5 val.

- Mokiniai suplanuoja grupės tiriamąjį darbą, pasirenka tinkamiausius darbo būdus, dalijasi darbais.
- Išklause stende esančių garso įrašų ir perskaitę tekstus paaiškina valstybės ir asmenybės santykį antikos, viduramžių, moderniosios, marksistinės, liberaliosios ir postmoderniosios valstybės filosofinėje paradigmoje įvardindami pagrindinius teorijų autorius, teiginius ir vertybes.
- Kitiškai įvertina kiekvienos teorijos stiprybes ir galimas rizikas.
- Identifikuoja kokia / kokiomis filosofinės politikos teorija / teorijomis remiasi mūsų valstybė.

Metodai: dirba grupėse mokymosi bendradarbiaujant metodais; taikomi tiriamosios veiklos, sprendimo priėmimo, durstinio metodai.

Apibendrinami atsako į klausimus:

- Kokiai politinei filosofijai pritariu?
- Kokia asmens ir valstybės filosofinė samprata man priimtinausia?

Pastabos, patarimai mokytojams

Mokiniai atvyksta supažindinti su darbo tvarka ekspozicijoje, žino, kokių tikslų siekia, ką ir kaip turės pasirošti, pristatyti.

Grupės dydis – 6 arba 12 mokinių.

Mokiniui reikalingas tušinukas, segtuvas, darbo lapai (duoda mokytojas).

Grupės užduoties „Antika“ 2 užduoties atsakymai

KŪNAS	GALVA	KRŪTINĖ	PILVAS	
<i>Siela:</i>	Protas, mąstymas	Valia	Geismai	=
<i>Dorybė:</i>	Išmintis	Drąsa, narsa	Nuosaikumas	Teisin gumas
<i>Socialinė grupė:</i>	Valdovai, filosofai	Gynėjai, kariai	Gamintojai	

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI

Stendo „Pilietybės reikšmė“

INTEGRACIJA

Teminė

Etika – aptariama, ką reiškia asmens autonomija, kokios jos ribos. Diskutuojama, ar egzistuoja morali politika ir politinė moralė. Kokie yra moralės ir politikos principai, jų derinimo galimybės. Diegiamas supratimas, kad piliečiai turi saugoti ir ginti savo teises ir laisves (9–10 kl.).

Etika – mokinsys susipažįsta ir gali nurodyti antikos, Viduramžių, Naujųjų laikų ir XX a. epochos Vakarų mąstytojus, kurie svarstė žmogaus socialinės prigimties, moralinės pareigos, tolerancijos, žmogaus teisių ir teisingumo, visuomenės socialinių vaidmenų klausimus. Pripažinti filosofų iškeltų žmogaus asmens orumo ir laisvės, moralės ir sąžinės autonomijos prigimtinių teisių, lygių galimybių, teisingumo principų svarbą demokratinėje visuomenėje (11–12 kl.).

Tarpdalykinė

Istorija – modernios politinės sistemos formavimasis XIX a. (liberalizmas, konservatizmas, socializmas, anarchizmas) (9–10 kl.).

Pilietiškojo pagrindai – politinės ideologijos ir politinės partijos (9–10 kl.).

2 veikla (II grupė). Rinkimai – ideologija, politinės pažiūros ir politinės partijos. Kaip suderinti politiką ir moralę?

- Informacijos vietos paieška, užduočių apžvalga (10 min.).
- Darbo lapų medžiagos apie partijų kryptis (kairė / dešinė) analizė (10 min.).
- Stendo schemos analizė, darbo pasiskirstymas (10 min.).
- Pasirinktų / gautų partijų ideologijos laikraštyje analizė ir aprašo pildymas poromis (iki 10 min.).
- Partijų pristatymas grupei (iki 20 min. visai grupei).
- Partijų suskirstymas pagal kryptis (4 užd.) (5 min.).
- Individualus testo laikraštyje atlikimas (5 užd.) (5 min.).
- 6–10 užd. klausimų aptarimas kartu (10 min.).
- Kūrybinė veikla (10 min.).

Iš viso – 1,5 val.

- Mokiniai pagal nuorodą suranda informacijos stendą, suplanuoja grupės tiriamąjį darbą, pasirenka tinkamiausius darbo metodus, pasidalija darbais.
- Ištyrinėję stendo „Rinkimai“ schemą ir medžiagą darbo lapuose, paaiškina, pagal kokius kriterijus partijos skiriamos į kairiąsias ir dešiniąsias, savo lapuose pažymi, kurioje schemos vietoje dabar esančios Seime partijos save pozicionuoja.
- Schemoje numato ir pasižymi, kur pagal ideologines pažiūras pozicionuotų save.
- Ištyrinėję laikraščio 3 puslapio „Apsisprendimas“ medžiagą, identifikuoja, kokią ideologiją ir kokias vertybes skleidžia konkrečios partijos Lietuvoje, kurios partijos pagal savo ideologiją lengvai galėtų sudaryti koaliciją, o kurios, tikėtina, nesudarys.
- Palygina klasikines partijų ideologijas, kaip atitinka dabar Seime esančių partijų narių deklaruojamas pažiūras; įvertina esamą situaciją.
- Atlikę testą įvardija sau, kokios partijos (-ų) ideologija artimiausia, kokios partijos programai pritartų. Testo rezultatą palygina su savo prognozuotos pozicijos žymėjimu schemoje.
- Aptaria, kaip dera politika ir moralė.
- Surengia slaptą balsavimą, kurios partijos atstovų / rinkėjų būtų daugiausia grupės / klasės komandoje.

Metodai: dirba grupėse mokymosi bendradarbiaujant metodais, taikomi tiriamosios veiklos, sprendimo priėmimo, durstinio metodai.

Apibendrinimo klausimas – už kokią partiją aš balsuočiau rinkimuose?

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAM MUZIEJAUS EKSPONATAI

Stendo „Rinkimai“ schema

Laikraščio „Rinkimai“ 3 puslapio „Apsisprendimas“ medžiaga.

INTEGRACIJA

Teminė

Etika – diskutuojama, ar egzistuoja morali politika ir politinė moralė. Kokie yra moralės ir politikos principai, jų derinimo galimybės. Diegiamas supratimas, kad piliečiai turi saugoti ir ginti savo teises ir laisves (9–10 kl.).

Etika – siekti darnos, neprimesti kitiems savo nuostatų, priimti vertybių, pasaulėžiūrų ir moralės koncepcijų įvairovę, derinti idėjas ir mokytis diskursu siekti bendrų susitarimų (11–12 kl.).

Tarpdalykinė

Istorija – modernios politinės sistemos formavimasis XIX a. (liberalizmas, konservatizmas, socializmas, anarchizmas) (9–10 kl.).

Pilietiškumo pagrindai – piliečių teisės ir pareigos. Rinkimai ir rinkimų sistemos. Rinkimai Lietuvos Respublikoje. Rinkimų svarba demokratinėje visuomenėje (9–10 kl.).

Pastabos, patarimai mokytojui

Mokiniai atvyksta supažindinti su darbo tvarka ekspozicijoje, žino, kokių tikslų siekia, ką ir kaip turės pasiruošti, pristatyti.

Grupės dydis – 6 arba 12 mokinių.

Mokiniui reikalingas rašiklis, segtuvas, užduoties lapai (duoda mokytojas), rinkimų biuletenis / popieriaus lapelis, imituojantis rinkimų biuletenį (duoda mokytojas).

NAMŲ DARBAI

Remiantis Valstybės pažinimo centre surinkta ir išanalizuota medžiaga, kiekviena grupė parengia savo temos apibendrinimą 10–15 min. pristatymą visai klasei.

VERTINIMAS

Vertinamas temos pristatymas. Vertinant reikėtų atkreipti dėmesį į šiuos pagrindinius kokybiško pristatymo požymius:

Turinio organizavimas	Turinio išdėstymas	Pristatymo kokybė
• Temos formulavimas; • Problemos įvardijimas; • Įvado kokybė; • Nuoseklus, sklandus temos dėstymas; • Išvadų kokybė.	• Aiškus idėjų pristatymas; • Argumentavimo kokybė; • Atsakymų į klausimus kokybė; • Originalumas.	• Gebėjimas sudominti; • Kalbėjimo kokybė (aiškumas, garsumas); • Akių kontaktas su auditorija; • Pristatyti skirto laiko valdymas; • Vaizdinės medžiagos kokybė.

Pristatymo: viešo pasisakymo, pateikčių, vertinimas internete:

<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/vidurinis/rekomendacijos/>

Galimos esė temos:

„Politinė galia yra ne tikslas, o viena iš priemonių, įgalinančių žmones pagerinti kiekvieną savo gyvenimo aspektą“ M. Gandis

„Mes turime įvairių sričių ministerijų, bet nėra filosofijos ministerijos. Net didelės valstybės mano galinčios apseiti be jos“ J. Gardner

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

<http://www.manobalsas.lt/>

<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/vidurinis/rekomendacijos/>

I veiklai: R. Aškinytė, L. Degėsis. *Etika 7–9 kl.* Kronta, 2000 (Socialiniai vaidmenys: Platonas).

J. Baranova. *Filosofinė etika X–XI kl. ir XII kl.* Alma littera, 2004 (F. Nyčė, I. Kantas).

T. Sodeika, J. Baranova. *Filosofija*. Tyto alba, 2002 (Valstybė. Teisė ir teisingumas).

II veiklai: R. Aškinytė, L. Degėsis. *Etika 7–9 kl.* Kronta, 2000 (Ideologija).

1 PRIEDAS

Dorinis ugdymas (etika) 10–12 klasė

Užduotys grupei

Grupės nariai _____ (vardas, pavardė)

Tema: Valstybės filosofija ir praktinis jos realizavimas (Valstybės filosofija ir praktika)

ANTIKA

I veikla / stendas. „Pilietybės reikšmė“ – politinė filosofija – pamatiniai požiūrio taškai į valstybės ir asmenybės santykį.

Užduotis: pasidaliję darbą grupėje išanalizuokite filosofų dr. N. Kardelio ir prof. A. Jokubaičio garso įrašus ir tekstinę medžiagą stende ir planšetėje, išskirkite antikos sampratos pagrindinius filosofinius teiginius, teorijos silpnas ir stiprias vietas. Išanalizuotą teoriją pristatykite grupės nariams ir kartu išskirkite politinės teorijos ir jos galimos realizacijos privalumus ir trūkumus.

1. Pagrindiniai teorijos autoriai:

Laikotarpis

2. Užpildykite Platono prigimtinių galių, žmogaus dorybių ir valstybės struktūros atitikmens schemą įrašydami žodžius.

kūnas		Galva	Krūtinė	Pilvas
siela		Mąstymas	_____	_____
dorybė	T _____	I _____	_____	_____
socialinis luomas		V _____	_____	_____

Kaip siejasi valstybės struktūra su asmenybe?

3. Pamatiniai asmens ir valstybės santykių apibrėžiantys teiginiai Graikijoje ir Romoje (garso įrašas, tekstas planšetėje, tekstas stende)

-
-
-
-

Politinės filosofijos deklaruojamos vertybės / dorybės:

4. Grupėje aptarę teoriją kartu įvardykite šios politinės filosofijos realizacijos stiprybes / silpnybes ir iš to išplaukiančias galimybes ir grėsmes.

Stiprybės 1. 2.	Silpnybės 1. 2.
Galimybės 1. 2.	Grėsmės 1. 2.

Filosofijos realizacijos pavyzdys praktikoje:

Dorinis ugdymas (etika) 10–12 klasė

Užduotys grupei

Grupės nariai _____ (vardas, pavardė)

Tema: Valstybės filosofija ir praktinis jos realizavimas (Valstybės filosofija ir praktika)

KRIKŠČIONIŠKIEJI VIDURAMŽIAI

I veikla / stendas. „Pilietybės reikšmė“ – politinė filosofija – pamatiniai požiūrio taškai į valstybės ir asmenybės santykį.

Nuoroda stendo paieškai: tiesiog išminties meilė.

Užduotis: pasidaliję darbą grupėje išanalizuokite filosofų dr. N. Kardelio ir prof. A. Jokubaičio garso įrašus ir tekstinę medžiagą stende ir planšetėje, išskirkite krikščioniškosios valstybės sampratos pagrindinius filosofinius teiginius, teorijos silpnas ir stiprias vietas. Išanalizuotą teoriją pristatykite grupės nariams ir kartu išskirkite politinės teorijos ir jos galimos realizacijos privalumus ir trūkumus.

1. Pagrindiniai teorijos autoriai:

Laikotarpis

2. Pamatiniai asmens ir valstybės santykį apibrėžiantys teiginiai / prielaidos krikščioniškoje filosofijoje (garso įrašas, tekstas planšetėje, tekstas stende).

-
-
-
-

3. Politinės filosofijos deklaruojamos vertybės / dorybės:

Antikinės:

Teologinės:

4. Aptarę grupėje įvardykite šios politinės filosofijos realizacijos stiprybes / silpnybes ir iš to išplaukiančias galimybes ir grėsmes.

Stiprybės 1. 2.	Silpnybės 1. 2.
Galimybės 1. 2.	Grėsmės 1. 2.

Filosofijos realizacijos pavyzdys praktikoje:

Dorinis ugdymas (etika) 10–12 klasė

Užduotys grupei

Grupės nariai _____ (vardas, pavardė)

Tema. Valstybės filosofija ir praktinis jos realizavimas (Valstybės filosofija ir praktika)

MODERNYBĖ

I veikla / stendas. „Pilietybės reikšmė“ – politinė filosofija – pamatiniai požiūrio taškai į valstybės ir asmenybės santykį.

Nuoroda stendo paieškai: tiesiog išminties meilė.

Užduotis: pasidaliję darbą grupėje išanalizuokite filosofų dr. N. Kardelio ir prof. A. Jokubaičio garso įrašus ir tekstinę medžiagą stende ir planšetėje, išskirkite modernizmo valstybės sampratos pagrindinius filosofinius teiginius, teorijos silpnas ir stiprias vietas. Išanalizuotą teoriją pristatykite grupės nariams ir kartu išskirkite politinės teorijos ir jos galimos realizacijos privalumus ir trūkumus.

1. Pagrindiniai teorijos autoriai:

Laikotarpis

2. Pamatiniai asmens ir valstybės santykį apibūrinantys teiginiai / prielaidos modernioje filosofijoje (garso įrašas, tekstas planšetėje, tekstas stende).

-
-
-
-

3. Politinės filosofijos deklaruojamos vertybės / dorybės.

4. Aptarę grupėje įvardykite šios politinės filosofijos realizacijos stiprybes / silpnybes ir iš to išplaukiančias galimybes ir grėsmes.

Stiprybės 1. 2.	Silpnybės 1. 2.
Galimybės 1. 2.	Grėsmės 1. 2.

Filosofijos realizacijos pavyzdys praktikoje:

Dorinis ugdymas (etika) 10–12 klasė

Užduotys grupei

Grupės nariai _____ (vardas, pavardė)

Tema: Valstybės filosofija ir praktinis jos realizavimas (Valstybės filosofija ir praktika)

LIBERALIZMAS

I veikla / stendas. „Pilietybės reikšmė“ – politinė filosofija – pamatiniai požiūrio taškai į valstybės ir asmenybės santykį.

Nuoroda stendo paieškai: tiesiog išminties meilė.

Užduotis: pasidaliję darbą grupėje išanalizuokite filosofų dr. N. Kardelio ir prof. A. Jokubaičio garso įrašus ir tekstinę medžiagą stende ir planšetėje, išskirkite liberalizmo valstybės sampratos pagrindinius filosofinius teiginius, teorijos silpnas ir stiprias vietas. Išanalizuotą teoriją pristatykite grupės nariams ir kartu išskirkite politinės teorijos ir jos galimos realizacijos privalumus ir trūkumus.

1. Pagrindiniai teorijos autoriai:

Laikotarpis

2. Pamatiniai asmens ir valstybės santykį apibrėžiantys teiginiai / prielaidos liberalioje filosofijoje (garso įrašas, tekstas planšetėje, tekstas stende).

-
-
-
-

3. Politinės filosofijos deklaruojamos vertybės / dorybės.

4. Aptarę grupėje įvardykite šios politinės filosofijos realizacijos stiprybes / silpnybes ir iš to išplaukiančias galimybes ir grėsmes.

Stiprybės 1. 2.	Silpnybės 1. 2.
Galimybės 1. 2.	Grėsmės 1. 2.

Filosofijos realizacijos pavyzdys praktikoje:

Dorinis ugdymas (etika) 10–12 klasė

Tema: Valstybės filosofija ir praktinis jos realizavimas (Valstybės filosofija ir praktika)

MARKSIZMAS

Užduotys grupei

Grupės nariai _____ (vardas, pavardė)

I veikla / stendas. „Pilietybės reikšmė“ – politinė filosofija – pamatiniai požiūrio taškai į valstybės ir asmenybės santykį.

Nuoroda stendo paieškai: tiesiog išminties meilė.

Užduotis: pasidaliję darbą grupėje išanalizuokite filosofų dr. N. Kardelio ir prof. A. Jokubaičio garso įrašus ir tekstinę medžiagą stende ir planšetėje, išskirkite marksistinės valstybės sampratos pagrindinius filosofinius teiginius, teorijos silpnas ir stiprias vietas. Išanalizuotą teoriją pristatykite grupės nariams ir kartu išskirkite politinės teorijos ir jos galimos realizacijos privalumus ir trūkumus.

1. Pagrindiniai teorijos autoriai:

Laikotarpis:

2. Pamatiniai asmens ir valstybės santykį apibrėžiantys teiginiai / prielaidos marksistinėje filosofijoje (garso įrašas, tekstas planšetėje, tekstas stende).

-
-
-
-

3. Politinės filosofijos deklaruojamos vertybės / dorybės.

4. Aptarę grupėje įvardykite šios politinės filosofijos realizacijos stiprybes / silpnybes ir iš to išplaukiančias galimybes ir grėsmes.

Stiprybės 1. 2	Silpnybės 1. 2.
Galimybės 1. 2.	Grėsmės 1. 2.

Filosofijos realizacijos pavyzdys praktikoje:

Dorinis ugdymas (etika) 10–12 klasė

Tema: Valstybės filosofija ir praktinis jos realizavimas (Valstybės filosofija ir praktika)

POSTMODERNIZMAS

Užduotys grupei

Grupės nariai _____ (vardas, pavardė)

I veikla / stendas. „Pilietybės reikšmė“ – politinė filosofija – pamatiniai požiūrio taškai į valstybės ir asmenybės santykį.

Nuoroda stendo paieškai: tiesiog išminties meilė.

Užduotis: Pasidaliję darbą grupėje išanalizuokite filosofų dr. N. Kardelio ir prof. A. Jokubaičio garso įrašus ir tekstinę medžiagą stende ir planšetėje, išskirkite postmodernizmo valstybės sampratos pagrindinius filosofinius teiginius, teorijos silpnas ir stiprias vietas. Išanalizuotą teoriją pristatykite grupės nariams ir kartu išskirkite politinės teorijos ir jos galimos realizacijos privalumus ir trūkumus.

1. Pagrindiniai teorijos autoriai:

Laikotarpis

2. Pamatiniai asmens ir valstybės santykį apibrėžiantys teiginiai / prielaidos krikščioniškoje filosofijoje (garso įrašas, tekstas planšetėje, tekstas stende).

-
-
-
-

3. Politinės filosofijos deklaruojamos vertybės / dorybės.

4. Aptarę grupėje įvardykite šios politinės filosofijos realizacijos stiprybes / silpnybes ir iš to išplaukiančias galimybes ir grėsmes.

Stiprybės 1. 2.	Silpnybės 1. 2.
Galimybės 1. 2.	Grėsmės 1. 2.

Filosofijos realizacijos pavyzdys praktikoje:

POLITINĖ FILOSOFIJA – istorinės raidos bruožai**Užduotis visiems mokiniams**

Aptarę visas išanalizuotas politines filosofijas, užpildykite lentelę ir remiantis ja namuose parenkite politinių filosofijų pristatymą klasei.

	Pamatinis principas(-ai)	Vertybės	Stiprybės	Grėsmės
Antika				
Krikščioniškieji viduramžiai				
Modernybė				
Liberalizmas				
Marksizmas				
Postmodernizmas				

2 PRIEDAS

Dorinis ugdymas (etika) 10–12 klasė

Tema: Ideologija, politinės pažiūros ir politinės partijos. Kaip suderinti politiką ir moralę?
2 veikla. „Rinkimai“, laikraštis. „Apsisprendimas“, 3 psl.

Užduotys grupei

Grupės nariai _____ (vardas, pavardė)

- Suradę informacijos stendą suplanuokite grupės tiriamąjį darbą, pasirinkite tinkamus darbo metodus, pasidalykite darbais ir prisiimkite asmeninę atsakomybę už bendrą grupės rezultatą.
- Ištyrinę stendo „Rinkimai“ schemą ir medžiagą darbo lapuose, paaiškinkite, pagal kokius kriterijus partijos skiriamos į kairiąsias ir dešiniąsias, savo lapuose pažymėkite, kurioje schemos vietoje partijos save pozicionuoja.
- Schemoje pažymėkite savo inicialu, kur pagal ideologines pažiūras pozicionuotumėte save.
- Ištyrinę laikraščio 3 puslapio „Apsisprendimas“ medžiagą, identifikuokite, kokią ideologiją ir kokias vertybes transliuoja konkrečios partijos Lietuvoje, kurios partijos pagal savo ideologiją lengvai galėtų sudaryti koaliciją, o kurios, tikėtina, nesudarys.
- Palyginkite klasikines partijų ideologijas su Lietuvos kontekstu ir įvertinkite esamą situaciją.
- Atlikę testą įvardykite sau, kokios partijos (-ų) ideologija artimiausia, kokios partijos programai pritartumėte. Testo rezultatą pasilyginkite su savo vietos pažymėjimu schemoje. Aptarkite, kaip dera politika ir moralė.
- Surenkite slaptą balsavimą, kurios partijos atstovų / rinkėjų būtų daugiausia jūsų komandoje.

Darbo priemonės: planšetė, rašiklis, pakietinimo lentelė, užduoties lapai (duoda mokytojas), rinkimų biuletenis / popieriaus lapelis, imituojantis rinkimų biuletenį (duoda mokytojas).

Klausimas – už kokią partinę ideologiją / partiją aš balsuočiau rinkimuose?

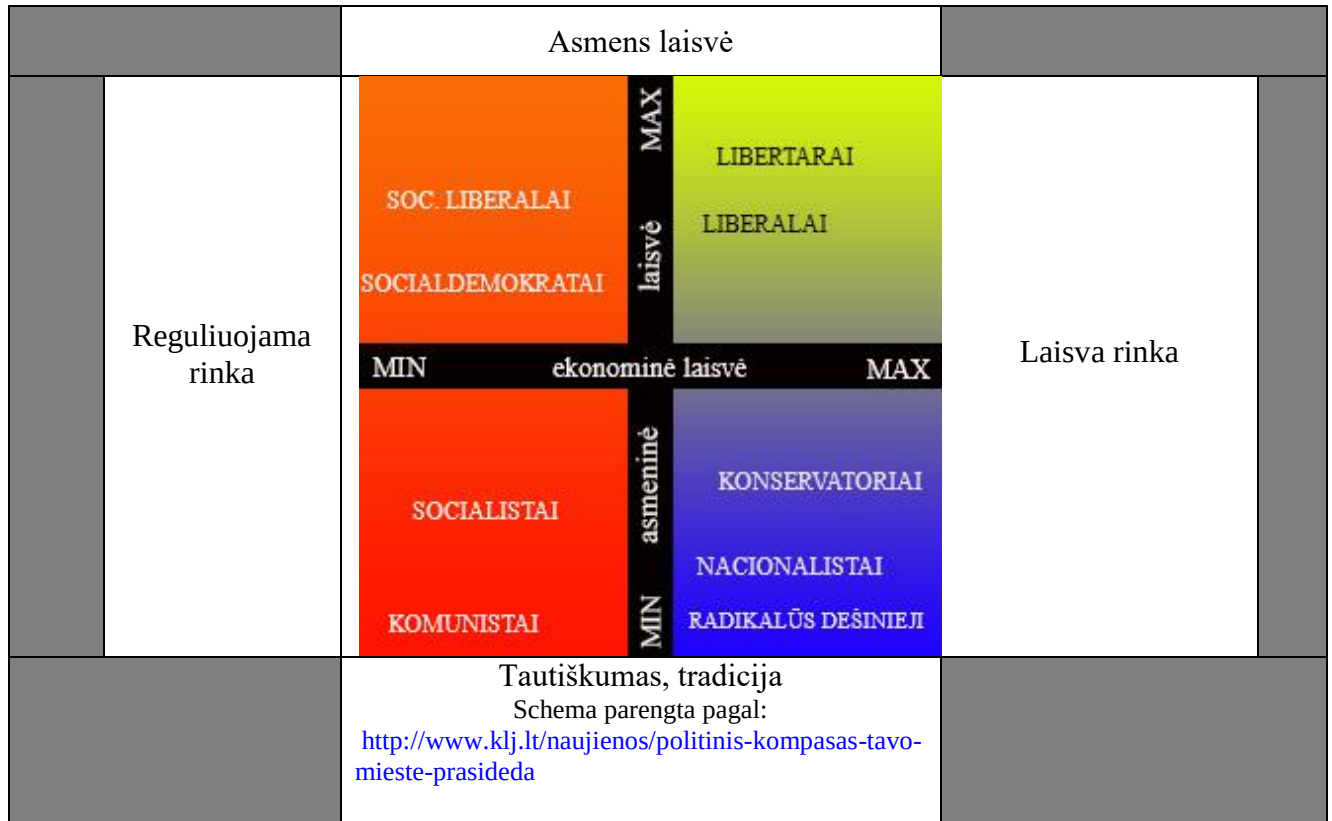
 Politinė kairė	Politinė dešinė 
Lygybė viršiau laisvės	Laisvė viršiau lygybės
Visuomeninė nuosavybė	Privati nuosavybė
Maksimali valstybė (maksimalaus valstybės dalyvavimo individo gyvenime siekis manant, kad tai atitinka darbo interesus)	Minimali valstybė (minimalus valstybės kišimasis į asmens gyvenimą – tokiu būdu atstovaujami kapitalo interesai)
Darbo, darbuotojų interesai	Kapitalo, darbdavių interesai
Socialinis teisingumas	Teisingumas
Šaltinis: A.V. Indriūnas, J.G. Siaurukas. Socialinis liberalizmas ir kitos politinės ideologijos. Vilnius. Firidas, 2006.	

1. Visi drauge išanalizuokite stende esančią schemą, lapuose esančią lentelę ir paaiškinkite, pagal kokį / kokius kriterijus partijos skiriamos į kairiąsias ir dešiniąsias.

2. Išanalizavę kairiųjų ir dešiniųjų partijų ideologijų skirtumus, užpildykite lentelę, remdamiesi laikraščio „Rinkimai“ 3 psl. medžiaga.

Partija	Kairė / dešinė	Vertybės	Kokios problemos ir sprendimai	Į kokią partiją panašu / su kuo galėtų bendradarbiauti?
LRLS (Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)				
TS-LKD (Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai) konservatoriai				
LVŽS (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga)				
LSDP (Lietuvos socialdemokratų partija)				
TT (Partija Tvarka ir teisingumas)				
LLRA -KŠS (Lietuvos lenkų rinkimų akcija – Krikščioniškų šeimų sąjunga)				

3. Schemoje raidėmis pažymėkite, kaip šiandien Lietuvos Respublikos Seime dirbančios partijos save pozicionuoja. Savo inicialais pažymėkite savo ideologinę poziciją.



4. Lentelės grafose nuosekliai sudėliokite kairiąsias ir dešiniąsias partijas, naudokitės 2-os užduoties lentelėje surašytais Lietuvos partijomis.

Kairieji				Dešinieji			

5. Palyginę 3-ios užduoties schemą ir partijų sau priskiriamas pozicijas, paaiškinkite, kaip Lietuvos partijų ideologija atitinka klasikinį kairiųjų ir dešiniųjų partijų susiskirstymą. Kaip vertinate tokią situaciją? Teiginį pagrįskite.

6. Atlikę laikraščio „Rinkimai“ 3 psl. testą „Politinis kompasas“ įvardykite sau, kokios partijos (-ų) ideologija artimiausia, kokios partijos programai pritartumėte. Testo rezultatą pažymėkite savo schemoje kryžiu, palyginkite su savo pažymėta vieta schemoje (3 užduotis).

7. Ką pasakytumėte apie kandidatą, kuris atstovauja jau trečiai politinei partijai per pastaruosius 15 metų?

8. Ar partijos narys atstovauja tik savo pozicijai? Savo nuomonę pagrįskite argumentais?

9. Kas nutinka, jei partijos nario vertybinės pažiūros kardinaliai skiriasi nuo jo atstovaujamos partijos ideologijos?

10. Apibendrindami šią temą, klasėje surenkite „Rinkimus“. Ant lapelio anonimiškai parašykite, kokios partijos Lietuvoje ideologijai pritariate, kokiai partijai atstovautumėte. Lapelius sulankstykite, sumeskite į „balsadėžes“. Kokios partijos būtų išrinktos, jei balsuotų tik jūsų klasė.

Kairiųjų:

Dešiniųjų:

Partijos:

DORINIS UGDYMAS (KATALIKŲ TIKYBA)**KOKIAS PILIETIŠKUMO PAMOKAS
GALĖTUME IŠMOKTI IŠ KATALIKŲ
ŠVIETĖJU VEIKLOS?****KLASĖ: 9–10 (I–II GIMNAZIJOS)***Tomas Bartkus,**Irena Jonikaitė,**Renata Markevičienė***UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS**

Bendrosios: socialinė pilietinė – aktyviai dalyvauja bendruomenės gyvenime, veikia kitų labui, vadovaujasi demokratijos vertybėmis. Myli tėvynę, vertina šalies ir pasaulio paveldą, rūpinasi kitų ir aplinkos saugumu; pažinimo – siekia pažinti save, domisi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, jos raida.

Dalykinė: katalikų tikybos: bendravimas, sutarimas. Aptarti tautiškumo ir pilietiškumo svarbą.

Suvokti savo ryšį su visuomene ir tauta. Ugdytis atsakomybę už savo tautos likimą, perimtas ir kuriamas kultūrinės ir dvasinės vertybės.

MOKYMOSI UŽDAVINYS

Mokiniai, dirbdami grupėmis Valstybės pažinimo centre, kurdami asociacijas svarbiems žodžiams, surinks kuo daugiau informacijos apie katalikų švietėjus, jų veiklą Lietuvoje ir apibūdins esminius valstybę kuriančio *piliečio* asmenybės bruožus, remdamiesi katalikų švietėjų veikla.

MOKYMOSI VEIKLOS

1 veikla. Asociacijų kūrimas.

2 veikla. Ką žinome apie asmenybes iš vyskupijų sąrašo?

3 veikla. Trys Lietuvai reikšmingos asmenybės.

**VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO
EKSPOZICIJOS**

Diskusijų erdvė (II a.)

Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ (I a.)

Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ (-I a.)

1 veikla. Asociacijų kūrimas.

Trukmė: 15 min.

Metodai: darbas grupėse – žaidimas, aptarimas.

Priemonės: popieriaus lapai, pieštukai ar rašikliai.

- Pirmiausia mokiniai supažindinami su Valstybės pažinimo centru ir šios pamokos tikslais. Motyvuojama sužadinant jų norą bendradarbiauti ir kuo daugiau sužinoti.
- Mokiniai pasiskirsto į grupes po 4–5 ir

**VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI
MUZIEJAUS EKSPONATAI**

Diskusijų erdvė (II a.)

INTEGRACIJA**Teminė**

Etika – kokios nuostatos – nesikišimo į politiką ar pilietinio dalyvavimo – man artimesnės? Asmens teisių, laisvių ir pareigų sąsajos demokratinėje visuomenėje. Kiek mums svarbios demokratijos vertybės: pagarba asmens

sugalvoja grupės pavadinimus. - Grupės rungtiasi tarpusavyje, kuri surašys per 2 minutes kuo daugiau <i>asociacijų</i>, susijusių su Lietuvos valstybės gyvenimo kontekstu: <i>pirmoji</i> – kuo daugiau asociacijų su žodžiu pasiaukojimas; <i>antroji</i> – kuo daugiau asociacijų su žodžiu patriotizmas; <i>trečioji</i> – kuo daugiau asociacijų su žodžiu pilietiškumas; <i>ketvirtoji</i> – kuo daugiau asociacijų su žodžiu laisvė. - Mokiniai turi išvardyti bent po penkiolika asociacijų iš kiekvienos grupės. Parašytus žodžius grupės palygina ir išrenka esmines, sutampančias mintis-asociacijas, jas pabraukia ir įsidėmi. - Tada suskaičiuojami šio žaidimo taškai – po <i>vieną tašką</i> už kiekvieną asociaciją. Mokytojas pasižymi komandą, kuri sugalvojo ir parašė daugiausia prasmingų asociacijų. - Aptarimas – trumpa diskusija susėdus ratu: Kada tampame sąmoningais piliečiais? Kaip pilietybė susijusi, pvz., su pasu, teise balsuoti, tėvų pilietybe, gyvenamąja vieta? - Mokytojas po diskusijos įveda mokinius į tolesnę veiklą ir paaiškina, kad Lietuvos istorijoje žinome daug iškilių asmenybių	teisėms ir laisvėms, įstatymams, tolerancija, aktyvi pilietinė pozicija, nusiteikimas siekti dialogo, atsakomybė? Kas yra demokratinė visuomenė ir demokratijos vertybės? Svarbiausi demokratinės visuomenės požymiai ir principai (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškumo pagrindai – pilietinė atsakomybė ir pareiga. Piliečio laisvės ir teisės. Pagrindinės demokratijos vertybės (9–10 kl.). Lietuvių kalba ir literatūra – siūlomos temos, kuriomis diskutuojama, sakomos kalbos ir rašomi tekstai: Asmuo ir visuomenė. Visuomeniškumas ir egoizmas. Asmuo ir tauta. Asmens ir tautos tapatybė. Tautinė savigarba ir pagarba kitoms tautoms. Lietuvos valstybė ir tautinės bendrijos. Tautiškumas ir pilietiškumas (9–10 kl.).
---	--

2 veikla. Ką žinome apie asmenybes iš vyskupijų sąrašo? Trukmė: 20 min. Metodai: darbas tose pačiose grupėse, metodas – pažinimo laiptai. Priemonės: pieštukai ar rašikliai, dalomoji medžiaga (1 priedas „35 Iškilių asmenų sąrašas“, 2 priedas „Pažinimo lygių lentelė“). • Mokiniai, gavę Lietuvos vyskupijų asmenų vardų pavardžių sąrašą, galvoja, ką prisimena ir pasako grupės nariams apie žmones, kuriuos žino. • Atidžiai peržvelgia pažinimo kriterijus 2 priede ir pagal juos trumpai aptaria asmenybes, kurias žino. Grupės atstovas pildo trijų grafų lentelę. Atlikę šią užduotį, mokiniai suskaičiuoja taškus ir įvertina savo grupės žinių lygį – simboliškai atsistoja ant pasirinkto aukšto tinkamų laiptelių. Paplojama tai grupei, kuri surinko daugiausia taškų ir atsistojo aukščiausiai. • Mokytojas trumpai pakomentuoja grupių darbą, kaip pasikalbėję vienas su kitu jau daug sužinojo. Susumuoja grupių šios veiklos taškus. Toliau pasiūlo tęsti pažinimo kelią 1 aukšte ir ieškoti daugiau informacijos apie žymius, Lietuvos valstybei nusipelnčius katalikus pagal išvardytus kriterijus.	VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO ERDVĖ Laiptai. INTEGRACIJA Teminė Katalikų tikyba – skirtingos tarnystės. Kas yra pašaukimas? Kaip žmogaus pašaukimą tarnystei atskleidžia Šv. Pauliaus laišakai? Šventosios Dvasios dovanų paskirtis. Kaip suprasti šventumą ir kodėl verta jo siekti? Kodėl šventumas daug kam atrodo kaip laisvės ir pilnatvės suvaržymas geriausia prasme? (9–10 kl.). Etika – kaip suprantu sąvokas lyderis ir autoritetas? Ką reiškia būti autoritetu arba lyderiu? Kokios savybės būdingos lyderiams ir autoritetams? Kas man yra autoritetas ir kodėl? Ar noriu būti, ar esu, ar galiu būti lyderis kurioje nors veikloje? (9–10 kl.). Tarpdalykinė Pilietiškojo pagrindai – suvokti, kad tautos gerovė ir išlikimas priklauso ir nuo asmeninio indėlio. Nagrinėti valdžios atsiskaitomumo (tarnavimo) juos išrinkusiems piliečiams pavyzdžius (9–10 kl.).
3 veikla. Trys Lietuvai reikšmingos asmenybės. Trukmė: 20 min. Metodai: darbas trijose grupėse, Centro informacijos paieška, skaitymas. Priemonės: naudojami planšetiniai kompiuteriai ir dalomoji medžiaga (3 priedas). • Dirbama tose pačiose grupėse, o jei jų • buvo keturios – paskutinės nariai išskirstomi į tris pirmesnes grupes. • Kiekvienai grupei skiriama užduotis per 10 min. susipažinti su stendais ir rasti informacijos apie tris Lietuvai reikšmingus katalikus, atkreipiant dėmesį į asmens savybes, gyvenimo laikotarpį ir nuveiktus darbus. Mokytojas žino, kad šioje salėje mokiniai gali rasti informacijos apie šias asmenybes: ○ Juozą Girnių; ○ Balį Vaičėną; ○ Jadvygą Šiliauskaitę-Bieliauskienę ir kt.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“ (I a.). INTEGRACIJA Teminė Katalikų tikyba – skirtingos tarnystės. Kas yra pašaukimas? Kaip žmogaus pašaukimą tarnystei atskleidžia Šv. Pauliaus laišakai? Šventosios Dvasios dovanų paskirtis. Kaip suprasti šventumą ir kodėl verta jo siekti? Kodėl šventumas daug kam atrodo kaip laisvės ir pilnatvės suvaržymas geriausia prasme? (9–10 kl.). Etika – kaip suprantu sąvokas lyderis ir autoritetas? Ką reiškia būti autoritetu arba lyderiu? Kokios savybės būdingos lyderiams ir autoritetams? Kas man yra autoritetas ir kodėl? Ar noriu būti, ar esu, ar galiu būti lyderis kurioje nors veikloje? Ar didžiųjų Lietuvos istorinių asmenybių nuopelnai atspindi

• Mokiniai turi išvardyti nuo 5 iki 10 teiginių apie kiekvieną asmenybę. Savanoris – grupės atstovas parašo surinktą bendrą informaciją į pateiktą 3 priedą. • Pirmoji grupė pasako 1 asmenybės pavardę ir per porą minučių išvardija visus, kiek tik sužinojo, teiginius apie ją. Kol jie vardija, kitos grupės nariai pasižymi, kurios žinios sutampa su jų grupės įrašais 1 stulpelyje. Pasibaigus dviem minutėms, grupės gali pridurti, ką pirmoji komanda paminėjo, o ką praleido. • Taip kitos grupės paeiliui pristato antrą ir trečią katalikus švietėjus pagal kriterijus: jų biografiją, istorinį laikotarpį, asmens bruožus ir darbų reikšmę Lietuvos valstybei. • Tada suskaičiuojami visų grupių taškai – kiekviena gauna <i>po vieną tašką</i> už kiekvieną teiginį. Mokytojas susumuoja šios užduoties grupių taškus ir pakviečia nusileisti į kitą erdvę – tęsti pažintį su asmenybėmis ir jų giminėmis.	moralinius visuomenės principus? Kas yra moralinis, o kas – politinis autoritetas? (9–10 kl.). Tarpdalykinė. Pilietiškojo pagrindai – visuomenės pažinimas ir tyrinėjimas: suvokti, kad tautos gerovė ir išlikimas priklauso ir nuo asmeninio indėlio. Nagrinėti valdžios atsiskaitomumo (tarnavimo) juos išrinkusiems piliečiams pavyzdžius; <i>Lietuva ir tarptautinė bendrija</i>: asmens, šeimos ir tautos ryšys. Paveldas, jo pažinimas, vertinimas, tausojimas, puoselėjimas (9–10 kl.). Istorija – aiškinasi žmogaus pasaulėžiūros ir kultūros pokyčius XIX a.–XX a. pradžios ir moderniajame pasaulyje ir Lietuvoje. Nagrinėja kasdienį žmonių gyvenimą pasaulyje ir Lietuvoje XIX–XX a. Pasirinktinai nagrinėja kelių svarbiausių pasaulio ir Lietuvos visuomenės, mokslo ir kultūros atstovų veiklą (9–10 kl.).
4 veikla. Iškilų asmenybių gimtinės. Trukmė: 20 min. Metodai: tęsiamas darbas trijose grupėse, informacijos paieška, skaitymas. Priemonės: planšetiniai kompiuteriai ir dalomoji medžiaga, rašikliai, pieštukai (1 priedas). • Kiekvienos grupės narių prašoma, naudojant planšetinius kompiuterius, perskaityti užkoduotą stendo „Mano gimtinė“ informaciją apie žymių Lietuvos žmonių – katalikų švietėjų gimtines. • Siūloma atkreipti dėmesį į šias stende „Mano gimtinė“ pristatomas Lietuvos asmenybės: kur gyveno Aleksandras Stulginskis, Stasys Šalkauskis, F. Nijolė Sadūnaitė, Adelė Dirsytė, Jonas Žemaitis, kun. Vladas Jurgutis, Antanas Maceina, Pranas Dovydaitis, Juozas Lukša – Daumantas, pal. Jurgis Matulaitis, Joana Pavalkytė-Griniūnienė, Bernardas Brazdžionis, Tėvas Stanislovas, Juozas Tumas Vaižgantas. • Grupių nariai papildomai peržiūri Lietuvos vyskupijų žemėlapi ir baigia pildyti 1 priedą („Asmenybių gimtinių sąrašą“), kiek pavyko sužinoti – kokiais žmonėmis turtingos Lietuvos gyvenvietės. • Dabar mokinių grupės išvardija kiekvienos vyskupijos švietėjus, kurių gimtines sužinojo ir įsivertina <i>po vieną tašką</i> už kiekvieną gyvenvietę.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI -I a. Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“, stendas „Mano gimtinė“ INTEGRACIJA Teminė Katalikų tikyba – skirtingos tarnystės. Kas yra pašaukimas? Kaip žmogaus pašaukimą tarnystei atskleidžia Šv. Pauliaus laiška? Šventosios Dvasios dovanų paskirtis. Kaip suprasti šventumą ir kodėl verta jo siekti? Kodėl šventumas daug kam atrodo kaip laisvės ir pilnatvės suvaržymas geriausia prasme? (9–10 kl.). Tarpdalykinė Geografija – susipažįsta su pagrindinėmis Lietuvoje ir pasaulyje paplitusiomis religijomis (krikščionybė, islamu, budizmu). Aplinkos pažinimas ir tyrimas. Mokosi sudaryti aplinkos tyrimo planą. Aiškinasi duomenų radimo, kaupimo, analizavimo būdus. Naudodamiesi geografinės informacijos šaltiniais, mokosi atlikti gamtinius, socialinius ir ekonominius tyrimus, spręsti problemas, daryti išvadas (9–10 kl.).

NAMŲ DARBAI

Siūlomi keli variantai mokytojo nuožiūra.

Pasidomėkite vietovėje, kurioje gyvenate, žymaus asmens biografija ir švietėjiška veikla. Parenkite pristatymą apie šį žmogų ir 5–7 klausimus užduočiai „Protų mūšis“.

Parašykite sveikinimą-padėką asmenims (-iui), su kuriais (-iuo) susipažinote ir kurie prisidėjo prie Lietuvos Nepriklausomybės (at)kūrimo. Pavyzdžiui, mokiniai galėtų parašyti atviruką Lietuvos vyskupams ar kitiems visuomenės veikėjams. Mokytojas pasirūpina, kad būtų galima gauti Valstybės pažinimo centro antspaudą ant voko.

O dėl mirusių asmenų – galima parašyti maldą už juos, padėką Dievui.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 5–10 min.

Pirmasis aukštas, Amfiteatro zona.

Mokiniai kviečiami atsisėsti pusračiu: viena komanda, kita komanda, trečia komanda pristato savo rezultatus. Mokytojas suskaičiuoja bendrus grupių taškus už keturiose veiklose įgytas žinias ir paskelbia laimėtojus, kuriai komandai geriausiai sekėsi.

Trumpa diskusija-refleksija pagrindine pamokos tema: Kokias pilietiškumo pamokas išmokome iš Lietuvos katalikų švietėjų?

Įsivertinimui siūlomas pavyzdys „Termometras“ (4 priedas).

VERTINIMAS

Mokytojas iš anksto paaiškina kriterijus, kad įvertins mokinius, atsižvelgiant į surinktus grupėse taškus, kaupiamuoju balu už kūrybingumą, dėmesingumą, aktyvumą, bendradarbiavimą, planšečių naudojimą, pilietinę refleksiją, istorinę atmintį (namų darbus).

NAUDINGOS NUORODOS

Katalikai.lt ; Bernardinai.lt; vyskupijų internetinės prieigos.

Paulius Subačius. *Dvidešimt penkeri 1988–2013 religinės laisvės metai*. 2 tomai.

Krikščionybės Lietuvoje istorija. Sudarytojas Vytautas Ališauskas, nuo 343 psl.

DALOMOJI MEDŽIAGA

1 PRIEDAS

Kaišiadorių vyskupija

Jonas Ivanauskas g. 1960
Teofilis Matulionis 1873–1962

Kauno arkivyskupija

Adelė Dirsytė 1909–1955
Aleksandras Stulginskis 1885–1969
Algirdas Mykolas Dobrovolskis–Tėvas
Bernardas Brazdžionis 1907–2002
Jonas Mačiulis – Maironis 1862–1932
Juozas Tumas Vaižgantas 1869–1933
Kęstutis Kėvalas g. 1972
Lionginas Virbalas g. 1961
Mečislovas. Reiny (1884–1953)
Sigitas Tamkevičius g. 1938
Stanislovas OFM 1918–2005
Vincentas Sladkevičius 1920–2000

Vilkaviškio vyskupija

Antanas Maceina 1908–1987
Joana Pavalkytė Griniūnienė 1865–1918
Juozas Lukša – Daumantas 1921–1951
Pal. Jurgis Matulaitis 1871–1927
Pranas Dovydaitis 1886–1942
Pranas Kuraitis 1883–1964
Vaclovas Aliulis 1921–2015

Panevėžio vyskupija

Balys Vaičėnas 1915–1951
Jonas Kauneckas g. 1938
Juozas Girnius 1915–1994
Kazys Pakštas 1893–1960

Šiaulių vyskupija

Eugenijus Bartulis g. 1949
Stasys Šalkauskis 1886–1941

Telšių vyskupija

Benediktas Jurčys OFM g. 1952
Jadvyga Šiliauskaitė-Bieliauskienė 1929–2009
Jonas Boruta g. 1944
Jonas Žemaitis 1909–1954
Justinas Staugaitis (1866–1943)
Vladas Jurgutis 1885–1966

Vilniaus arkivyskupija

Arūnas Peškaitis g. 1962
Astijus Kungys OFM g. 1963
F. Nijolė Sadūnaitė g. 1938
Gintaras Grušas g. 1961
Juozas Audrys Bačkis g. 1937

GRUPIŲ DARBO LAPAS:

Pažinimo lygių lentelė

2 PRIEDAS

Pažinimo kriterijai	Visai nežinome apie šiuos žmones	Šiek tiek žinome, norėtume daugiau	Labai gerai žinome šiuos asmenis
Biografija, išsilavinimas			
Visuomeninė-pilietinė veikla			
Kūryba			
Titulai, pareigos, apdovanojimai			
Taškai	0	1	2

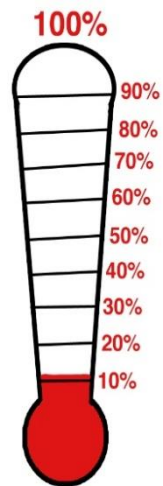
3 PRIEDAS

MOKINIO VARDAS, GRUPĖS PAVADINIMAS _____

Pažinimo kriterijai	1 asmenybė	2 asmenybė	3 asmenybė
	(Vardas, pavardė)	(Vardas, pavardė)	(Vardas, pavardė)
Gyvenimo metai, biografijos faktai			
Istorijos laikotarpis: kas tuo metu vyko Lietuvoje, pasaulyje			
Asmens bruožai išreikšti darbais, pvz., protingas – rašė knygas			
Reikšmė Lietuvos valstybei, kultūrai: kuo pagrįstas pristatymas Valstybės pažinimo centre			
Taškai	1–10	1–10	1–10

4 PRIEDAS

GRUPĖS ĮSIVERTINIMO METODAS „TERMOMETRAS“



Tavo pastangos

**LAISVĖ IR SEKULIARIZACIJA:
KRIKŠČIONIŲ DALYVAVIMAS
SPRENDŽIANT PROBLEMAS
VISUOMENĖJE**

KLASĖ: 11–12 (III–IV GIMNAZIJOS)

Tomas Bartkus,

Irena Jonikaitė,

Renata Markevičienė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: socialinė pilietinė – sąžiningas, atsakingas, gerbia ir toleruoja kitus, aktyviai dalyvauja bendruomenės gyvenime, veikia kitų labui, vadovaujasi demokratijos vertybėmis. Myli tėvynę, vertina šalies ir pasaulio paveldą, rūpinasi kitų ir aplinkos saugumu; kultūrinė – yra sąmoningas, atsakingas ir kūrybingas kultūros procesų dalyvis, puoselėjantis artimiausios aplinkos, šalies tautinę ir demokratinę kultūrą, pasaulio paveldą.

Dalykinė: bendravimas ir sutarimas – svarsto globalios visuomenės pasiekimus, gyvavimo principus ir kylančias problemas, siūlo sprendimo būdus. Apmąsto bendros gerovės principus ir asmeninį indėlį ją kuriant.

MOKYMOSI UŽDAVINYS

Naudodamiesi Valstybės pažinimo centro stendų informacija, mokiniai interpretuos ir sistemins užuominas, kad paaiškintų laisvės ir sekuliarizacijos visuomenėje probleminę situaciją, grupėse diskutuos apie dvi aktualiausias problemas ir pateiks jų sprendimo būdus, pagrįstus krikščionių pilietinio dalyvavimo nuostatomis valstybėje siekiant bendrojo gėrio.

MOKYMOSI VEIKLOS

1 veikla. Laisvė ir...

2 veikla. Visuomenės tradicijų ir politinės minties kaita.

3 veikla. Žmogaus teisių ir laisvių apsaugos problemos ir jų sprendimo būdai sekularioje visuomenėje.

4 veikla. Dalyvavimas pilietinės iniciatyvose ir akcijose.

**VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO
EKSPOZICIJOS**

Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“

Skaitykla

1 veikla. Laisvė ir... Trukmė: 15 min. Metodai: darbas grupėse, pristatymas (4 salė). Priemonės: dalomoji medžiaga su „užuominomis“ (1 priedas). Pirmiausia mokiniai supažindinami su Valstybės pažinimo centru ir kompetencijų ugdymo tikslais. Mokiniai motyvuojami sužadinant jų smalsumą: pateikiamos užuominos ir sudaroma galimybė susėsti ir diskutuoti grupėmis. Atidžiai perskaitę gautas užuominas, mokiniai skatinami sugalvoti probleminės situacijos šiuolaikinėje visuomenėje pavadinimą „Laisvė ir ...“, t. y. įvardyti sąvoką <i>sekuliarizacija</i>. Interpretuodami užuominas, mokiniai raginami iškelti pirminę hipotezę ir pristatyti: kas yra sekuliarizacija ir kaip ji susijusi su laisve šiuolaikinėje visuomenėje. <i>Patarimai, rekomendacijos mokytojui</i> Užuominos ir šaltiniai turi būti <u>adekvatūs</u> – tiesiogiai susiję su <i>sekuliarizacijos</i> sąvoka (Bažnyčios ir valstybės atskyrimu, o ne visomis moralinėmis pasaulio problemomis). Bet mokiniams iš anksto nereikia pasakyti šios sąvokos, kad atspėtų.	INTEGRACIJA Teminė Katalikybė ir pasaulio religijos – ar visuomenėje remiamasi teisingumo, solidarumo, universalumo principais? Kaip įveikti neteisingumo apraiškas? Ar krikščioniškasis socialinis mokymas daro įtaką visuomenei? (11–12 kl.). Filosofinė etika – kodėl privalome įsipareigoti kitiems? Nagrinėjama racionalistinė etikos kryptis, grindžiama pareigos kaip esminio ir visuotinio moralės dėsno įsisąmoninimu, humanistinis požiūris ir literatūros veikėjų, veikiančių iš pareigos, pavyzdžiai (11–12 kl.). Tarpdalykinė Teisė – kodėl mums svarbi Konstitucija? Kokia yra Konstitucijos politinė ir teisinė reikšmė? Kokia yra Konstitucijos teisinė galia? Kokia yra teisinės valstybės esmė ir pagrindai? Kokia yra Konstitucijos reikšmė, nustatant žmogaus (piliečio) ir valstybės (valstybės institucijų) santykį? Kokius visuomeninius santykius reguliuoja Konstitucija? Kaip gali būti užtikrinamas tiesioginis Konstitucijos veikimas (11–12 kl.). Istorija – Lietuvos Respublikos Konstitucija apie valstybės funkcionavimą, institucijas ir visuomenę. Konstitucijos nuostatų įgyvendinimas. Lietuvos Respublikos kultūra ir švietimas – kaitos priežastys, sąlygos ir pokyčiai (11–12 kl.).
---	--

2 veikla. Visuomenės tradicijų ir politinės minties kaita. Trukmė: 15 min. Metodai: skaitymas ieškant pagrindimo, apibendrinimas (4 salė). Toliau mokiniai kviečiami paieškoti įrodymų „už“ arba „prieš“ savo iškeltoms hipotezėms ir apibrėžtims. - Savanoriai paeiliui skaito garsiai sukdami standą „Pilietybės reikšmė“. Mokiniai gali prašyti skaitančiojo sulėtinti tempą ar grįžti atgal ir atidžiai ieško stende, knygoje svarbios informacijos. Mokytojas klausia, ar konkrečios šiame stende pateiktos žinios patvirtino jų pirminį supratimą apie visuomenei būdingą laisvę, ar jų sekuliarizacijos supratimas pasikeitė. - Kai mokiniai išsako savo nuomonę, mokytojas apibendrina, ką šis standas parodo, ar pagrindžia teiginį, kad vis didėjanti	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS MEDŽIAGA Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992. INTEGRACIJA Teminė Katalikybė ir pasaulio religijos – ar visuomenėje remiamasi teisingumo, solidarumo, universalumo principais? Kaip įveikti neteisingumo apraiškas? Ar krikščioniškasis socialinis mokymas daro įtaką visuomenei? (11–12 kl.). Filosofinė etika – kodėl privalome įsipareigoti kitiems? Nagrinėjama racionalistinė etikos kryptis, grindžiama pareigos kaip esminio ir visuotinio moralės dėsno įsisąmoninimu, humanistinis požiūris ir literatūros veikėjų, veikiančių iš pareigos, pavyzdžiai (11–12 kl.). Tarpdalykinė Teisės pagrindai – kodėl mums svarbi Konstitucija? Kokia yra Konstitucijos teisinė galia? Kokia yra teisinės valstybės esmė ir pagrindai? Kokia yra
---	---

visuomenės laisvė susijusi su sekuliarizacija.	Konstitucijos reikšmė, nustatant žmogaus (piliečio) ir valstybės (valstybės institucijų) santykį? Istorija – Lietuvos Respublikos Konstitucija apie valstybės funkcionavimą, institucijas ir visuomenę. Konstitucijos nuostatų įgyvendinimas. Lietuvos Respublikos kultūra ir švietimas – kaitos priežastys, sąlygos ir pokyčiai (11–12 kl.).
--	---

3 veikla. Žmogaus teisių ir laisvių apsaugos problemos ir jų sprendimo būdai sekularioje visuomenėje. Trukmė: 35 min. Metodai: problemų kėlimas grupėse (4 salė), sprendimų priėmimas ir diskusija (5 skaityklos salė). Dalomoji medžiaga: Dabarties visuomenės problemų sąrašas (2 priedas); Lietuvos Respublikos Konstitucijos straipsniai; Katalikų Bažnyčios katekizmo ištraukos Priemonės: planšetiniai kompiuteriai. Dirbama grupėmis po keturis ar penkis narius. Mokiniamis pristatomas stendas „Pilietybės reikšmė“ ir Dabarties visuomenės problemų sąrašas. Jie turi išrinkti <u>dvi aktualiausias</u> mūsų valstybėje problemas pagal grupės narių požiūrį ir vėliau paaiškinti, kodėl taip nusprendė. Pavyzdžiui, gali pasinaudoti stendu ir nuplėšti du lapelius, kuriuose surašytos Lietuvos Respublikos Konstitucijos garantuojamos asmens teisės pagal svarbą, kurias pažeidus kyla aktualiausios visuomenės problemos. O tada trumpai pagrįsti, kodėl visų pirma išskyrė tą ir kitą teisę, jos pažeidimo problemas. Mokytojas atkreipia grupių dėmesį, kad vienas geriausių būdų sugalvoti, kaip inicijuoti pokyčius sprendžiant problemas – remtis specialistų patirtimi. <i>Pastabos ir patarimai mokytojui</i> • Paprašykite muziejaus darbuotojų, kad mokinių poroms darbui atneštų Lietuvos Respublikos Konstitucijos egzempliorius. • Katalikų bažnyčios katekizmo ištraukas: „Atsakomybė ir bendradarbiavimas“, „Pagarba žmogaus gyvybei“, „Eutanazija“, „Savižudybė“, galite parsisiųsti ir išspausdinti.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS MEDŽIAGA Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992. Str. 18; 19; 20; 21; 25; 26; 8; 39; 40; 45. INTEGRACIJA Teminė Katalikybė ir pasaulio religijos – ar visuomenėje remiamasi teisingumo, solidarumo, universalumo principais? Kaip įveikti neteisingumo apraiškas? Ar krikščioniškasis socialinis mokymas daro įtaką visuomenei? (11–12 kl.). Filosofinė etika – kodėl privalome įsipareigoti kitiems? Nagrinėjama racionalistinė etikos kryptis, grindžiama pareigos kaip esminio ir visuotinio moralės dėsnio įsisąmoninimu, humanistinis požiūris ir literatūros veikėjų, veikiančių iš pareigos, pavyzdžiai (11–12 kl.). Tarpdalykinė Teisė – kodėl mums svarbi Konstitucija? Kokia yra Konstitucijos teisinė galia? Kokia yra teisinės valstybės esmė ir pagrindai? Kokia yra Konstitucijos reikšmė, nustatant žmogaus (piliečio) ir valstybės (valstybės institucijų) santykį? (11–12 kl.). Istorija – Lietuvos Respublikos Konstitucija apie valstybės funkcionavimą, institucijas ir visuomenę. Konstitucijos nuostatų įgyvendinimas. Lietuvos Respublikos kultūra ir švietimas – kaitos priežastys, sąlygos ir pokyčiai (11–12 kl.).
--	--

4 veikla. Dalyvavimas pilietinės iniciatyvose ir akcijose.

Trukmė: 20 min.

Metodai: klausymas, pasakojimas, stendo „Sprendimai pagal tave“ įrašai (Ekspozicija „Laisvė dalyvauti“).

Priemonės: planšetiniai kompiuteriai.

- Mokiniai skatinami praktiškai taikyti problemų sprendimo būdus pilietinėse veiklose: naudojant planšetinius kompiuterius parodomi pavyzdžiai – Valstybės pažinimo centro parengti jų pristatymai – ir pakomentuojami.
- Suteikiama galimybė mokiniams inicijuoti pokyčius savarankiškai: jie gali pasiūlyti jau žinomus, bet stende nesančius dalyvavimo pilietinėse akcijose pavyzdžius iš savo patirties ar palikti įrašą (balso arba įrašant tekstą) Valstybės pažinimo centrui, kad šis paskelbtų naują iniciatyvą.

INTEGRACIJA

Teminė

Katalikybė ir pasaulio religijos – ar visuomenėje remiamasi teisingumo, solidarumo, universalumo principais? Kaip įveikti neteisingumo apraiškas? Ar krikščioniškasis socialinis mokymas daro įtaką visuomenei? (11–12 kl.).

Filosofinė etika – kodėl privalome įsipareigoti kitiems? Nagrinėjama racionalistinė etikos kryptis, grindžiama pareigos kaip esminio ir visuotinio moralės dėsnio įsisąmoninimu, humanistinis požiūris ir literatūros veikėjų, veikiančių iš pareigos, pavyzdžiai (11–12 kl.).

Tarpdalykinė.

Teisė – kaip vyksta valstybės valdymas ir kokiais principais jis turi remtis? Kokiais būdais asmuo gali dalyvauti valstybės valdyme? Kur ir kaip galima gauti informaciją apie svarstomus savivaldybėje, vyriausybėje ir seime klausimus? Kokiais būdais užtikrinamas valstybės tarnautojų ir pareigūnų tinkamas pareigų vykdymas? Kaip užkirsti kelią korupcijos apraiškoms, valstybės tarnautojų galimam piktnaudžiavimui savo įgaliojimais ir tarnybine padėtimi? (11–12 kl.).

NAMŲ DARBAI VISAI MOKINIŲ GRUPEI

Problemos sprendimo plano parengimas ir įgyvendinimas: „Dėl bendrojo gėrio pašalinsim kliūtį, trukdančią jam reikštis“. Solidariai dalyvaudami ir veikdami pastebėkite tikrovišką problemą savo aplinkoje, parenkite ir įgyvendinkite šios problemos sprendimo planą.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Trukmė: 5–10 min.

Šablonas 5 priedas.

Mokiniai susėda skaitykloje arba II a. erdvėje „Laisvė susitarti“ ratu, apmąsto šias veiklas ir kiekvienas trumpai pasako:

- Kas buvo nauja, naudinga Valstybės pažinimo centre ir kas dar sudomino, norėtų pažinti?
- Kiek svarbi aktyvi krikščionių pozicija sprendžiant problemas laisvoje ir sekuliarioje visuomenėje?

Mokiniai įvertina savo *socialinę kompetenciją* žymėdami [✓] atitinkamuose langeliuose lapuose.

Mokinių kompetencijų pažangos vertinimas: socialinės kompetencijos lentelę galite rasti, pritaikyti savo pamokos tikslams ir atsispausdinti čia: <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/biblioteka/sablonai/>

VERTINIMAS

Mokytojas iš anksto paaškina kriterijus, kad įvertins mokinius kaupiamuoju balu už aktyvumą, bendradarbiavimą grupėje, mokėjimą rasti ir analizuoti informaciją, probleminius klausimus ir kalbėjimą diskusijoje.

NAUDINGOS NUORODOS

Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.html>
Katalikų Bažnyčios Katekizmas. <http://www.katekizmas.lt/kbk1996p2003/index.html>

1 PRIEDAS

„UŽUOMINOS“: LAISVĖ IR...

Perskaitykite šias ištraukas-užuominas ir pabandykite atspėti ir apibrėžti, koks problemiškas visuomenės reiškiny su jomis susijęs.

Praėjo daugiau nei šimtmetis nuo tada, kai Frydrichas Nyčė paskelbė apie Dievo mirtį. Šią pranašystę, teigiančią, kad žmonės vis labiau pradeda netikėti religijomis, plačiai pripažino ir tie, kurie džiaugėsi šiuo faktu, ir tie, kurie dėl jo apgailestavo. Tačiau besirutuliojant XX amžiui, šis tariamas faktas darėsi vis labiau abejotinas. Dar daugiau abejonių dėl jo kyla dabar – XXI amžiaus pradžioje. Žmonių religingumas nemažėja. Priešingai, daugelyje pasaulio vietų iškyla naujų tikėjimo proveržių.

Nuo pat Apšvietos epochos pradžios įvairiausių pakraipų intelektualai buvo įsitikinę, kad neišvengiama modernybės pasekmė yra religijos sunykimas. To priežastimi buvo laikoma mokslo pažanga ir jį lydintis racionalumas, pakeičiantis religijos iracionalumą ir prietaringumą. Taip manė ne tik F. Nyčė, bet ir kiti žymiausi modernieji mąstytojai, pavyzdžiui, Karlas Marksas (religija kaip opiumas liaudžiai) ir Zigmundas Froidas (religija kaip iliuzija).

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-04-18-peter-berger-nepasiteisinusi-sekuliarizacija/61430>

Požiūris, kad pasaulis atskirtas nuo religijos yra visiškai pažinus, racionalus ir „tikras“, persikėlė ir į universitetų fakultetus, kur buvo siekiama atrasti ir ištirti tikruosius, t. y. racionalius motyvus, formuojančius žmonių ir valstybių santykius. Apšvietos įtvirtintas ir šiandien tokių autorių kaip R. Dokinsas populiarinamas įsitikinimas, kad mokslas yra šviesa, padedanti pamatyti pasaulį tokį, koks jis yra iš tikrųjų, o ne iškreiptą tikėjimo dogmų. Modernaus mokslo atstovai, kalbėdami apie lūžį politiniame gyvenime, kurį atneša Apšvietos epocha, labai mėgsta naudoti kontrastus lygindami religinės valstybės „tamsumą“ su moderniosios „šviesa“, taip pabrėždami, kad „tamsos“ epocha baigėsi, ir dabar modernus žmogus gyvena visiškai naujoje eroje – eroje be religijos. Tačiau vien šviesos metaforos vartojimas čia atrodo kiek paradoksaliai, kadangi pati metafora yra atėjusi iš „tamsiais“ įvardinamų ikimodernių laikų, nesvarbu, ar kalbame apie krikščioniškojo tikėjimo šviesą, ar dar anksčiau Platono aprašytą žinojimo šviesą. Ir tai yra sekuliarizmo atstovų pagrindinė problema. Jie mano, kad politikos ir religijos ryšys yra visiškai nutrūkęs, o tai savo ruožtu reiškia, jog santykis tarp religijos ir politikos tapo visiškai ignoruojamu akademiniu klausimu. Mano manymu, yra tam tikra tąsa – pradedant iš teologijos perimamomis sąvokomis ir įvaizdžiais, baigiant – politinėmis reformomis, kurioms postūmį davė religija.

Religijos eliminavimas iš socialinių ir politinių mokslo lauko rodo, kad šiandien visiškai nebemokame prasmingai kalbėti apie religiją. Pasaulio įvykiai verčia mus kalbėti apie religiją, tačiau šis kalbėjimas kelia atitinkamų nepatogumų, kylančių iš mums jau natūraliu tapusio įsitikinimo, kad kalbėjimas apie religiją yra kišimasis į žmogaus intymų gyvenimą. Dar blogiau yra tai, kad mokslas, siekdamas Vakarų visuomenių istoriją aprašyti kaip būtiną judėjimą išsivadavimo iš religijos kryptimi, šiandien nebegali padėti sprendžiant sudėtingas politines dilemas, susijusias su religinio ekstremizmo paraiškomis, religijų dialogu, asimiliacija ir integracija. Religija kaip politinis veiksnys buvo tiesiog ignoruojama, tikintis, kad _____ves į pačios religijos nykimą, o ne tikėjimo formų gausėjimą ir įvairovę. Mano galva, ilgą laiką mokslininkai, ypač socialinių mokslų atstovai, pradedant Maksu Vėberiu ir Emiliu Durkheimu, elgėsi nesąžiningai.

_____ įsivaizduojama, kaip judėjimas nuo religinės prie „pasaulietiškos“ politiškumo formos. Todėl šiandienų įvykių kontekste dažnai kalbama apie religijos grįžimą į viešąją erdvę ar apie religijos keliamą grėsmę _____ visuomenėms. Mano galva, modernios visuomenės apibrėžimas per jos netikėjimą, nereligingumą, racionalumą ir pragmatiškumą yra netikslus. Be abejo, būtų neprotinga ginčytis, kad pasaulis nepasikeitė, tačiau nebegalime toliau apie modernią valstybę mąstyti tik kaip religinės valstybės antitezę. Būtina naujai įvertinti religijos įtaką politiniams procesams, o ne toliau ieškoti jos nupolitininimą patvirtinančių ženklų.

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2016-11-08-c-calhoun-sekuliarizmo-mitas-iskreipia-politines-tikroves-matyma/151032>

Laisvė susijusi su _____ – tai yra (kai) _____

2 PRIEDAS

DABARTIES VISUOMENĖS PROBLEMOS: KAS SAUGO ŽMOGAUS TEISES?

Asmens, šeimos, bendruomenės problemos	Valstybės valdymo problemos	Pasaulinės problemos:
Žmogaus orumas ir neliečiamumas; Abortai; Santuoka ar partnerystė?; Skyrybos; Eutanazija; Lyties keitimas; Kontracepcija, AIDS; Smurtas, prievarta; Patyčios.	Nusikaltimai prieš asmenį: smurtas, prievarta; Nusikaltimai prieš valstybę; Emigracija – kodėl emigruojama?; Valstybės autoritetas – ar mes mylim Lietuvą?; Nepakantumas „svetimiesiems“: rasizmas, tautinė neapykanta; Persekiojimas dėl įsitikinimų, religijos (religinių bendruomenių laisvė); Teisingumas valstybėje: įstatymų pažeidimai, teismai; Bažnyčia turi teisę kištis į politiką?	Karas: ar gali būti teisingas karas?; Ginklavimasis: Nežudyk?; Ekologija: mūsų prišiukšlintas pasaulis; Pabėgėliai; Tarpreliginė įtampa: musulmonai ir krikščionys ir kiti – galima sugyventi taikiai?

PRADINIS UGDYMAS

MANO GIMTINĖ

KLASĖ: 3–4

Irma Dobrovolskienė,

Gražina Gaidimauskienė,

Ina Klimaitienė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: socialinė-pilietinė – tinkamai bendraus ir bendradarbiaus vieni su kitais ir su suaugusiaisiais; tinkamai reikš mintis ir emocijas; laikysis socialinio gyvenimo taisyklių (elgesio taisyklių viešosiose vietose – muziejuje, viešajame transporte ir kt.), ugdysis asmeninę atsakomybę, pilietiškumą, tautinį ir kultūrinį tapatumą; komunikavimo – norės ir gebės suprasti kitus, išreikšti savo nuomonę; tinkamai vartos gimtąją kalbą (kitakalbiai – ir lietuvių kalbos gebėjimus), supras ir naudosis neverbaliniais ženklais (gestais, mimika, vaizdais, simboliais ir kt.); bendraudamas vadovausis etikos ir etiketo taisyklėmis; supras ir naudosis sakytine ir rašytine informacija; pažinimo – domėsis ir tyrinės savo aplinką (gamtinę, socialinę, kultūrinę), žmonių sukurtas vertybes; ieškos informacijos; naudos įvairius būdus pasauliui pažinti ir tyrinėti – stebėjimą, bandymą, modeliavimą ir kt.; supras, kaip keičiasi aplinka; susies reiškinius priežasties–pasekmės ryšiu, apmąstys ir interpretuos savo įspūdžius ir patirtį, kritiškai analizuos informaciją, ją tikslins; ugdysis kritinį mąstymą; kūrybiškumo – kaups potyrius ir įspūdžius, sėmsis įkvėpimo kūrybai; drąsai, įgyvendins savo kūrybinius sumanymus, improvizuos, ieškos įvairių priemonių, taikys įvairius kūrybinės raiškos būdus, kurios padėtų įgyvendinti jo kūrybinius sumanymus; mokėjimo mokytis – pažins savo poreikius ir gebėjimus, savo mokymosi išgales ir galimybes, išsikels mokymosi siekius, numatys užsibrėžtų tikslų siekimo kelius; ieškos informacijos, naudosis informacinėmis technologijomis; atkakliai sieks tikslo, prisiims atsakomybę už savo veiklą; mokysis iš kitų; ieškos įvairių būdų tikslui pasiekti, kliūtims įveikti, bandys savarankiškai spręsti problemas.

Dalykinės: mokiniai ugdysis šiuos pasaulio pažinimo gebėjimus: pastebėti draugų nuotaikas, stengtis suprasti jų poreikius, juos užjausti, pagal galimybes pagelbėti; įsitraukti į grupės darbą; veikti taip, kad nekiltų nesutarimų; išklaudyti ir vertinti kitų nuomonę, atsižvelgti į ją; išsakyti savo požiūrį; laikytis grupės taisyklių; įsipareigoti, prisiimti atsakomybę; kilus konfliktui gebėti susitvarkyti, susitarti; pripažinti klydus, atsiprašyti; atleisti.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Mokiniai pažins savo socialinę, kultūrinę, istorinę ir geografinę aplinką; mokysis joje prasmingai ir atsakingai veikti.
2. Atlikdami įvairias užduotis grupėse ir individualiai mokiniai pagilins savo žinias apie gimtąjį kraštą, savo giminės šaknis.
3. Gebės nusakyti ir pristatyti savo giminės kilmės vietovę, etnografinį regioną, tarmę (šnektą). Lietuvos etnografiniame žemėlapyje nurodys savo giminės kilmės vietą.

MOKYMOSI VEIKLOS

Ižanga.

1 veikla. Mano gimtinė.

2 veikla. Aš kalbu.

3 veikla. Mano herbas.

4 veikla. Graži tu mano.

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

Ekspozicija „Laisvė pažinti ir būti savimi“ (-I a. 1 salė)

Ižanga.

Trukmė: 15 min.

Mokiniai renkasi Diskusijų salėje, žiūri Valstybės pažinimo centro pažintinį filmą, jį aptaria.

Mokytoja pristato būsimas veiklas, kurias išbandys visos komandos rato principu.

Pasiskirsto į 4 grupes.

Padalijami užduočių lapai, rašymo priemonės, planšetės ir ausinės lietuvių kalbos šnektoms išklausyti (Centro darbuotojai padeda įjungti techniką).

Iš Diskusijų salės leidžiasi laiptais žemyn į ekspoziciją „Laisvė pažinti ir būti savimi“.

1 veikla. Mano gimtinė.

Trukmė: 15 min.

1 grupė

Lietuviai – palyginti sėkli tauta. Vis dėlto ir Lietuvoje gyventojų migracija vyko ir nuolat vyksta. Nemažai šeimų yra atsikėlusios gyventi iš kitur, kur liko gyventi jų tėvų tėvai, giminės, kur galbūt yra tikrasis giminės lopšys. Savosios giminės šaknų reikia ieškoti senelių, prosenelių, proprosenelių šeimose, jų seniau gyventose vietose.

Ekspoziciniame stende mokiniai suranda miestą, miestelį ar kaimą, kuriame gimė ir augo jų seneliai (proseneliai, proproseneliai).

Pastaba: apie savo giminės kilmės vietą, vietas vaikai turi būti išsiaiškinę iš anksto ir orientuotis,

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI

Stendas „Mano gimtinė“

INTEGRACIJA

Teminė

Pasaulio pažinimas – mano gimtinė. Kitos įžymios Lietuvos vietovės. Lietuvos žemėlapis (3–4 kl.).

Tarpdalykinė

Lietuvių kalba – biografija. Negrožinio teksto skaitymas ir informacijos radimas (3–4 kl.).

kurioje Lietuvos žemėlapyje vietoje ji yra (etnografinis regionas, šalia esantis didesnis miestas ir pan.). Nuskenuoja planšete QR kodą, išsiaiškina ir į savo darbo lapus įrašo tame krašte gyvenusių ar gyvenančių įžymių žmonių (rašytojų, mokslininkų, kalbininkų, architektų, menininkų ir t. t.) pavardes. Kiekvienas grupės narys aprašo planšetėje po vieną įžymų žmogų ir tą įrašą išsaugo. <i>Patarimai mokytojams</i> Prie stendo vienu metu dirba 5–7 mokinių grupė. Grupių darbo aptarimas vyksta mokytojo nuožiūra, grupėms atlikus visų veiklų užduotis.	
2 veikla. Aš kalbu. Trukmė: 15 min. 2 grupė Kas visų mūsų šeimose, giminėje yra bendra? (Vaikai galvoja ir, mokytojo padedami, randa atsakymus: kartu gyvename savo namuose, mylime savo namus, mylime vieni kitus, turime tų pačių įpročių; turime šeimos tradicijas, ir svarbiausia ... kalbame ta pačia kalba, ta pačia tarme, turime net savo šnektą...) Paskaitę stende pateiktus tekstus, pateiktus skirtingomis lietuvių kalbos šnektomis, pasiklausę šnektos įrašų, mokiniai mokosi pasisveikinti kurio nors iš savo senelių gimtinės regiono šnektą. Tada atsako į užduoties klausimus darbo lape.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Stendas „Aš kalbu“ Pokalbių įrašai INTEGRACIJA Teminė Pasaulio pažinimas – kokios Lietuvos etnografinės dalys? Miestai auga, keičiasi (3–4 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalba – tautosaka. Tarmės (3–4 kl.).
3 veikla. Mano herbas. Trukmė: 15 min. 3 grupė Kiekviena žmonių bendrija (šeima, klasė, mokykla, miesto, miestelio bendruomenė, sporto draugija ir kt.), taip pat ir valstybė, turi savo simbolius, kuriuos labai vertina ir brangina. Lietuva, kaip suvereni valstybė, taip pat turi jos valstybingumą liudijančius simbolius – vėliavą, herbą, himną. Grupė susipažįsta su stende esančia informacija apie herbus. Susitaria, kokių vertybių simbolius, spalvas ir kt., pavaizduotus stende, naudos kurdami savo grupės herbą. Mokiniai kuria savo grupės herbą. Sukurtą herbą aprašo mokinio darbo lape ir nufotografuoja asmeniniu telefonu.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Stendas „Mano herbas“ Dalomoji medžiaga apie herbus Įvairios detalės, kurios padės sukurti grupės herbą. INTEGRACIJA Teminė Pasaulio pažinimas – mano šeimos herbas. Valstybės simboliai (3–4 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalba – pokalbis, atsižvelgiant į temą, adresatą, situaciją (3–4 kl.). Matematika – geometrinių figūrų (3–4 kl.).

4 veikla. Graži tu mano.

Trukmė: 15 min.

4 grupė

Vieta, kur žmogus gimė, yra jo gimtinė; vieta, kur yra mūsų tėvų namai, vadinama tėviške. O vieta, kurioje mes gimėme, gyvename ir kuri mums yra pati gražiausia ir brangiausia pasaulyje, yra mūsų TĖVYNĖ.

Kiekvienas grupės narys randa žemėlapyje savo senelių gimtinę.

Interaktyviame ekrane randa tą vietovę; savo mintis, nuomonę ar atsiliepimą apie tą vietovę įrašo tam skirtoje skiltyje.

Mokiniai savo darbo lapuose įrašo savo senelių gimtinės pavadinimą ir trumpą jos aprašymą.

VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI

Stendas „Graži tu mano“

Interneto žemėlapis

INTEGRACIJA

Teminė

Pasaulio pažinimas – mano gimtinė. Miestai auga, keičiasi. Mano miesto istorija (3–4 kl.).

Tarpdalykinė:

Lietuvių kalba – teksto kūrimas ir užrašymas.

NAMŲ UŽDUOTYS

Prieš Valstybės pažinimo centro pamoką: mokiniai turėtų pasidomėti, kuri Lietuvos vieta galėtų vadintis mokinio (-ės) senelių gimtine. Išsiaiškina jos geografinę padėtį, sužino, kokie įžymūs žmonės yra kilę iš to krašto. Visą informaciją reikėtų turėti savo užrašuose.

Po pamokos: papasakos tėveliams, seneliams, ką dar sužinojo apie savo senelių gimtinę. Papasakos, kaip kuriami herbai, pasiūlys patiems susikurti šeimos herbą.

REFLEKSIJA, ISIVERTINIMAS

Trukmė: 15 min.

A4 formato Lietuvos etnografinių regionų kontūriniame žemėlapyje žymės senelių gimtinę, įvardys etnografinį regioną ir pasisveikins to regiono šnekta.

Diskusija ir aptarimas vyksta mokytojo nuožiūra.

Pokalbio vieta – „Diskusijų erdvė“ arba vietoje, atlikus užduotis (13 min.).

Įsivertinimo metodas „Sėkmės laiptai“ – kurioje laiptų vietoje aš stoviu veiklų pabaigoje (naudojame laiptus, vedančius į pirmą aukštą)? Kuo daugiau užduočių mokiniai atliko teisingai, tuo aukščiau jie palipa laiptais.

Patarimas mokytojui

Trūkstant laiko, diskusijas ir veiklų pristatymus galima perkelti į savo klasę.

VERTINIMAS

Mokytojo nuožiūra, pagal išsikeltą veiklų tikslą, pvz., mokinių žinios apie etnografinius regionus; komandinio darbo pristatymas, kaip tiksliai atliko užduotis mokinio darbo lapuose ir pan.

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

Metodinė priemonė „Ugdome Lietuvos pilietį“. Prieiga internete:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/rezultatai/priemones/LIETUVOS-PILIETIS2.pdf>.

Edmundas Rimša. *Lietuvos heraldika*. Vilnius: Baltos lankos, 2008.

MOKINIO LAPAS

1 PRIEDAS

4 GRUPĖ _____

Stendas. AŠ KALBU.

Kuri šnekta tau labiausiai įsiminė, nustebino? Kodėl?

Kuri šnekta labiausiai patiko tavo grupės draugams?

Užrašyk keletą tarmiškų žodžių tavo giminei artimiausia šnekta:

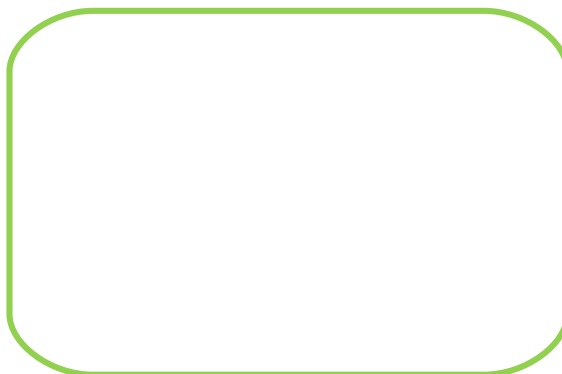
Jei nemoki tarmiškų žodžių, parašyk, kaip reikėtų pasisveikinti tarmiškai:

Stendas. MANO HERBAS.

Iš kokių simbolių turėtų būti sudarytas jūsų grupės herbas?

Kokios spalvos turėtų būti panaudotos jūsų grupės herbe?

Sudėliok iš kokių nori detalių savo herbą:



Gal gali parašyti, kodėl pasirinkai tokius simbolius?

Stendas. GRAŽI TU MANO.

1. Surask žemėlapyje savo senelių gimtinę.
2. Interaktyviame ekrane įrašyk savo mintis, nuomonę ar atsiliepimą.

Stendas. MANO GIMTINĖ.

Kokie įžymūs žmonės yra gimę jūsų senelių (prosenelių, proprosenelių) gimtinėje?

Ką gero jie yra nuveikę?

1 GRUPĖ

Stendas. MANO HERBAS.

Iš kokių simbolių turėtų būti sudarytas jūsų grupės herbas?

Kokios spalvos turėtų būti panaudotos jūsų grupės herbe?

Sudėliok iš kokių nori detalių savo herbą:



Gal gali parašyti, kodėl pasirinkai tokius simbolius?

Stendas. GRAŽI TU MANO.

1. Surask žemėlapyje savo senelių gimtinę.
2. Interaktyviame ekrane įrašyk savo mintis, nuomonę ar atsiliepimą.

Stendas. MANO GIMTINĖ.

Kokie įžymūs žmonės yra gimę jūsų senelių (prosenelių, proprosenelių) gimtinėje?

Ką gero jie yra nuveikę?

Stendas. AŠ KALBU.

Kuri šnekta tau labiausiai įsiminė, nustebino? Kodėl?

Kuri šnekta labiausiai patiko tavo grupės draugams?

Užrašyk keletą tarmiškų žodžių tavo giminei artimiausia šnekta:

Jei nemoki tarmiškų žodžių, parašyk, kaip reikėtų pasisveikinti tarmiškai:

MOKINIO LAPAS

2 GRUPĖ

Stendas. GRAŽI TU MANO.

1. Surask žemėlapyje savo senelių gimtinę.
2. Interaktyviame ekrane įrašyk savo mintis, nuomonę ar atsiliepimą.

Stendas. MANO GIMTINĖ.

Kokie įžymūs žmonės yra gimę jūsų senelių (prosenelių, proprosenelių) gimtinėje?

Ką gero jie yra nuveikę?

Stendas. AŠ KALBU.

Kuri šnekta tau labiausiai įsiminė, nustebino? Kodėl?

Kuri šnekta labiausiai patiko tavo grupės draugams?

Užrašyk keletą tarmiškų žodžių tavo giminei artimiausia šnekta:

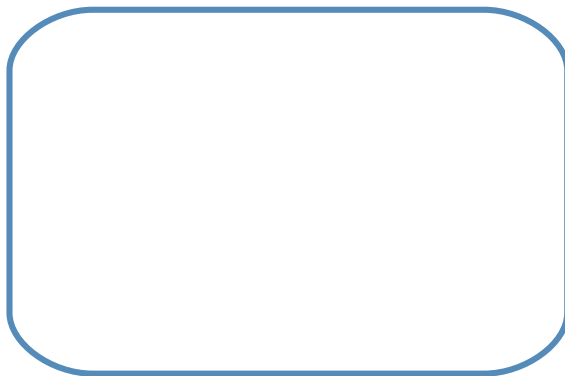
Jei nemoki tarmiškų žodžių, parašyk, kaip reiktų pasisveikinti tarmiškai:

Stendas. MANO HERBAS.

Iš kokių simbolių turėtų būti sudarytas jūsų grupės herbas?

Kokios spalvos turėtų būti panaudotos jūsų grupės herbe?

Sudėliok iš kokių nori detalių savo herbą:



Gal gali parašyti, kodėl pasirinkai tokius simbolius?

MOKINIO LAPAS

3 GRUPĖ

Stendas. AŠ KALBU.

Kuri šnekta tau labiausiai įsiminė, nustebino? Kodėl?

Kuri šnekta labiausiai patiko tavo grupės draugams?

Užrašyk keletą tarmiškų žodžių tavo giminei artimiausia šnekta:

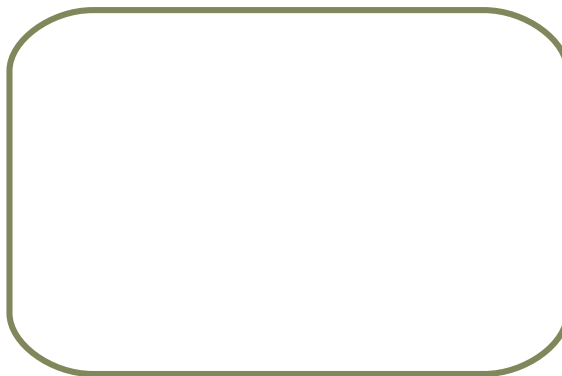
Jei nemoki tarmiškų žodžių, parašyk, kaip reikėtų pasisveikinti tarmiškai:

Stendas. MANO HERBAS.

Iš kokių simbolių turėtų būti sudarytas jūsų grupės herbas?

Kokios spalvos turėtų būti panaudotos jūsų grupės herbe?

Sudėliok iš kokių nori detalių savo herbą:



Gal gali parašyti, kodėl pasirinkai tokius simbolius?

Stendas. GRAŽI TU MANO.

1. Surask žemėlapyje savo senelių gimtinę.
2. Interaktyviame ekrane įrašyk savo mintis, nuomonę ar atsiliepimą.

Stendas. MANO GIMTINĖ.

Kokie įžymūs žmonės yra gimę jūsų senelių (prosenelių, proprosenelių) gimtinėje?

Ką gero jie yra nuveikę?

DALOMOJI MEDŽIAGA

2 PRIEDAS

Lietuvos etnografinis žemėlapis.



<https://sodas.ugdome.lt>

SUSITARIMAS LYGU VIENYBĖ?

KLASĖ: 4

Irma Dobrovolskienė,

Gražina Gaidimauskienė,

Ina Klimaitienė

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios: socialinė-pilietinė – tinkamai bendraus ir bendradarbiaus vieni su kitais ir su suaugusiais; tinkamai reikš mintis ir emocijas; laikysis socialinio gyvenimo taisyklių (elgesio taisyklių viešosiose vietose – muziejuje, viešajame transporte ir kt.), ugdysis asmeninę atsakomybę, pilietiškumą, tautinį ir kultūrinį tapatumą; komunikavimo – norės ir gebės suprasti kitus, išreikšti savo nuomonę; tinkamai vartos gimtąją kalbą (kitakalbiai – ir lietuvių kalbos gebėjimus), supras ir naudosis neverbaliniais ženklais (gestais, mimika, vaizdais, simboliais ir kt.); bendraudamas vadovausis etikos ir etiketo taisyklėmis; supras ir naudosis sakytine ir rašytine informacija; pažinimo – domės ir tyrinės savo aplinką (gamtinę, socialinę, kultūrinę), žmonių sukurtas vertybes; ieškos informacijos; naudos įvairius būdus pasauliui pažinti ir tyrinėti – stebėjimą, bandymą, modeliavimą ir kt.; supras, kaip keičiasi aplinka; susies reiškinius priežasties–pasekmės ryšiu, apmąstys ir interpretuos savo įspūdžius ir patirtį, kritiškai analizuos informaciją, ją tikslins; ugdysis kritinį mąstymą; kūrybiškumo – kaups potyrius ir įspūdžius, semsis įkvėpimo kūrybai; drąsai, įgyvendins savo kūrybinius sumanymus, improvizuos, ieškos įvairių priemonių, taikys įvairius kūrybinės raiškos būdus, kurios padėtų įgyvendinti jo kūrybinius sumanymus; mokėjimo mokytis – pažins savo poreikius ir gebėjimus, savo mokymosi išgales ir galimybes, išsikels mokymosi siekius, numatys užsibrėžtų tikslų siekimo kelius; ieškos informacijos, naudos informacinėmis technologijomis; atkakliai sieks tikslo, prisiims atsakomybę už savo veiklą; mokysis iš kitų; ieškos įvairių būdų tikslui pasiekti, kliūtims įveikti, bandys savarankiškai spręsti problemas.

Dalykinės: mokiniai ugdysis šiuos pasaulio pažinimo gebėjimus: pastebėti draugų nuotaikas, stengtis suprasti jų poreikius, juos užjausti, pagal galimybes pagelbėti; įsitraukti į grupės darbą; veikti taip, kad nekiltų nesutarimų; išklausyti ir vertinti kitų nuomonę, atsižvelgti į ją; išsakyti savo požiūrį; laikytis grupės taisyklių; įsipareigoti, prisiimti atsakomybę; kilus konfliktui gebėti susitvarkyti, susitarti; pripažinti klydus, atsiprašyti; atleisti. Mokiniai ugdysis šiuos kalbinius gebėjimus: skaityti įvairaus pobūdžio tekstus; išklausyti kitą, gerbti jo nuomonę; ginti savo požiūrį neįžeidžiant kitų; sąmoningai ir atidžiai klausytis, suprasti, kas sakoma, klausti ir atsakyti į klausimus, informuoti, paaiškinti, apibūdinti, papasakoti, išsakyti savo nuomonę; tinkamai ir taisyklinga kalba bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis, reikšti savo mintis ir jausmus. skaityti ir suprasti grožinius, negrožinius ir medijų tekstus, naudotis prieinamais informacijos šaltiniais; taisyklingai rašyti, aiškiai reikšti mintis ir jausmus.

MOKYMOSI UŽDAVINIAI

1. Atlikdami įvairias užduotis grupėse, pagilins savo žinias apie gimtojo krašto istoriją ir pamokos pabaigoje gebės įvardyti bent vieną argumentą, patvirtinantį hipotezę, kad susitarimas yra vienybė.
2. Supras, kad norint pasiekti kokį nors tikslą, reikia veikti sutartinai, laikytis susitarimų.
3. Išmoks išklausyti kito nuomonę ir bendrą sprendimą.
4. Ras informaciją ir išspręs kryžiažodį.

MOKYMOSI VEIKLOS

Įžanga.

- 1 veikla. Savarankiškai suformuoti komandas iš 4–5 klasės draugų.
- 2 veikla. Susitark ir sudėliok.
- 3 veikla. Sudėti „S“ raidę nesikalbant.
- 4 veikla. Konstitucija.
- 5 veikla. Prezidentas.
- 6 veikla. Filmas.
- 7 veikla. Laisvė spręsti ir veikti.
- 8 veikla. Kryžiažodis.
- 9 veikla. Iškeltos hipotezės aptarimas.
- 10 veikla. Susitarimas lygu vienybė!

VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRO EKSPOZICIJOS

Diskusijų erdvė
Ekspozicija „Laisvė spręsti ir veikti“

Ižanga. Trukmė: 5 min. - Užlipama į antrą aukštą, į „Diskusijų erdvę“. - Mokiniai prašomi atkreipti dėmesį į užrašą „Viskas prasideda nuo susitarimo“. - Pradedama diskusija apie SUSITARIMŲ svarbą. Klausiama: Kas yra <i>susitarimai</i>, ką reiškia <i>susitarti</i>? (mokiniai išsako savo supratimą, aiškinasi, kas tai yra.); Kodėl svarbu <i>susitarti</i>? (mokiniai išsako savo nuomones). - Iškeliamą hipotezę: susitarimas yra / nėra vienybė. - Mokiniai paprašomi susitelkti ir kviečiami atlikti kelias veiklas, padedančias suvokti <i>susitarimo</i> svarbą: 1 veikla. Trukmė: 2 min. Savarankiškai suformuoti komandas iš 4–5 klasės draugų. 2 veikla. Susitark ir sudėliok. Trukmė: 10 min. Komandų nariai turi tarpusavyje susitarti ir iš magnetinių figūrų ant sienos sudėlioti kokį nors Lietuvos simbolį (pavyzdžiui, Gedimino stulpus, kardą, pilį, lino žiedą ir kt.). Sudėlioję figūrą, mokiniai savo sumanymą pristato, paaiškina, pagrindžia. Mokiniai prašomi prisiminti, kaip sekėsi susitarti pasirenkant simbolį, kokių iškilo sunkumų. Daroma išvada, pavyzdžiui, kad norint atlikti užduotį, svarbu susitarti grupėje. 3 veikla. Sudėti „S“ raidę nesikalbant. Trukmė: 15–20 min. Užduotis: nekalbant, vien rankų, kūno judesiais, mimika, iš ratu sustatytų suolų suformuoti „S“ raidę (<i>susitarimo</i> simbolį). Baigus darbą, pasidžiaugiama rezultatu, aptariama, palyginama ir apibendrinama, kada sunkiau / lengviau buvo susitarti: mažoje grupėje ar visiems kartu. Apibendrinama, kad visada bendra veikla prasideda susitarimu. Mokytojas paaiškina, kad susitarimo principu veikia ir žmonių bendruomenės, ir didžiausia žmonių bendruomenė – valstybė. 4 veikla. Konstitucija. Mokytojas paima į rankas ir mokiniams parodo Konstituciją – pagrindinį valstybės įstatymą – kurioje įtvirtinti svarbiausi mūsų valstybės susitarimai. Galima Konstituciją perleisti per rankas – paliesti, pavartyti, paskaitinėti. <i>Patarimai ir rekomendacijos mokytojui</i> Galite paprašyti muziejaus darbuotojų, kad atneštų daugiau	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI Diskusijų erdvėje esantys suolai Magnetinės figūros Lietuvos Respublikos Konstitucija INTEGRACIJA Teminė Pasaulio pažinimas – mano teisės ir pareigos. Mokomės kalbėtis ir susitarti (3–4 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalba – dialogas. Diskusija (3–4 kl.). Etika – kodėl, gyvendami bendruomenėje, turime laikytis įstatymų ir taisyklių? Turiu savo nuomonę (3–4 kl.). Matematika – geometrinės figūros (3–4 kl.). Meninis ugdymas – kompozicija (3–4 kl.).
---	---

Konstitucijos egzempliorių. 5 veikla. Prezidentas. Klausiama, kas yra Lietuvos valstybės vadovas (-ė)? (Mokiniai atsako). 6 veikla. Filmas. Kviečiama pasižiūrėti Valstybės pažinimo centro pažintinį filmą. <i>Patarimai ir rekomendacijos mokytojui</i> Mokytojas gali savaip organizuoti komandų, bendrą klasės veiklą, diskusijas, apibendrinimus.	
---	--

7 veikla. Laisvė spręsti ir veikti. Trukmė: 30 min. Amfiteatro zonoje mokiniai žiūri Valstybės pažinimo centro pažintinį filmą. Po filmo trumpai apibendrina, ką matė, ką svarbaus sužinojo, suprato. Mokiniai susiburia į ankstesnes grupes, grupelės gauna Grupės darbo lapus (žr. žemiau), išsidalija planšetes ir išklauso informaciją apie tolesnį darbą. Mokiniam paaiškinama, kad atsakymus į kryžiažodžio klausimus jie ras apžiūrinėdami ekspoziciją bei skaitydami informaciją stenduose, pažymėtuose QR kodais. 8 veikla. Kryžiažodis. Salėje „Laisvės spręsti ir veikti“ mokiniai ieško atsakymų į kryžiažodžio klausimus ir užpildo Grupės darbo lapuose nubraižytą kryžiažodį. Pasibaigus skirtam laikui arba suradus visus kryžiažodžio atsakymus, grįžtama į Amfiteatro zoną. Grupės įvardija savo atsakymus, surašo iš kitų grupių gautą informaciją. 9 veikla. Iškeltos hipotezės aptarimas. Išsprendę kryžiažodį, mokiniai pasiruošia diskusijai – iškeltos hipotezės argumentavimui. Ieškoma įrodymų, ar visais istoriniais laikotarpiais lietuviams pavyko susitarti tarpusavyje ir su kaimyninėmis valstybėmis. Diskutuojama, kad per visą Lietuvos istoriją vyko kovos už laisvę ir nepriklausomybę, apie svarbiausius susitarimus įvairiais istoriniais laikotarpiais. Daromos išvados, kad tik vieningai susitarus, yra pasiekiami aukščiausi tikslai. <i>Patarimai ir rekomendacijos mokytojams</i> Kryžiažodžio klausimų yra 14. Pagal laiko išteklius galima pasirinkti ar komanda ieškos atsakymų į visus klausimus, ar tik į kai kuriuos.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMI MUZIEJAUS EKSPONATAI IR KITOS PRIEMONĖS Filmas Kryžiažodis, po 1 kopiją komandai (1 priedas, 2 priedas) Rašikliai Planšetės INTEGRACIJA Teminė Pasaulio pažinimas – Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimas. Sąjunga su Lenkija. Rusijos gniaužtuose. Kokius žinome garsius Lietuvos žmones? (3–4 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalba – dalykinis tekstas. Svarbūs ir antraeiliai dalykai (3–4 kl.). Etika – išklausau ir gerbiu draugo nuomonę. Kartu ieškome tiesos, mokomės atskirti, kas yra teisybė, o kas klysta. Svarbios mano tautos ir Lietuvos valstybės šventės.
---	--

Mokytojas savo nuožiūra diferencijuoja užduoties sudėtingumą pagal komandos galimybes.	
10 veikla. Susitarimas lygu vienybė! Trukmė: 10 min. Mokiniai gražina planšetes, paima skirtukus ir rašiklius „Informacijos lankytojam“ erdvėje. Lipama į antrą aukštą – Diskusijų erdvę. Sustojama prie „S“ raidės ir paklausama, ką ji simbolizuoja. Gavus atsakymą, paprašoma suolus sustatyti į ratą (sutvarkyti darbo vietą) ir ant suolų susėsti. Apibendrinant primenama iškelta hipotezė. Daroma išvada, kad susitarimas lygu vienybė. Žodžiai „Susitarimas LYGU vienybė!“ užrašomi Valstybės pažinimo centro skirtukuose.	VEIKLAI ĮGYVENDINTI NAUDOJAMOS PRIEMONĖS Diskusijų erdvės suolai Valstybės pažinimo centro skirtukai Rašikliai INTEGRACIJA Teminė Pasaulio pažinimas – mokomės kalbėtis ir susitarti. Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimas (3–4 kl.). Tarpdalykinė Lietuvių kalba – svarbūs ir antraeiliai dalykai (3–4 kl.). Etika – išklausu ir gerbiu draugo nuomonę (3–4 kl.).

NAMŲ UŽDUOTIS

Po pamokos Valstybės pažinimo centre mokiniams skiriama užduotis apgalvoti ne mažiau kaip vieną klasei reikalingą susitarimą ir pateikti jį kitoje pamokoje, visiems drauge kuriant ar atnaujinant jau turimus savo klasės susitarimus.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

- Mokiniai įsivertina savo darbą grupėje Valstybės pažinimo centro skirtuko logotipo centre esančiame žaliame skritulyje, įrašdami raidę „S“ (susitariau), jei pavyko susitarti, ir „N“ (nesusitariau), jei nepavyko rasti sutarimo.
- Kitoje skirtuko pusėje parašo, ką reikėtų daryti, kad pavyktų susitarti ir pasiekti geresnių veiklos rezultatų.

VERTINIMAS

Mokytojas:

- žodžiu komentuoja mokinių pastangas, jų norą dalyvauti veikloje, pastangas susitarti, nurodo, ko reikia, kad susitarimų būtų laikomasi;
- pasidžiaugia sėkmingai radus atsakymus į kryžiažodžio klausimus;
- padėkoja visiems, ieškojusiems ir radusiems bent vieną argumentą hipotezei patvirtinti arba paneigti.

NAUDINGOS NUORODOS MOKYTOJUI

Metodinė priemonė „Ugdome Lietuvos pilietį“. Prieiga internete:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/rezultatai/priemones/LIETUVOS-PILIETIS2.pdf>

Vaiko konstitucija. Prieiga internete: <http://www.lrkt.lt/data/public/uploads/2015/11/vaiko-konstitucija-internetui.pdf>

GRUPĖS DARBO LAPAS

1 PRIEDAS

1.		N										
		E										
	2.	P										
	3.			R								
4.				I								
				K								
	5.			L								
	6.			A								
7.				U								
	8.			S								
				O								
	9.			M								
	10.			Y								
				B								
				È								
11.				S								
	12.	K										
		O										
	13.	V										
		O										
	14.	S										

1. Žmonės, spaudos draudimo laikotarpiu gabenę knygas į Lietuvą.
2. Ginklas, kurį galėjo turėti sukilime pasiturintys asmenys.
3. Pinigai, kurie pradėti naudoti nuo 2015 m. sausio 1 d.
4. Iš kokios kolegijos 1579 m. išaugo Vilniaus universitetas?
5. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinė 1323 m.
6. Buvusi oficiali Lietuvos valiuta iki 2014 m. gruodžio 31 d. ir tarpukario metais.
7. Trumpiausiai tarpukario Lietuvoje buvęs prezidentas Kazys
8. Kas stojo ginti 1918–1920 metais jaunos nepriklausomos Lietuvos valstybės?
9. Kuriam Lietuvos pokario partizanui buvo suteiktas Laisvės kovotojo partizano generolo laipsnis.
10. Sausio mėnesio diena, kai žmonės paaukojo savo gyvybes dėl Lietuvos Nepriklausomybės.
11. Su koku vardu siejamas valstybės įkūrimas 1253 m.?
12. Sporto šaka, kurioje Lietuvos komanda laimėjo Europos čempionato auksą.
13. Kas buvo pavaizduota ant 1794 m. Kosciuškos sukilimo kariams skirtų bilietų?
14. Visuomeninis judėjimas, atvedęs Lietuvą prie Nepriklausomybės atkūrimo.

Kryžiažodžio atsakymai

				1.	K	N	Y	G	N	E	Š	I	A	I
						E								
				2.	P	I	S	T	O	L	E	T	A	S
			3.	E	U	R	A	I						
4.	J	Ė	Z	U	I	T	Ų							
					K									
			5.	V	I	L	N	I	U	S				
		6.	L	I	T	A	I							
7.	G	R	I	N	I	U	S							
				8.	S	A	V	A	N	O	R	I	A	I
					O									
				9.	Ž	E	M	A	I	Č	I	U	I	
				10.	T	R	Y	L	I	K	T	O	J	I
					B									
					Ė									
11.	M	I	N	D	A	U	G	A	S					
					12.	K	R	E	P	Š	I	N	I	S
						O								
					13.	V	Y	T	I	S				
						O								
					14.	S	A	J	Ū	D	I	S		